

TEORİde *doğrultu*

2

Eylül-Ekim

2000

İÇİNDEKİLER

Sunu	2
İşçi Sınıfı ve Emekçiler Enerjilerini AB-“Kopenhag Kriterleri” Yolunda Tüketemez!	4
Günümüzde Antiemperyalist Mücadelenin Bazı Sorunları ...	18
Küreselleşen Sefalet Ve Yoksulluk.....	27
Gecekondu Ve Emekçi Semtler Gerçeği.....	38
Kadınların Kurtuluşu Mücadelesinin Gelişimi Ve Komünist- lerin Soruna Yoğunlaşma Görevi	47
Politik Etkimizi Örgütsel Kazanıma Dönüştürelim	65
Kadro Politikasının Bazı Sorunları Üzerine	71

Sunu

Teoride Doğrultu'nun 2. sayısıyla bir kez daha merhaba.

“İşçi Sınıfı ve Emekçiler Enerjilerini AB-‘Kopenhag Kriterleri’ Yolunda Tüketemez” başlıklı yazımız, bütün Türk ve Kürt liberal reformcularının “Kopenhag Kriterleri” yolunda sıraya dizildikleri, onlara olmadık övgüler yağdırdıkları, Türk burjuva devletinin AB’ye tam üye olma yolunda olumlu adımlar atmasıyla işçi sınıfı ve emekçi milyonların zahmetsiz bir yoldan toplumsal güvenç ve huzura kavuşacaklarının, sınırsız örgütlenme ve fikirlerini her yolla ifade etme özgürlüğü elde edeceklerinin propaganda-sına doludizgin bir hız kazandırdıkları bu süreçte, bu burjuva propagandasının gerçek yüzünü teshir ediyor. AB’ye tam üye olma sorununda, hem AB emperyalistlerinin, hem de Türk egemen sınıflarının kendi sınıf çıkarları doğrultusundaki plan ve hedeflerini deşifre etmeye çalışıyor.

Dünya Bankası ve Uluslararası Para Fonu ve Dünya Ticaret Örgütü'nün son bir kaç yıldır düzenledikleri bütün toplantıları, geniş kitlesel protestolara hedef olmaktadır.

Bu taban hareketi artık maya tutmuştur. 26-28 Eylül'deki DB ve IMF toplantısı dolayısıyla emperyalist barbarlığı lanetlemek için dünyanın dört bir yanından Çek Cumhuriyeti'nin Başkenti Prag'a akın eden on-binlerin anti-emperyalist ilerici eylemi, hem bu hareketin süreklilik kazanarak büyüyeceğine hem de böyle bir gelişme karşısındaki görevlerimize işaret ediyor. “Günümüzde Antiemperyalist Mücadelenin Bazı Sorunları” yazısı, bu hareketin bazı karakteristiklerini irdeliyor.

“Küresel Sefalet ve Yoksulluk” başlıklı çalışmamız, toplumsal hayattan geniş örneklerle dünya ölçeğindeki sınıfsal farklılaşmayı ve bu farklılaşmanın dünya işçi sınıfı, ezilen ve sömürge uluslarından halkların gündelik yaşamlarında yarattığı büyük tahribatları ortaya koyuyor. Sömürü, ayrıcalıklar aleminin dünyanın açlar ordusunu çizdiği sınırlarda zapt etmenin imkanlarını her geçen gün tüketiyor. Dünyanın dört bir yanında kronikleşen yoksulluk dünyanın efendilerini de korkutacak düzeye geldiğine parmak basıyor.

Türkiye'nin bütün metropollerinin varoşları, Anadolu, Kürdistan ve Türkiye'nin diğer bölgelerinden gelen emekçilerle dolup taşmaktadır. Topluma çürüme, insana yabancılaşma, yoksulluk ve sefaletin yuvaları olarak ama aynı zamanda kapitalist sistem ve sömürgeci faşist rejim için de her zaman potansiyel tehlike oluşturmuşlardır. “Gecekondular ve Emekçi Semtler Gerçeği” başlığını taşıyan yazımızın bu 1. bölümü bunların tarihsel oluşumunu irdelemeye çalışıyor. Yazımının ikinci bölümünde de, tarihsel bir mücadele içinde olan iki düşman sınıf, proletarya ve burjuvaziden hangisi, bu varoşlara dolmuş ve kapitalizmin sefaletinin pençesinde can çekişen emekçileri arkasına alırsa zafer onun olur gerçeğinden hareketle gecekondu halkının faşizme karşı verdiği büyük mücadele deneylerini irdeleme çabasına girerek yeni devrimci kaygıların büyütülmesi için dersleri özetleyecektir. “Kadınların Kurtuluşu Mücadelesinin Gelişimi ve Komünistlerin Soruna Yoğunlaşma Görevi” yazısı, nispeten gerilere, tarihe doğru yolculuğa çıkarak siyasal iktidarları, za-

man zamanda kurulu sömürü düzenlerin karşıtı içerik ve/ya da görünüm kazanarak kadın hareketinin duraklarını irdeliyor. Doğrudan sömürü düzenini hedef almayan kadın hareketlerinin nasıl buharlaşarak işçi sınıfı ve ezilen halk kitleleri için umutsuzluk kaynağı haline geldiğini somut örneklerle dile getiriyor. İşçi ve emekçi kadının uğradığı her türlü baskı ve ayrımcılığa karşı görevlere parmak bastığı gibi kadının gerçek kurtuluş yolunun doğrudan sınıflar kavgasından geçtiği gerçeği üzerinde duruyor.

“Politik Etkimizi Örgütsel Kazanımlara Dönüştürelim” yazısı, MLKP Merkez Yayın Organı Partinin Sesi’nin Ağustos-Eylül 2000 tarihli 26. sayısından alınmıştır.

Komünistlerin Mart-Mayıs sürecindeki siyasi atılımı önemlidir. Karşıdevrimci tasfiye kuşatması koşullarında, bu çıkış, ideolojik olduğu kadar siyasal ve örgütsel-pratik olarak da derin bir anlam yüklüdür. Yazı, bu sürecin siyasal kazanımlarının örgütsel güce dönüştürülmesinin sorunlarına dikkat çekiyor.

“Tarih Bilinci” köşemizde, “Kadro Politikasının Bazı Sorunları Üzerine” başlıklı çeviri yer alıyor. 3. Enternasyonal Yürütme Komitesi Dergisi “Komünist Enternasyonalin 29 Şubat 1936 tarihli 2. sayısından alınan yazı, kadro ve örgüt sorunları bakımından bugün de güncel önemdedir.

İşçi Sınıfı ve Emekçiler Enerjilerini AB-“Kopenhag Kriterleri” Yolunda Tüketemez!

10-11 Aralık 1999 tarihinde Finlandiya'nın başkenti Helsinki'de toplanan Avrupa Birliği Zirvesi, Türkiye'yi aday üyeliğe kabul etme kararı aldı. Böylece “Helsinki Zirvesi” o gün bu gündür hiç dillerden düşmedi. “Helsinki Zirvesi” öncesi ve sonrası kavramları, Türkiye ve Kuzey Kürdistan toplumunun değişik sınıf ve tabakaları adına politika yapan ya da politika yapma iddiasında olan irili-ufaklı bütün kümelenmelerin günlük literatüründe büyük bir yer işgal etti. Kapitalist sömürü düzeninin elit burjuva sınıfı ve onun politik sözcüleri/ temsilcileri, emperyalist Yeni Dünya Düzeni içinde “birinci sınıf ülke” burjuva devlet olmak için AB yollarına düştü. İşbirlikçi tekelci burjuvazi, kapitalizmin uzun erimli stratejik ihtiyaçları açısından “akılcı global yaklaşım”lar geliştirmek için yoğun bir çalışma içine girdi. Böyle hareket etmese, süratle gelişen ve değişen dünyada olayların takibi ve “akılcı global yaklaşımlar uygulamak için uzun vadeli planlama”lar ve bunları uygulamak şansını bütünüyle kaybedeceğinin bilincindedir. Ardışık siyasal süreçlerin olgusal içeriklerini realize eden burjuvazinin acelesi, yalnızca dünya ve daha çok da bölge dengeleri içerisinde politik ve askeri olarak daha derin bir güç olma açısından vardır. Bir burjuva demokrasisi açısından bile yeniden yapılanmalara ve değişikliklere burjuvazinin fazla acelesi yoktur. “Kopenhag Kriterleri” temel bir düşünce olarak bu açıdan değerlendirilmelidir. Bütün tarih boyunca işçi sınıfı ve ezilen milyonların yalnızca mücadele yoluyla sermaye sınıfı ve burjuvaziden kopardığı ekonomik, politik ve toplumsal haklar ve mevziler boyutundan burjuvazinin değişim

acelesi yoktur. Bu çıplak gerçeğin reformist ve safdilli kafalara iyice kazınması gerekmektedir.

AB'li emperyalistler 1993'teki Kopenhag toplantısında topluluğa üye olmak isteyen tüm ülkeler için belirlediği bir “kriterler” toplamı ortaya koymuştur. Bu kriterlerin oluşmasına, açığa çıkmasına neden olan şey, Batı Avrupa ülkelerindeki ezen-ezilen, sömüren-sömürülen çelişkisi üzerinde yaşanan sınıflar mücadelesinin toplumda/toplumlarda açığa çıkardığı/ yarattığı değişim ve gelişim düzeyi olduğundan kuşku duyulamaz. Burada işçi sınıfları ve ezilenlerin yıllar yılı yürüttüğü sert sınıf kavgalarıyla elde edilen mevzilerin küçük bir bölümüne de bir takım yasal çerçeveler çizilmiştir. Türk burjuva egemen sınıfları içindeki çelişki ve görüş ayrılıkları onları yıllarca bu konularda katı davranmalarını, ırkçı-şoven ve gerici bir mevzide durarak, yönetilenlerin, ezilen ve sömürülenlerin her düzeydeki hak taleplerine kulaklarını tıkamakla kalmamış, bu uğurda yürütülen, yürütülmek istenen, her türlü girişim ve mücadele en vahşi saldırılarla bastırılma yolu tutulmuştur. Ama yıllar sonra işbirlikçi sermaye ve burjuvazi de dünya pazarlarından pay kapmak, konumuna yeni tarihsel boyutlar eklemek için tarihin çöplüğüne kapatılmış politikalarla toplumların gelişme seyrine direnemeyeceğini anlamaya başlamış, bu nedenle de daha uzun erimli stratejik hedefleri yakalamak, Türkiye'yi “birinci sınıf ülke” konumuna yükseltmek amacıyla “Kopenhag Kriterleri”ne esas itibarıyla uyum sağlaması gerektiği noktasına gelmiş ve AB'ye aday üyeliği Aralık 1999 “Helsinki Zirvesi”nde kabul

edilmiştir. O günden itibaren bütün burjuva propagandası “Kopenhag Kriterleri” yoluna düşmüştür. Tüm Türkiyeli ve K. Kürdistanlı dünya reformcuları, parlamentarist avanaklar, “Kopenhag Kriterleri” yolunda nefes tüketmeye başlamışlardır. Türkiye ve K. Kürdistan proletaryası ve ezilen milyonlarına tekelci kapitalist sistemi ve sömürgeci faşist rejimi büyük bir demokratikleşme değişimi ve dönüşümü içinde olduğuna inandırmak için bütün güç ve imkanlarıyla çalışmışlar ve bu somut sorun üzerindeki çatışmada kapitalist düzen ve sermayenin iktidarı cephesinde yer alarak, Türkiye işçi sınıfı, ezilen-sömürülen milyonlar ve Kürt ulusuna, onun ulusal bağımsızlık mücadelesine karşı açıktan savaşmışlardır. Onlar “Kopenhag Kriterleri” ya da “ölçüleri”ne olmadık ilerici-devrimci, örgütlenme ve düşünce özgürlüğü dolu “içerikler kazandırarak”, bu burjuva propagandayı ezilen-sömürülen milyonların düşüncelerinin üzerine boca ederek devrimci gelişmenin ateş söndürücüleri olmuşlardır.

Avrupa Birliği oluşum süreci ve değişik ülkelerin AB’ye üyelik tartışmaları çok bilinçli olarak ezilen-sömürülen milyonların, kısaca yönetilen bütün toplumsal katmanların her açıdan ekonomik, toplumsal, kültürel ve örgütlenme ve yine sonunda iktidar mücadelesi yürütebilme haklarına odaklandırılmaktadır. Yani AB’li emperyalist ülkelerdeki işçi sınıfı ve ezilenlerin söz konusu ettiğimiz hakları için çırpınıyorlar demektir. Bu bağlamda burjuva propagandası, sürekli ve yaygın olarak “Türkiye’nin bir zihniyet devrimi yaşadığını” anlatıyor. Oysa AB olgusunun oluşum evrimi izlendiğinde gerçeklerin bambaşka olduğu, burjuva propagandanın yönetilen milyonların bilincini bulandırmak ve hedef şaşırtmak için sorunu bu zemine oturttuğu rahatlıkla görülecektir. AB, tamamen emperyalistler arası yayılma, rekabet ve hegemonya savaşının ürünü olduğu, dünya işçi sınıfı ve ezilen emekçi milyonlardan özenle saklanıyor. Bu gerçek durumun ezilen ve sömürülen yığınlar nezdinde ayyuka çıkması demek, ezilen tüm toplumsal kategorilerin kendi yaşam koşullarının insanileşmesi, örgütlenme ve kendini ifade etme özgürlüğü için kapitalizm ve burjuvaziye karşı mücadele yoluna girmesi demektir. Başka bir ifadeyle burjuvazi ve düzenden kopma ve kendi iktidarını kurma mücadelesi verme yoluna çok daha hızlı olarak girmeleri anlamına gelecektir. Bu nedenlerden ötürü burjuva propagandası AB

ve daha başka emperyalist odaklanmaların gerçek gelişim nedenlerini işçi sınıfı ve ezilen emekçilerden özenle gizliyor. Onların sömürüye, toplumsal ayrıcalıklara ve politik baskılara boyun eğmesini ve mücadele yoluna girmesini engellemeyi amaç ediniyor. Bugün Türkiye’de ezilen-sömürülen bütün toplumsal kategorilere AB’ye girmekle “her kese yetecek” kadar bir demokrasinin geleceği propaganda ediliyor. Sermaye egemenliği işçiye ve emekçiye ve Kürde mücadele mevzileri kazanmak için savaşman, alın teri dökmen ve yorulman gerekmiyor, Türkiye her halükarda, er ya da geç AB’ye girecek. Bu senin huzura ve refaha kavuşmanın, örgütlenme ve kendini her açıdan ifade etme özgürlüğünü kazanmanın anlamına gelir demektir. Bu tüm işçi ve emekçinin bilinç, düşünce ve yaşam tarzı üzerinde tam bir burjuva hegemonyasından başka bir şey değildir. Bu burjuva hegemonya mutlaka kırılmalıdır. Emperyalist kapitalizmden ve onun Türkiye gibi ülkelerdeki işbirlikçilerinden demokrasi bekleyenler, büyük “değişim ve dönüşüm” bekleyenler, bir “zihniyet devrimi” bekleyenler yalnızca bu burjuva hegemonyasının basit araçları, ama ezilen ve sömürülen büyük insanlık ailesinin de gerçek sınıf düşmanlarıdır.

AB’nin dünü soğuk savaş yıllarına kadar uzanıyor. Batı Avrupa emperyalistleri sosyalist bloka, sosyalizmin anavatanına karşı savaşma gereklerinin yanısıra ABD’ye karşı rekabet ve hegemonya savaşlarının ihtiyaçlarını gidermek için de bir odak oluşturma girişimlerine başlarlar. 17 Mart 1948’de Brüksel’de bir araya gelen Batı Avrupa’nın önde gelen emperyalist devletleri Batı Avrupa Birliği (BAB)ni oluşturma kararı aldı. Komünizme karşı savaş şiarıyla Avrupa’yi arkasına alan ABD emperyalizmi dünya ölçeğinde sosyalizmin prestijinin yayılmasını ve yükselmesini önleyemedi. Aynı yıllarda uluslararası burjuvazinin askeri örgütü NATO’nun kurulmasını gündeme getirdi. 1949 yılında NATO’nun kuruluşu ilan edildi. Bir yıl önce BAB’ı oluşturan devletlerin hemen hemen hepsi NATO müttefikleri olarak yer aldılar. O nedenle BAB’ın varlığı ve önemi de o günkü stratejik hedefler açısından gerilere itildi. Emperyalistler arasındaki denge değişiklikleri ve bozulmaları 1980 yılından itibaren BAB’ın yeniden canlandırılmasını beraberinde getirdi. Modern revizyonist sistemin zayıflaması ve giderek her geçen gün ABD emperyalizmiyle boy ölçüşme gücünü

kaybetmesinin güçlü işaretlerinin görülmesine paralel olarak Avrupalı emperyalistler de ABD, Japonya ve Çin karşısında ayrı bir rakip odak olma çabalarını hızlandırdılar. Onun için 28 Ekim 1984’de “Roma Deklarasyonu” ile Avrupa Güvenlik ve Savunma Kimliği (AGSK) tanımlaması içinde üye ülkelerin bir birleriyle uyum süreci başlattıklarını ilan ettiler. Bu tanımlama içinde neyin “uyumu”nu sağlayacaklardı? Diğer emperyalist mihraklara karşı bir “birlik” oluşturma ihtiyacı hepsi açısından, daha çok da Almanya ve Fransa kaçınılmazdı. Ancak bu “birlik” içinde bir araya gelenlerin, iktisadi, toplumsal ve askeri güçleri birbirine asla eşit değildi. O nedenle Batı Avrupa emperyalistleri kendi aralarında oluşturdukları bu stratejik birlik içinde kıyasıya bir hegemonya savaşı içerisindeydiler.

19 Aralık 1991 tarihinde “Maastricht Antlaşması” imzalandı. Bu antlaşma AB yolunda atılan tarihi bir adımdı. Almanya-Fransa ve İngiltere’nin Ortadoğu, Orta Asya, Balkanlar ve Kafkaslarda güçlü bir rekabet ve kendi stratejik hedeflerini hayata geçirmek için böyle bir “birlik”e ihtiyaç her geçen gün artmaktaydı. Onun için “Maastricht Antlaşması” AT’nin yerine AB’nin geçirilmesinin ilanıydı. Bu basit bir isim değişikliği olarak algılanamaz. Çünkü bu antlaşmayla ortak dış ve savunma politikası oluşturularak ortak karar verme mekanizması teşkil edilmiştir. Bütün “uyum” çalışmaları bu ana hedefe bağlı yürütülmüştür. “Maastricht Antlaşması” aynı zamanda BAB’ın daha etkili bir işlev kazanmasını da çerçevelemiştir. Yani yakın erimde BAB’ın AB savunma gücü ya da mekanizması olması öngörülmüştür. 19 Haziran 1992’de ise BAB’ın “İnsani Yardım, Barışı Koruma ve Kriz Yönetiminde, askeri güç kullanma görevinde kullanılması”, “Petersburg Deklarasyonu” ile karar altına alınmıştır. Bu tarihten itibaren Avrupalı emperyalistler, ABD, Japonya, Çin ve Rusya karşısında hareket kabiliyetlerini arttırmak için askeri-güvenlik alanlarında da daha aktif politikalar geliştirmeye başlamışlardır. SB’nin yıkılmasını takip eden bir kaç yıl içinde Batı Avrupa emperyalistleri giderek daha fazla ABD emperyalizminin hegemonyası altına girmeye başlamış ve bu durum emperyalist çıkarlarını zayıflattığı için, “tek kutuplu” dünyaya çomak sokmaya başlamışlar ve onun dengelerini yeniden örgütleme çalışmalarına hız kazandırmışlardır. Emperyalist bloklar arası rekabet ve her blok içindeki emperyalistlerin kendi arala-

rındaki etki alanlarını genişletme mücadelesinin sertleşmesine bağlı olarak, AB’nin 1997 yılında imzaladığı “Amsterdam Antlaşması” ile 1 Mayıs 1999 tarihinden itibaren BAB’ın askeri operasyonları üstlenmeye hazır hale getirilmesine karar verilmiştir. Artan emperyalist rekabet için bütün bu girişimler kapsamı büyüyen ihtiyacı karşılamada, her ilerleyen zamanda, yeni önlemler, yeni yapılanmalar ve yeni politikalar kendisini dayatmıştır. Daha önce BAB’ın NATO içinde şekillendirilmesi kararlaştırılmışken, NATO’nun çalışmaları ve kararları çerçevesinde ona hareket sahası açılmışken, zamanla bu durum AB ülkelerinin manevra ve rekabet kabiliyetlerini sınırlandırdığından ABD ve NATO’dan bağımsız bir askeri yapılanmayı kendi güvenlik ve askeri politikalarını karşılamada kaçınılmaz olduğunu anlamışlar.

İngiltere ve Fransa arasında 1998 Aralık ayında başlayan görüşmeler sonucunda; AB’nin uluslararası krizlere müdahale edebilecek ve bağımsız hareket yapabilecek bir kapasiteye sahip olmasına ve yeterli bir askeri kuvvet ile desteklenmesine “St. Malo Deklarasyonu”yla ilan edilmiştir. Aynı günlerde toplanan AB Dışişleri Bakanları bu emperyalist kutbun bağımsız askeri stratejisinin güvencelemesi için daha önceki bütün kararları pekiştiren, belirgin bir karar daha almıştır. Bu, AB’nin NATO içindeki askeri gücünü bağımsız kullanabilme kararıdır da aynı zamanda. ABD’ye rağmen Dışişleri Bakanları toplantısı Avrupalıların, NATO içindeki askeri kuvvetlerini kullanmaları, ABD ve Türkiye’nin de bu kullanımı veto edemeyeceği bir yapılanmaya gidilmesi çalışmalarının başlatılmasını kararlaştırmıştır. Bu başlangıç, Türk burjuva devletinin NATO içindeki etkisini de sınırlamaya yöneliktir. NATO müttefikleri arasında ikinci büyük askeri güce sahip olan ve bununla hep şoven bir gurur duyan Türk egemen sınıflarının, entegrasyon içine girdikleri AB’nin dünyaya hegemonya kurma savaşında ABD ve diğer emperyalist odaklar, Rusya-Çin-Hindistan ittifakı karşısındaki iddialarıdır. AB’nin Ortadoğu, Orta Asya, Balkanlar ve Kafkasya’da daha aktif bir hegemonya ve pazarlarını genişletme stratejisine yönelmesi, hem onun rakiplerini, hem de bileşenlerini kendi içinde ayrıştırıyor ve hareketli kılıyor.

BAB’ın, NATO bünyesinde yapılanmaya gitmiş olması, AB’nin bağımsız “güvenlik ve askeri”

stratejisinin ihtiyaçlarını karşılayamıyor. Kısaca “Maastricht Antlaşması”yla siyasi birliğini gerçekleştiren Avrupa emperyalistlerine bir bağımsız “Dışişleri ve Savunma Politikası (ODSP) de kaçınılmaz olarak kendini dayatmıştır. Ama artık bu politikanın pratik askeri yapılanmasını BAB’ın alt yapısı üzerinde gerçekleştirmenin çok fazla yararlı ve elverişli olmadığı da görülmeye başlamıştır. ABD emperyalizmi, AB’nin ortak Dışişleri ve Savunma Politikasının (ODSP) BAB’ın alt yapısı üzerinde gerçekleştirmeyi öngörüyordu. Bu tavrını Bonn civarındaki Petersberg’de 1992 Haziran’ında yapılan toplantıda karar şekline getirmeyi de başarmıştı. NATO’nun 1996 Berlin toplantısında, BAB-AGSK-NATO ilişkisi somut bir biçime büründürülmüş, ABD’nin istemleri bu şekillenmede etkili olmuştu. Buna göre AGSK - NATO bünyesinde oluşturulacak Avrupa güvenliğinin bölünmezliğini ve Atlantik’in iki yakası arasındaki savunma işbirliğinin kalıcılığını teşkil etmesi bakımından ABD emperyalizmi için önemli bir avantaj sağlıyordu. ABD emperyalizminin istem ve yönelimlerinin AB’nin “güvenlik ve savunma” politikaları üzerinde etkili olması, AB’nin bağımsız siyasi ve askeri kabiliyetini kontrol altına alan ve sınırlayan etkin tavrı Türk burjuva devletinin ve sermaye egemenliğinin işine de son derece yarıyordu. AB üyeliği tartışmalarının bu gündemde daha bir hız kazandığını hepimiz hatırlamaktayız. Söz konusu karar, emekli Büyük Elçi Şükrü Elekdağ’ın tanımlamasıyla “Türkiye için de kritik önemdeydi. Çünkü Ankara, Ortak üye olmasına rağmen BAB içinde, olası bir hareketin tüm aşamalarında kararları etkileyebilecek bir statü kazanmıştı. Bu bakımdan, AGSK’nin BAB üzerinde şekillenecek olması, Türkiye’nin AB’nin savunma yapılanmasında yer alacağını ve BAB bünyesinde elde ettiği hakları koruyacağını gösteriyordu.” Söylediğimiz gibi “Avrupa Savunma ve Güvenlik Kimliği”nin BAB üzerinde NATO bünyesinde oluşturulması, ABD emperyalizminin Türkiye aracılığıyla, AB ve AB üyesi emperyalist ülkeler üzerinde etki kurma gibi öteden beri izlediği stratejik hedeflerine de çok uygun düşüyordu.

AB emperyalistleri, hem ABD emperyalistleri karşısında daha bağımsız hareket etmek ve hegemonya yarışına katılma politikaları açısından, hem de ABD’nin dolaylı ve doğrudan AB’yi egemenliği ve yönlendirmesi altına alma politikalarını en az etki düzeyine indirmek için daha

somut pratik adımlar atmaya başladılar. O nedenle 19-20 Haziran 2000 tarihleri arasında Portekiz’de gerçekleştirilen Avrupa Birliği “Feira Zirvesi”nde BAB yapılanması tamamen devre dışı bırakıldı. AB’nin Savunma ve Güvenlik meselelerini doğrudan AB Konseyi bünyesinde oluşturulacak bir yapılanmaya bırakma kararı aldılar. Bu tavır, birinci olarak, Amerikan emperyalizmine karşı bir diklenme anlamına geliyordu. İkinci olarak da, AB emperyalistlerinin bundan böyle daha aktif ve kararlı şekilde emperyalist yarışta bağımsız olarak yer alacağını mesaj ve işaretlerini veriyordu. Bir diğer önemli boyut da, NATO içinde ikinci büyük askeri/insan gücüne sahip olma faktörüne dayanarak AB bünyesi içinde etkin yer kapma hesapları yapan ve AB’nin kendisinden istenenleri bu yolla etkisiz kılma hesapları yapan Türk burjuva devletine de boyunun ölçüsü gösterilmiştir. Yine, burjuva politik analistlerin ifadesiyle Avrupa Birliği “Feira Zirvesi” kararları yoluyla “Türkiye hem AB güvenlik yapılanması dışında bırakılıyor, hem BAB çerçevesindeki kazanımlarından mahrum” edilmiş oluyordu. Daha önce “Washington Zirvesi”nde çizilen “strateji” belgesinin altında AB üyesi 11 ülkenin imzalarının varlığı hesaba katıldığında “Feira Zirvesi” kararlarıyla emperyalistler arası çelişki ve çatışmaların açık bir sertlik sürecine girmekte olduğunu söylemek abartı olmayacaktır. 80’li yılların son günlerinde görünüşte kendini açığa vuran, ama emperyalist propagandanın yaygın bir şekilde üzerinde demagoji yaparak emekçi milyonların bilincinde yanılısama yarattığı “tek kutuplu dünya” çok belirgin bir şekilde çok kutuplu dünyaya doğru şekilleniyor. Rusya-Hindistan-Çin ittifakı, AB’nin giderek her geçen gün daha fazla bağımsız hareket kabiliyeti kazanma çabaları bunun açık göstergeleridir. ABD emperyalizminin “dünya köyü” propagandasının yalan ve sahtekarlığı bu gelişmeler de bir kez daha ayyuka çıkmış bulunuyor.

AB’li emperyalistlerin Amerikan emperyalizmiyle çelişkilerinin sertleştiğini gösteren, kendi bağımsız “güvenlik ve savunma” stratejisine yöneldiğine işaret eden bir olgu da, emperyalist kapitalizmin askeri uzmanlarının değerlendirmelerine göre, başka bir ifadeyle “risk” değerlendirmelerine göre, “sıcak krizler noktalarının yüzde 80’ni Türkiye’yi çevreleyen coğrafi kuşakta yer almaktadır.” Ama bu gerçek kuvvetler ayrımı dizilişine rağmen, Avrupa Birliği’nin

“Feira Zirvesi”nde AB üyesi olmayan Türkiye gibi NATO müttefikleri AB’nin “Güvenlik ve Savunma” mekanizmalarının alacağı olası hareket karar mekanizmasından dışlayabilmiştir. Bugün Türkiye’nin AB üyeliği tartışmaları çerçevesinde soruna yaklaşıldığında, Türkiye’nin AB üyeliği noktasında en fazla aktif davranan ve en fazla acelesi olanın ABD olduğunu rahatlıkla gören AB’li emperyalistler, Amerika’nın politikasındaki aktivitenin nedenlerini de iyi anlıyor ve buna karşı kendi cephelerinden önlemler alıyorlar.

AB emperyalistlerinin, “genişleme stratejisi” çerçevesinde üye olacağı ülkelerden istediği uyum, bu oluşum içinde yer almaya çalışan ülkelerin ekonomik, sosyal ve askeri güç ve potansiyeli ölçüsünde davranış çizgisi belirlemesini istemektir. O nedenle, Aralık 1999’da Türkiye’nin adaylığını resmen kabul etti. Ama üyelik için müzakerelerin ne zaman başlaması gerektiğini tamamen belirsiz bıraktı. Bu belirsizliğin nedeni irdelendiğinde, AB içindeki emperyalistlerin her birinin diğeriyle ilişkiler sisteminde dengelerin kurulması, örgütlenmesi ihtiyaçları bakımından zaman ve fırsat kollamanın büyük bir yer tuttuğu görülecektir. AB ve AB içindeki emperyalistler asıl olarak Türkiye’nin ekonomik gücünü temel alarak dengeleri örgütlüyor. Buna göre Türkiye’ye AB içinde yer açıyor ve rol biçerek pazarlık gücünü yüksek tutarak dayatmalarda bulunuyor. Bunun Türkiye halkları açısından politik sonuçları emperyalizme bağımlılığın daha da pekişmesidir. Dünya Bankası ve İMF reçetelerinin “sorunsuz” ve harfî harfine uygulanması bu emperyalist bağımlılığın ve AB emperyalistlerinin istediği “uyum”un doğrudan gerekleri ve sonuçlarıdır.

AB’ne Türkiye’nin üyeliği tartışmaları sürecinin gelişimine dikkat edilirse, Türkiye Avrupalı emperyalistler karşısında daha çok ABD’nin ona bölgedeki rolüyle ilgili biçtiği önemi, NATO müttefiği olarak askeri gücünü ve insan potansiyelini bütün diğeri faktörlerin başında tutarak, onun üzerinde etki gücünü hissettirmeye çalışıyor. AB’li emperyalistleri ile Türk burjuva devleti arasındaki çatışmaların düğümlendiği nokta burasıdır. Demokrasi, insan hakları, işçilemekçi milyonlarının “huzuru ve refahı” iki tarafın da çok kasıtlı olarak gerçek çatışma alanını gizlemek için söyledikleri yalan ve sergiledikleri burjuva ikiyüzlülüğüdür. ABD emperya-

listleri de AB emperyalistlerinin Türkiye’yi “AB düzenlemelerindeki karar mekanizmalarından dışalanmasına her hangi bir itiraz yükseltmedi. Amerikan emperyalizmi, uşaklarının “ulusal onuru”nun rencide olmasını fazla önemsemedi. Zira işbirlikçisi Türk burjuvazisinin “ulusal onur”unu kendi emperyalist yayılmacı barbarlığı ve dünya halklarının kasaplığına çoktan içermiştir. Orada muazzam bir “uyum” elde etmişti. Avrupa Birliği’nin “Feira Zirvesi” kararlarından sonra bir de ABD’nin “Ermeni Soykırımı”yla ilgili uşaklarının halklar kasaplığına işaret etmesi bu gerçeği tanıtıyor. Diğeri yandan, Türk burjuvazisinin daha çok da ordusunun “insan ve askeri gücü”ne yaptığı vurguyu fazla kaçırdığını düşünerek AB’nin kararına ses çıkarmayarak ABD de birazcık uşağının kulağını okşamış oluyordu; uslu dur evladım.

Avrupa Birliği’nin oluşumu, bu “birlik” bünyesinde yer alan ülkelerin işçi sınıfına, ezilen-sömürülen toplumsal kategorilere ne kazandırmıştır? Ezilenlerin, yönetilenlerin verdikleri sınıfsal kavgalar neticesinde elde edilen ilerici-demokratik bir mevzi midir bu “birlik”? Bu soruların cevabı dünya proletaryası, ezilen ve sömürge uluslar nazarında açık bir hayırdır. AB emperyalistlerinin böyle bir “birlik”le işçi sınıfının sınırsız bir örgütlenme ve her düzeyde kendilerine karşı mücadele etme özgürlüğü getirmeyi amaçlamadıkları halde, “Amsterdam Antlaşması”nın ülkelerin AB üyeliğine kabul edilme sürecini belirleyen “o” maddesine, “birlik, mevcudiyetini, demokrasi, insan hakları, temel hak ve özgürlüklere saygı ve hukukun üstünlüğü ilkelerine dayandırır” (TÜSİAD, Avrupa Birliği’ne Tam Üyelğe Doğru) açıklamasını eklemiştir. AB emperyalistlerinin yalan ve demagogilerine göre Avrupa Birliği’nin oluşma nedenleri; demokrasi, insan hakları, temel hak ve özgürlüklere saygı, hukukun üstünlüğü gibi ancak gerçek devrimci iktidarlar altında, toplumun ezilen-sömürülen büyük çoğunluğu arasındaki ilişkiler sistemini düzenleyen kategorilere yaşam kazandırmakmış. Bu kocaman bir yalan değil midir? AB’ye üye emperyalist ülkelerde görülen düzen karşıtı ciddi bir kıpırdanma siyasal zorla bastırılmıyor mu? 26-28 Eylül öncesi ve sonrasındaki bir kaç gün içinde Çek Cumhuriyeti’nin Başkenti Prag’ın bütün ana caddeleri ve kavşakları ve köprübaşları neden tank, panzer ve diğeri zırhlı silahlarla donatılmıştı? Bu gerçek savaş önlemini kim kimlere karşı almış-

tı? Çünkü o günler Prag uluslararası burjuvazinin toplanma üssüydü. Bu soruların yanıtları, AB'li emperyalistlerin "birlik"lerinin kurulma amaçlarına getirdikleri açıklamaların ne denli doğru ve gerçek olup olmadıklarını açığa çıkaracaktır. AB'li emperyalistler "birlik"lerinin amaçlarını dünya halklarına olduğundan çok farklı propaganda etmektedir. Onun için, bütün raporlarında Türkiye'nin esas olarak AB'ye üye ülkeler e benzer bir modele, yapısal özelliklere sahip olduğunu vurgulamışlardır. Türkiye'nin "çok partili demokratik bir yapı"ya sahip olduğunu, "seçimle işbaşına gelen bir parlamento ve hükümet"in var olduğunu, sadece ayrıntılarda bazı sorunlar yaşandığını not ediyorlar. Bununla Türkiye'nin yine esas olarak "demokrasi ve hukuk devleti" kurallarına sahip ülkeler içinde yerini aldığını hep söylemektedirler. AB emperyalistleri "birlik"lerinin kuruluş amaçları hakkında yaptıkları yalan yayın ve açıklamalarına bütün gönlünü ve sevdalarını kaptıran Türk ve Kürt liberal reformcuları, aynı tutkuyla "Kopenhag Kriterleri"ne de odaklanmışlardır. Onlar, Türkiye bugünden yarına AB'ye tam üye olsa bile bu gelişmenin Türkiye işçi sınıfı, emekçi milyonları ve genel olarak Kürt ulusu için bir toplumsal gönenç ve örgütlenme özgürlüğünü getirmeyeceği gerçeğini hiç bir zaman kavramayacaklardır. Reformcular, işçi sınıfı ve ezilenlerin ifade edilen bütün bu kategorileri dişe diş bir sınıf kavgasıyla elde edeceklerine dair umutlarını tümüyle yitirmiş ve demokratik mevzilerin burjuvazinin tedricen yerine getirmek zorunda kalacağı gelişmeler olduğuna kendilerini inandırmakla kalmamış, aynı zamanda işçi ve emekçileri de bu zeminde ikna etmeye çalışarak burjuvazinin güvenilir müttefikleri olmuşlardır.

Halbuki 1963 yılında imzalanan "Ankara Ortaklık Antlaşması"nın tam üyeliği hedefleyen 28. maddesi ve 1996'da yürürlüğe giren "Gümrük Birliği Kararı" incelendiğinde, Türkiye'nin, diğer 12 aday üyeden AB kriterlerine; TÜSİAD'ın tanımlamasıyla, "Avrupa Birliği Antlaşması, AB mevzuatı, AB Adalet Divanı İçtihadı ve AB'nin aktettiği uluslararası antlaşmalar"ın bütününe daha yakın bir konuma getiriyordu. Ancak bugüne değin kaydedilen mesafe ortadadır. En azından diğer 12 aday ülke, "AB müktesebatı"na Türkiye'den daha yakın bir konum yakalamışlardır. Ama bu uzaklaşma, AB ülkelerinde örgütlenme, temel hak ve özgürlük-

ler sınırsız oluşundan ve Türkiye'de, olmayışı noktasındaki çatışmalar temeli üzerinde yükseldiği tartışması, tam bir hedef şaşırtmadır. Nasıl ki, AB emperyalistleri, AB'nin oluşum süreçlerinin nedenlerini yukarda yaptığımız aktarmadan görüldüğü gibi ikiyüzlü ve yalan üzerinde inşa ediyorlarsa, Türkiye devletinin bütün tarihi boyunca uygulanmış tüm anayasalarında da "bireyin temel hak ve özgürlükleri koruma altına alınmıştır" diye yazmaktadır. İşçi sınıfı ve halkların hedeflerini şaşırtmak ve yanlış bilinç şekillenmesi yaratarak kendi ideolojik hegemonyasını pekiştirmek bütün ülkelerin egemen burjuva sınıflarının ortak özellikleridir. Temel bağlayıcı belgelerinde, en geniş örgütlenme hak ve özgürlüğü yazılıdır. Pratikte, kendi güdümünün dışına, rejimle kendi arasına bir sınır koymaya çalışan örgütlenmelere, bu doğrultudaki çabalara vahşice saldırmıştır. Emekçi memurların grevli toplu sözleşmeli sendika hakkı uğruna yıllardır meydanlarda ve sokaklarda coplanmaları bunun en canlı örneğidir. Grev yasakları, kayıp analarının sokaklarda her gün sürüklenmeleri, katliam davalarının görüşüldüğü mahkemelerin koridorlarında tartaklanan işkence davalarının mağdurları durumu, sömürgeci rejimin anayasasına koyduğu "bireylerin temel hak ve özgürlüklerini koruma altına alma" kuralına ne kadar bağlı olduğunu ve/ ya da bu kuralın yalnızca burjuvazinin emekçi milyonları sömürme ve politik baskı altında tutma özgürlüğü olduğu gündelik yaşamın bütün ayrıntılarında açığa çıkmaktadır.

Burjuva liberal avanaklar varsın "Kopenhag Kriterleri"ni murad etsin. Ama burjuvazi onları kandırmak, onlar aracılığıyla işçi ve emekçi milyonların düzene ve rejime yönelecek enerjilerini tüketmek için söylemini başka eylemini başka şekilde gerçekleştiriyor. Onun için şu ünlü "Kopenhag Kriterleri"ne biraz yakından bakmakta yarar vardır. Bunlar, Haziran 1993'e yapılan Avrupa Birliği Konseyi "Kopenhag Zirvesi"nin sonuç bildirgesinde şöyle özetlenmektedir: "Üyelik, aday ülkenin demokrasiyi, hukukun üstünlüğünü, insan haklarını ve azınlıkların korunması ve saygı görmesini teminat altına alan kurumların istikrara kavuşturulmuş olmasını, işleyen bir piyasa ekonomisinin mevcudiyetini, AB içindeki rekabet ve piyasa güçleriyle bahsetme kapasitesini gerektirir. Üyelik, adayın siyasi, ekonomik ve parasal birliğe katılım da dahil olmak üzere üyeliğin getirdiği yükümlü-

lükleri üstelenebileceğini varsayar.” Görüldüğü gibi, ünlü “Kopenhag Kriterleri” üye olacak ülkelerden siyasi, ekonomik, hukuki ve idari alanlarda bütünlüklü toplumsal proje ortaya koymalarını istemektedir. AB emperyalistlerinin temel aldıkları şey, Türkiye’nin “birlik” içinde diğerlerine yük olmayacak bir ekonomik yapılanmaya kavuşmasını istemektedir.

Siyasi ölçütler ve Kıbrıs sorunu gibi etkenleri daha çok birer pazarlık kartı olarak değerlendirmektedir. Onun için Türk Genelkurmay’ının genel düşünce ve eğilimlerin tercümanlık yapan emekli Orgeneral Çevik Bir şu uyarıyı yapmıştır. “Avrupa Birliği tam üyeliği değerlendirmeleri, genelde ekonomik açıdan ele alınarak irdelenmekte ve kanımca ekonomik entegrasyon kadar önemli olduğunu düşündüğüm, güvenlik bakımından entegrasyon konusu ise gözlerden kaçmaktadır” diyerek Türkiye burjuvazisinin pazarlık kartlarına işaret etmektedir. Buna bağlı olarak bir “uyum planı” önermektedir.

Avrupa Birliğine üye olmak isteyen tüm ülkeler için bir genel çerçeve çizen “Kopenhag Kriterleri”ne ek olarak 1998 Haziran ayında Portekiz’de yapılan Avrupa Birliği “Cardiff Zirvesi”nde Avrupa Birliği Konseyi, Türkiye’den bir “gelişme raporu” hazırlamasını isteme kararı almıştır. O zaman Türkiye aday üye değildir. Avrupa Birliği “Cardiff Zirvesi” Türkiye’den siyasi kısıtlar, demokrasi ve hukuk devleti, insan hakları ve azınlıkların korunması, Kıbrıs sorunu ve genel değerlendirme içeren, 4 bölümlük bir üyeliğe doğru “gelişme raporu” istemiştir. “Kopenhag Kriterleri” ve ek olarak “Cardiff Zirvesi” kararlarının özel olarak Türk burjuva devletinden istediği şeylerin özellikle siyasi istemlerin esası ve/ ya da çok önemli bir bölümü TC. anayasası ve bütün temel belgelerinde mevcuttur. Bunlardan bazıları hayata geçebilmişse, bu emekçi halk hareketinin mücadelesi sonucu elde edilmiştir. Burjuvazi işçi sınıfı ve devrimci harekete demokrasi bahşetmemiştir. Avrupa Birliği emperyalistleri kendi ülkelerindeki burjuva demokrasisi ölçülerinde görmedikleri Türkiye’yi kendi düzeylerine gelmesini istediklerinde ise Türk Burjuvazisi, Türkiye’nin özgün “tarihsel ve toplumsal” ihtiyaçlarını göz önünde bulundurulması gerektiği itirazını yükseltmiştir.

Bundan tam 77 yıl önce Türkiye’nin altına imza koyduğu “Lozan Antlaşması”nın pek çok maddesiyle “Kopenhag Kriterleri”nde formüle edi-

len istemler neredeyse bire bir benzerlikler gösteriyor, çakışıyor. Burjuva medya ve Türk ve Kürt dünya reformcularının her gün dillerine pelesenk yaptıkları “Lozan Antlaşması”nın 39. maddesi ve 4. fıkrasında ifadesini bulan “her kesin dilediği dilde yayın dahil anlatım hakkı sağlanacaktır” belirlemesine rağmen, neredeyse 80 yıl geçtiği haldi, sanki bunlar hiç söylenmemiş, sanki buna benzer ifadeler Türkiye anayasalarında hiç yer almamış, sanki “Kopenhag Kriterleri”nde ve “Cardiff Zirvesi” kararlarına formüle edilenler, söylenenler ilk kez söyleniyormuş gibi bunlar, Türkiye’nin büyük bir demokratikleşme hareketliliği sürecine dört nala girmişçesine işçi ve emekçilerin bilincini köreltmek, devrimci enerjilerini tüketmek için kullanılıyor. İşbirlikçi tekelci sermaye düzeni ve sömürgeci faşist rejim, “Lozan Antlaşması”na uymadığı, onun altına imza koyduğu yükümlülüklerini yerine getirmedi diye, her gün ve daima Türkiye ve Kuzey Kürdistan’da süre avında olduğu, Malatya, Maraş ve başka yerlerde kitlesel katliam yaptı diye “Lozan Antlaşması”na imza koyan diğer devletler, muhatapları, Türk burjuvazisine ve onun siyasetine hangi bir müediye uyguladı? Hangi uluslararası bir platformdan Türkiye’yi bu nedenlerle dışladı? Bu günde aynı minval üzere oyalama devam ediyor.

Hiç bir zaman böyle bir gelişme yaşanmadı. Ama cümle liberal reformcular, bu kez Türk devleti, “Kopenhag Kriterleri”nin siyasi bölümüne “uyum” hazırlığını tamamlayamazsa AB emperyalistleri tarafından “büyük tokatlanacağı”nı, bu nedenle AB’nin bu bölümdeki istemlerini, AB’ye üyelik müzakerelerinin başlayabilmesi için bir önkoşul olarak yerine getirmek zorunda olduğunu avazları çıktığı kadar bağıryorlar. Ama bütün öncekiler gibi onlar, Türk burjuva devletinin tarihsel şekillenmesi ve özelliklerini bir kez daha unutupyorlar ya da halklarımızdan gizliyorlar. Kürdistan’daki sahildanların ortasında, yani 1991 yılında, “Türkçe’den Başka Dillerle Yapılacak Yayınlar Hakkında Kanun”da yapılan bir değişiklikle Kürtçe de dahil olmak üzere, yabancı dillerde yayın yapabilme özgürlüğü güvenceye kavuşturulmuş olmasına, bir yasal hak düzeyinde çerçevelendirilmiş olmasına rağmen, diğer şeyleri bir yana bırakın Kürdistan’da Kürtçe kaset dinlenmesi ve bulundurulması bölücülükten cezaevlerine girmenin nedeni ve gerekçesi sayılmıştır. Bu yasal düzenlemenin üzerinden 9 yıl geçmiş olmasına

rağmen pratikte ve gerçek yaşamda hiç bir de-ğişme ve gelişme yaşanmamıştır. İşbirlikçi tel- kelci sermaye devleti bugüne kadar insan hakla- rının korunması konusundaki uluslararası belge- lerin, sözleşmelerin en önemli olanlarının altına imzasını atmış, yukarıda işaret edildiği gibi, onun anayasası da, sözüm ona kişisel temel hak ve özgürlüklerini koruma altına almaktadır. Bu göstermelik olarak kalmıştır. Gerçek yaşamda hiç bir zaman uygulanmamış düzenlemelerin bile, işçi sınıfı ve emekçi milyonların yürüttüğü mücadeleler sonucunda yapıldığına gözlerini kapayan küçük burjuva reformistleri yıllarca bu demokrasi kısıntılarıyla halklarımızı oyalayarak mücadele yolundan alıkoymuşlardır. Şimdi de “Kopenhag Kriterleri” karşısında aynı şeyi ya- pıyorlar. Türkiye, “İnsan Hakları Evrensel Bil- dirgesi”ni imzalayan ülkelerden biridir. Ancak pratikte işçi ve emekçi milyonları lehine onun en küçük bir ayrıntısını uygulamamıştır. Bu uluslararası temel belgenin 19. Maddesi; “her- kes düşünce ve ifade özgürlüğü hakkına sahip- tir; bu hak serbestçe düşünme, hangi yoldan ve nereden olursa bilgi ve görüş alma, araştırma ve yayma özgürlüğünü içerir” şeklinde düzenlen- miştir. Türk egemen sınıflarının politik rejimi bunun karşısında gerçek yaşamda nasıl hareket etmişse, “Kopenhag Kriterleri”nde demokrasi ve düşünce özgürlüğü ile ilgili bulunan kısıntıla- ra bütünüyle evet dese de pratik uygulamada öyle bir çizgide yürüyecektir. Böyle kesin bir saptamanın üzerine yerleştiği veriler, bugüne kadar yaşanan gerçek tarihtir. Kimsenin bunu farklı göstermesine, işçi sınıfı ve halklarımızı oyalamaya, kandırmaya ve demokrasi beklenti- leri içine sokmaya hakkı yoktur.

Temel ayrıntılarda açıklıktan yoksun olan, her ülkenin burjuva gerici-faşist politik rejimlerinin kendi istedikleri şekilde yorumlamaya her ya- nıyla açık olan “Kopenhag Kriterleri” bir top- lumdaki işçi-emekçi katmanlarının, hiç bir tem- mel sorununa çözüm ve açıklık üretmiyorlar. Örneğin işçi sınıfı ve emekçi milyonlarının ör- gütlenme özgürlüğünün sınırlarını muğlak bıra- kıyor. Çalışma yaşamının demokratikleştirilme- sini içeren bir açılımdan bütünüyle yoksundur- lar. Halkın konut, sağlık ve eğitim sorunlarına çözüm üreten bir parantezi dahi bulunmamakta- dır. İşçi sınıfının grev ve toplu iş sözleşme hak- larını güvenceleyen bir istemi yoktur “Kopen- hag Kriterleri”nin. Türkiye ve K. Kürdistan’ın caddeleri, meydanları, ovaları ve dağları bir kaç

on yıldır sömürgeci faşist diktatörlüğün dipçığı ve postalı altındaki insan çılgınlıklarıyla inliyor. Bu ölümüne mücadeleler, faşist rejime örgüt- lenme ve ifade özgürlüğüne ilişkin bir takım kısıntılar noktasında geri adım attırmışsa, bunlar “Kopenhag Kriterleri”yle uluslararası burjuva- zinin birer lütfu olarak asla sunulamazlar. Ama bütün liberal reformcular bunu yapıyor. O ne- denle de onlar, faşist şeflerin “Kopenhag Kriter- leri” karşısında demokrat kesilmelerine angaje olmuş bulunmaktadır. Bu belgelerde sözde yer alan demokrasi kısıntılarını elde etmek için bile, burjuvaziyle uzlaşmaz bir mücadele yerine, demokrasiye geçişi, “büyük değişim ve dönü- şümü” Türk kapitalizmi ve faşist rejim temsilci- lerinden beklemektedirler. AB emperyalistleri- nin Türk burjuva devletinden istediği bazı kü- çük şeylerdir. Bunlar, “Luxemburg Zirvesi” kararları ve Ajanda 2000’de ayrıntılandırılmak- tadırlar. Bütün bunlarda “insan hakları ve hukuk ihlalleri”, “askerlerin gerektiğinden fazla siyase- tin içinde olması” ve “sivil toplum örgütlerinin etkinliğinin önlenmesi”.

Bu gibi konularda iç çelişkilerden kaynaklı ola- rak, sorunu orduya havale eden siyasi parti li- derline geçtiğimiz aylarda, Genel Kurmay Baş- kanı Hüseyin Kıvrıkoğlu sitem etti. 30 Ağustos “zafer bayramı” dolayısıyla yaptığı konuşmada; “Türkiye’nin Avrupa Birliği standartlarına gel- mesi için önce siyasilerin kendilerini bu stan- dartlara uydurmaları gerekleri”. Onların yönet- me konusunda yeteneksizliklerine kendi cephe- sinden işaret ediyordu. Benzer bir tartışma da Emekli Korgeneral Şadi Ergüvenç’in “bazı siya- silerin ‘eğer bu kararlar benimsenmeseydi darbe olacaktı’ söylentilerine itibar edilecek olursa, asker 28 Şubat MGK toplantısında darbe yap- madan önemli bir politik etkinlik göstermiştir diyebiliriz. Başka bir deyişle, MGK askerın darbe yapmasına ihtiyaç bırakmadan politikada söz sahibi olmasına olanak vermektedir... Ne var ki silahlı kuvvetlerin bu konuyla Türki- ye’nin AB üyeliğine kabul edilmesi her halde söz konusu olmayacaktır.” sözleriyle Kıvrıkoğ- lu’nun söyledikleri arasında bir özdeşlik bulun- maktadır.

Emekli faşist generalin söyledikleri bir kaç açı- dan önemlidir. Türkiye’nin kapitalist burjuva düzeni, tarihsel toplumsal yapılanması, iç istik- rarsızlık, sınıfsal çelişki ve çatışmaların sertleşe- rek üst-üste yığılması vb. nedenlerden dolayı hiç

bir zaman istikrar yüzü görmeyecektir. O nedenle de burjuva ordunun siyasette görünmesi öyle kolay şekilde gündemden kalkmayacaktır. Bunun kadar önemli olan diğer bir nokta da, AB emperyalistleri, Türkiye’yi istikrasızlık ve çelişkilerle dolu bir şekilde kendine yük etmeyeceğinin altını çizmiş olmasıdır. Cengiz Çandar gibi 2. Cumhuriyetçi liberal burjuva yazarlarının murad ettikleri gibi Türkiye asla “AB’ye açılan yol, istikrasız bir Ortadoğu-Balkan-Kafkasya ülkesi görüntüsünden kurtulma yolu”na giremeyecektir.

Milliyet Gazetesi’nin dış politika yazarı Sami Kohen 20 Haziran 2000 tarihli gazetede köşesinde şöyle bir özetleme yaptı: “Gazetelere yansıyan ‘işin içinde olan bir yetkili ’ye göre; Türkiye’nin daha bu aşamada bazı “Kopenhag Kriterleri”ne uymayacağı, hatta bunları kendisi için tehlikeli gördüğü mesajı verirse, AB bunu Ankara’nın üyelik konusunda ‘kararlılık’ değil, aksine ‘istikrarsızlık’ içinde olduğu şeklinde algılayacaktır. Oysa Türkiye’nin yapması gereken şey, insan hakları ve demokrasi konusunda iradesini ortaya koymak ve ‘zaman içinde’ bu hedefe ulaşacağını vurgulamaktır. Bu taktirde AB Türkiye’nin sorunlarının ihtiyaçlarını olan zaman hususunda gereken anlayışı gösterecektir.” Adını açıklamayan “yetkili”nin söyledikleri burjuvazinin ikiyüzlülüğünü açık bir şekilde, her hangi bir açıklama ve yoruma gerek bırakmayacak tarzda ortaya koymaktadır. Türk burjuva devletinin gerçek politikası bu çizgide yürüyor. “Lozan Antlaşması”ndan günümüze kadar olanlarda olduğu gibi bütün uluslararası temel belgelere evet diyerek imza koyma ve ardından yükümlülük altına girdiği hususları yerine getirmek için zamana ihtiyaç olduğunu söylemek ve bütün altına imza koyduğu şeyleri “zaman içinde” yapacağını her gün ve daima yinelemek, “zaman içinde” kavramının sınırları hiç bir zaman açık olarak çizilmeyecektir. Çünkü işbirlikçi teknelci sermaye devleti yüz yıldır “zaman içinde” diyerek süregelen sömürü, ulusal inkar ve tehcir, katliam, kaybetme, işkence, en küçük bir düşünce ifade etme eylemine yıllarca hapis cezası, komünist ve devrimci yayın organları üzerindeki faşist baskı ve toplatma politikalarını hayata geçirmiştir. Efendileri emperyalistlere de hep bunları “zaman içinde” düzelterek açıklamaları yapmıştır. Dünyanın devrimci ilerici kamuoyunu oyalayarak nefes almıştır. Şimdi de “Kopenhag Kriterleri”ne uya-

cağımızı deklare edelim, pratikte de geleneksel yolumuzdan yürüelim demektedirler.

İşbirlikçi teknelci Türk burjuvazisinin gerçek bir kulübü olan TÜSİAD’ın Aralık 1997 yılında yönlerini AB emperyalistlerine çevirerek Prof.D. Bülent Tanör’e hazırlattığı “Türkiye’de Demokratikleşme Perspektifleri” adlı raporda Türkiye’nin AB’ye uyum çerçevesinde sıraladığı 45 maddelik listenin önemli bir bölümü, geçen zaman içerisinde hükümetlerce yerine getirilerek yasallaştırılmıştır. (!) AB Konseyi’de bu olumluluğu alt atla sıralayarak onaylamıştır. TÜSİAD’ın Aralık 1999 yayınladığı “Avrupa Birliği’ne Tam Üyeliğe Doğru” başlıklı raporda, TDP’de dile getirdikleri AB istemlerinden “29’u hayata geçmiş, 16’sı ise, geçen Yasama Dönemi’nde yasa değişikliği tasarılarına konu olmuştur” denmektedir. Bu yapılan ve yasa değişikliklerine konu olan düzenlemelere bakıldığında, onlar tek tek incelendiğinde, bunlara inananlar içinde Türkiye’nin gerçekten Avrupa ülkelerindeki burjuva demokrasisi standartlarının yakalandığını rahatlıkla söyleyeceklerdir. Söz konusu yaptığımız 1997 TÜSİAD raporu yayımlandığında, 1991-1998 tarihleri arasında Avrupa Birliği temsilcisi olarak Türkiye’de görev yapan Michael Lake hazırlamış olduğu “Görev Bitimi Raporu”nda TDP’yi kastederek “bu raporda yazılanlar hayata geçse Türkiye o an Avrupa Birliği üyesi olur” diyordu. TDP’de yazılanların çok büyük bir bölümü 2000 yılına gelindiğinde yasallaşmış bulunmasına rağmen, bunun sonuçlarını, ne Türk ve Kürt işçi sınıfı, ne genel olarak kendi ulusal demokratik istemleri için onbeş yıl savaştan Kürt halkı, ne de başka bir emekçi toplumsal kesim görebilmiştir. Ama Türk, Kürt ve tüm liberal burjuva reformcuları, tam da burada “kuvvetli bir itiraz” yükselteceklerdir. Diyecekler ki “Türk burjuva devletinin bu kez işi kotarma şansı yoktur. Hem ABD ve hem de AB emperyalistleri, onu yakın takibe almışlardır.” Oysa emperyalistler, sömürgeci rejim ve hükümetleri ve parlamentoları “Lozan Antlaşmasından beri yakın takibe almışlardır. Türk burjuva siyaseti ve bürokrasisinin ve ordusunun koruyuculuğunu yaptığı sermayenin elit kesiminin bir araya geldiği TÜSİAD gibi bir etkin organizasyon, bazı kırıntılarda fiiliyatta da esnemelisiniz demesine rağmen, onların istemlerini tek tek yasal bir düzenlemeye kavuşturmaya vs. olmasına işçi-emekçi milyonlar ve Kürt halkı bu kırıntıların ucunu bile göremiyor.

Burada bir temel sonuç çıkıyor karşımıza. AB emperyalistleri, Türkiye'yi mevcut ekonomik düzeyi ile sırtlamak niyetinde değil. Yaşamakta olduğu yoğun ve kapsamlı toplumsal sorunlarla birlikte onu içine alarak taşımak niyetinde değil. Mevcut sorunların bugünden yarına, kısa ve orta erime yakın bir zamanda aşılmayacağını da realize edebiliyor. Dolayısıyla Türk sermaye sınıfı ve onun politik temsilcileriyle daha çok işin siyasi bölümünü, önde tutarak dayatmalarda bulunuyor. Türk burjuva devletinin yumuşak karnı olarak burayı bilmektedir. Beklediği ekonomik düzeyi istese de orta vadede bile yakalayamayacağını biliyor. Siyasi kriterlerle diye formüle edilenler üyelik için ekonomik, hukuki ve idari kıstaslardan farklı olarak, müzakere sürecinin unsurları değil, bu sürecin, üyelik müzakerelerinin başlayabilmesi için önkoşulu olarak dayatılmaktadırlar. AB emperyalistleri de çok iyi biliyor ki, Türk burjuva devleti bu "siyasi kriterleri" kağıt üstünde yasallaştırırsa bile bunları gerçek yaşamda uygulamayacaktır. Ya da ancak istenen "siyasi kıstaslar"ın küçük bir bölümünü, kısıntılarını ancak hayata geçirebilecektir. Beri yanda, Türk burjuva devleti de Orgeneral Çevik Bir'in işaret ettiği yoldan, "askeri ve güvenlik" boyutunu her gün, her yerde dillendirerek etki sağlamaya, taviz koparmaya çalışacaktır. Sonuç, temel olarak bugüne değin yaşanan süreçlerden farklı olmayacaktır. "Kopenhag Kriterleri" çok boyutlu bir toplumsal projeyi çerçevelemektedir. Türk egemen sınıfları, bunların hepsini yerine getirselere bile, burjuva demokrasisi anlamında da olsa bir demokratik değişim ve dönüşüme tekabül edemez. Gelişme, istikrarsızlık, eşitsiz gelişme ve toplumsal çelişkilerin daha da keskinleşerek üst üste yığılma yönünde yaşanacaktır.

Bu gerçeği emekli Orgeneral Çevik Bir "ulusal stratejisi" dergisindeki yazısında AB'nin Türkiye'yi AGSK karar mekanizmasından dışlamasını eleştirerek dile getiriyor. "Kısa vade için, Avrupa'da, soğuk savaş döneminin, klasik tehdit ortamının kaybolduğu bir gerçektir, ancak NATO'nun yeni tehdit konseptinin içerdiği gibi, klasik tehdit algılamasının, çok ötesinde ve alışık olmadığımız yepyeni risk olasılıkları ile karşı karşıya bulunduğumuz da bir gerçektir. Bunlar bazı ülkelerde yaşanan iç istikrarsızlıklar, etnik çatışmalar ve bu çatışmalar sonucu ortaya çıkan kitlesel göç hareketleri, kitle imha silahlarının ve uzun menzilli füzelerin yayılması, ulus-

lararası terörizm, radikal dinci akımlar olarak Batı dünyasının güvenliğini etkileyecek hususlardır. Maalesef Avrupa'nın geliştirdiği yeni güvenlik mimarisi, soğuk savaş sonrası gündeme gelen, bu yeni potansiyel tehdidi dikkate almayan ve soğuk savaş sırasında, Türkiye'nin oynadığı etkin caydırıcı rolü görmezlikten gelen bir yaklaşımı ve vizyonu içermektedir." şeklinde resmedilen tablo en fazla Türkiye gerçeğine uymaktadır. Türkiye ve Kürdistan sayılan istikrarsızlık ögeleriyle bütün bölge ülkeleri arasında birinci sırada yer almaktadır. Diğer yandan bir ölçüde de Genelkurmay'ın, Avrupa Birliği'ne üyelik politikasını dillendiren Çevik Bir, bundan böyle de Türkiye'nin AB politikalarında takip etmesi gereken stratejiyi açıklıyor. Bülent Ecevit Başbakanlığındaki koalisyon hükümeti ve bağlı İnsan Hakları Koordinatör Üst Kurulu'nun yaptığı düzenlemeler ve oluşturduğu mekanizmalar da, Çevik Bir'in çerçevelediği politikaların neredeyse tümünün takip edileceği anlamına gelmektedir.

Genelkurmay Başkanı Orgeneral Hüseyin Kıvrıkoğlu, Çevik Bir ve TUSİAD'ın düşündüğü gibi düşünmeyen kesimlerin, AB üyeliği konusunda acele edilmesine karşı olan kesimlerin görüşlerini dile getiren Prof. Mümtaz Soysal'ın AB'ye karşı çıkış gerekçelerinin önemli bir kısmı, AB üyeliği yolunda strateji geliştirenlerin de ortak kaygılarıdır. Mümtaz Soysal; "Avrupa Birliği, uluslararası değil, uluslararası bir kuruluş. Yani, devletler egemenliklerini büyük ölçüde AB'ye devretmek, örneğin ulusal kalkınma stratejileri açısından oranın kararlarına boyun eğmek zorundalar... Çünkü şu açıkça söylenmiyor. Ülkedeki kuralların üstüne çıkan, yalnız uluslararası bir büyük antlaşma değil, AB'nin 'acquis' denen 'müktesebatı', zamanla edinilmiş tüm mevzuatıdır. Yani, önemli ya da önemsiz bütün kural, tüzük yönetmelik, yönerge, komisyon ya da konsey kararı olarak ne varsa, irili-ufaklı hepsi. Beğenseniz de beğenmeseniz de hatta tam üyelik sırasında yapımına katılıp karşı çıkarak azınlıkta kalmış olsanız da, bunların hepsi anayasamızın bile üstüne yükselecek, başta anayasa, her şeyimizi bunlara uyduracaksınız" diyor. Bu kaygılar hem Türkiye düzeni ve rejiminin gerçek yapısal özelliklerini özetliyor, hem de Türk milliyetçiliğinin ideolojik katılığını dile getiriyor. Bu durumdan Türk burjuva ırkçı milliyetçiliğinin kurtulması da ancak "zaman içinde" gerçekleşebilecektir. Çevik Bir'in dile

getirdikleri ve ‘Ulusal Strateji’ye temel yaptıklarıyla Mümtaz Soysal’ın “gerçekler bunlardır. Bunları halka açıkca anlatmıyorlar” dediği olgular da bir özdeşlik içindedir. Mümtaz Soysal’ın özetlediği düşünceleri, Türkiye Avrupa Birliği Derneği Başkanı Profesör Haluk Günöğür ile Prf Erol Manisalı, ve Prof. Haluk Kabaalioglu da dile getirmektedirler.

Yeri gelmişken, Türk egemen sınıfları, sermaye-bürokrasi-siyaset üçlüsü tek blok halinde bugün kağıt üstünde Avrupa Birliği “Kopenhag kıstaslarına tümüyle imza atsalar, evet deseler bile AB emperyalistleri açısından da bu işin hemen hal olmayacağını, kabul edilmeyeceğine de değinmekte yarar vardır. Ne Türkiye cephesi bütün şaşaalı tartışmalara rağmen AB’ye tam üyeliğe yukarda sıraladığımız gerçek engellerden dolayı bugün hazırdır, ne de AB emperyalistleri buna hazırdır.

Emperyalist yayılcılık, rekabet ve hegemonya kurma dalaşında Avrupa Birliği emperyalistlerinin Türkiye’ye ihtiyaç duyduğu bir gerçektir. Kafkaslarda ve Orta Asya’daki zengin enerji kaynaklarına erişmede ve bunların taşınmasında Türkiye’nin desteğine gerçekten gereksinimleri vardır. Orta Asya’da yatırım yapmak oradaki bol ve ucuz işgücünden yararlanmak için Türkiye’den geçmek zorundadır. Türkiye, bu stratejik planlar için bir köprü görevi görecektir. Yanısıra, Türkiye’nin Avrupalılar karşısındaki en önemli kartı, insan potansiyeli ve askeri gücü gelmektedir. AB’li emperyalistler dünya ve bölgede dengeleri örgütlerken bu esaslı faktörleri asla gözardı etmiyorlar, ancak halihazırda dezavantajlar kefesi ağır basmaktadır. O nedenle AB emperyalistleri öyle iddia edildiği gibi Türkiye’yi tam üye yapmak için elini çabuk tutmuyorlar.

Çevik Bir ve AB’li dış politika uzmanlarının sıraladığı ve bir ölçüde de gerçek olan faktörler şöyle sıralanabilir. AB emperyalistlerinin, Türkiye’nin “birlik”e tam üyeliği durumunda, ödenmesi öngörülecek yüksek miktardaki “uyum parası”nın, AB vergi yükümlülerinden tepki toplayacağı, bunun sosyal ve siyasal çalkantılar yaratacağı endişesi çok somuttur. İşgücünün serbest dolaşımı kuralının yürürlüğe girmesi, ardından Türkiye’de sayıları neredeyse 10 milyona (resmi rakamlar bunu 7 milyon olarak gösteriyor) yaklaşan işsizler ordusu, Avrupa ülkelerine akın edecektir. Bunun en büyük faturası da işsiz sayısı 5 milyonu aşan Almanya

emperyalistleri karşılamak zorunda kalacaklardır. Bundan, AB’nin patronu Almanya ve Fransa çok ciddi olarak kaygı ve korku duymaktadırlar. Önemli bir faktör de, doğrudan politiktir. Türkiye’nin Avrupa Birliği’ne tam üye olmasıyla nüfus oranlaması çerçevesinde Avrupa Parlamentosu’na çok sayıda Türk milletvekili girecektir. Bu durum siyasal dengeleri doğrudan etkileyecektir. Bunun sonuçları açıktır ki, ABD emperyalizminin lehine olacaktır. Bir diğer boyut da ABD’nin Türkiye’li uşakları aracılığıyla AB üzerindeki etkisini artırması ve dolayısıyla AB’nin ABD emperyalistleri karşısında bağımsız hareket kabiliyetinin sınırlanıyor olmasıdır. Bunlara ilaveten, Avrupa ülkeleri ile Türkiye’nin sosyal farklılıklarının uyum sorununda yaratacağı sorunlardan da korkulmaktadır. Bütün bunlardan ötürüdür ki, Türkiye “Kopenhag Kriterleri”ne tamamen uyacağını ilan etse, Avrupa Birliği konseyi de bunu yeterli görse dahi, Türkiye’nin AB’ye tam üyelik için müzakerelere 2003 yılında ancak başlanabilecektir. AB emperyalistleri “genişleme programları”nı yukardaki gerçek durumu, tehlikeleri varsayarak yapmışlardır.

Demek oluyor ki, A. Öcalan ve PKK Başkanlık Konseyi, Kürt halkını ve Kürdistan yurtsever hareketini boş hayallerle Avrupa Birliği “Kopenhag Kriterleri”ne bağlıyorlar. Son günlerde “Kopenhag Kriterleri”nde öne sürülen “azınlıkların korunması ve saygı görmesini teminat altına alma” formülasyonunun Kürtleri içermediği noktasında sessiz bir işbirliği görülmektedir. Türk burjuvazisinin politik temsilcileri, AB emperyalistlerine daima, bir zamanlar Londra’nın Türkiye büyükelçiliğini yapan, şimdi de TESEV adlı araştırma kurumunun başkanı olan Özden Samberk’in; “AB’nin öngördüğü azınlıklar, Balkan ülkelerindeki azınlıkları ifade eder. (Yugoslavya’daki azınlıklar gibi, Romanya’daki Macarlar gibi) azınlık sorunu iki ülkenin birbirinden toprak talep etmesi”dir biçiminde özetlenebilecek düşüncelerini anlatıyorlar. Verili durum, “Katılım ortaklığı Belgesi”ni hazırlayanların da, buna yüksek bir itiraz yükseltmediğini gösteriyor. Bütün bunlara rağmen, PKK Başkanlık Konseyi bütün umudunu Kasım 2000’de hazırlanacak “katılım ortaklığı Belgesine ve Türkiye’nin buna göre izleyeceği siyasete bağlamış bulunuyor. PKK çizgisi doğrultusunda yayımlanan gazetelerin büyük bir hacmi AB’ye ve onun bazı bürokratlarının yaptıkları açıkla-

malara yapılan övgülere ayrılıyor. Oluşturulan bütün propaganda merkezleri; Türkiye'nin burjuva parlamentarizm yolcusu reformcularını da yanına alarak her dakika "Avrupa Birliği"ne tam üyeliği tartıştığımız şu günlerde" diye başlamakta, öyle de bitmektedir. Toplum bütünüyle buna endekslenmiştir.

Demek ki, burjuva propagandasının gerçek yayıcıları, emekçi kitleler üzerinde etkili olacak olanlar, Türk ve Kürt liberal reformcularıdır. Bunlar, bütün günlük propaganda ve ajitasyonda işçi sınıfı ve halklarımızın devrimci ateşinin söndürücüleri olarak teşhir direğine çivilenmeyi bu nedenle hak etmektedirler.

Bugün, Avrupa Birliği Konseyinin "Kopenhag zirvesi"nde dile getirdiği, kararlaştırdığı AB üyelik kistasları hakkında pompalanan "umut fırtınaları" (!) ile TÜSİAD'ın 1997 yılında hazırlanmış olduğu "Türkiye'de Demokratikleşme Perspektifleri" (TDP) yayımlandıktan hemen sonra işbirlikçi sermaye kulübünün neredeyse nitelik değiştirerek devrimcileştiğini ilan edecek kadar ileri giden burjuva reformcu propaganda arasında birebir bir tarihsel paralellik bulunmaktadır. Birikim Dergisi yazarlarından Ömer Laçiner, Gazete Pazar'ın 02.02.1997 tarihli sayısındaki yazısında; "TÜSİAD'ın beklenmedik ölçüde radikal bir sivilleşme ve demokratikleşme perspektifi ile hazırlanmış raporu", "demokratikleşme yönündeki her talebi, sosyalist bir hareket ancak destekleyebilir ve bu talebi daha da ilerletecek önerilerle saf tutar." diyerek burjuvazi ile proletarya arasındaki temel uzlaşmazlığı bir kalem darbesiyle "yerle bir ederek" Türk, Kürt ve diğer azınlıklardan proleterlerin sermaye ve burjuvazinin örgütü "TÜSİAD'ın yanında saf tutmasını ve sınıfsal sömürüye kaderi olarak boyun eğmesini öneriyordu. Öyle ya günümüzün işbirlikçi tekeli burjuvazisi kendi istemiyle nitelik değiştirerek proletaryanın kendisine karşı mücadele etmesinin bütün koşullarını canı gönülden hazırlamaktadır(!) Bunlar burjuva kuyrukçuluğu ve çığırkanlıkları olarak yakın tarihimize yazıldı. Yine Mihri Belli, 31.01.1997 tarihli Demokrasi gazetesinde; "TÜSİAD raporunun demokrasi sorununu, dolaylı yoldan da olsa sürmekte olan iç savaş sorununu ülkenin gündemine getirmesi olumlu bir gelişmedir... Bu aşamada, sosyalistlerden TÜSİAD'a kadar uzanan bir barış ve demokrasi cephesi kurulabilir." Evet söylenenleri yanlış okumadınız. Nis-

peten tutarlı demokrat ve anti-faşist olduğunu varsaydığımız yılların Mihri Belli'si işçi sınıfı ve emekçi milyonların bağımsız devrimci gücüne, başka bir deyişle altmış-beş küsur bir nüfusun, 50 milyona yakın bir işçi sınıfı ve emekçi kitlelerinin gücüne hiç inanmıyor. "Barış ve demokrasi cephesi"ni Türk burjuvazisinin en elit tabakasıyla kurmayı halklarımıza salık veriyor. EMEP'in yayın organı, Emek gazetesinde yazan Can Yücel'de faşist rejime karşı şöyle efeleniyordu. "Artık özgürleşme aşamasına zarını atan burjuvazi, kaçınılmaz olarak karşıtı sıfatındaki emekçilerin özgürleşmesi kapılarını da açmaktadır. (...) Solcuların bu raporu kendi sınıf çıkarlarını devam kaydıyla desteklemesi burjuva kuyrukçuluğuna değil, tam aksine sınıf mücadelesi(ne) de birlik ve diyalektik bir dinamizm kazandıracaktır." (Emek gazetesi, 1-2, 2.1997) EMEP oportünistlerinin bu görüşlere gıpta ettiği, o günkü yayınları kurcalandığında rahatlıkla görülecektir. Bu görüşler, yeni sömürgelerdeki emperyalizm işbirlikçisi burjuvazinin niteliğini, 1800'lerin başlarındaki, burjuvazinin temel nitelikleri ile aynılaştırıyor. Bütün devrimci barutunu yüzyıl önce tüketerek bütün özellikleriyle gericileşen burjuvaziyle işbirliği yapmanın devrimcileri ve sınıfı "dinamik" kılacağı vaaz ediliyor. Bunun "burjuva kuyrukçuluğu" olduğunu söyleyecek olanların da en başta "diyalektik" üstüne yemin edilerek yolları kesiliyor. Ölünün arkasında konuşulmaz ama Can Yücel o günlerde ayık kafa ile bile bunları söyleyecek durumda olmadığı biliniyor. O da EMEP'li reformistlerinin düşüncelerine tercüman oluyor. "Eski solcular"dan PKK yayın organlarına, ÖDP'den küçük burjuva reformcularına kadar geniş bir yelpaze, aylarca TÜSİAD'ın "Türkiye'de Demokratikleşme Perspektifleri" raporuna methiyeler dizdi. Tıpkı bugün AB'ye tam üye olmaya dizilen övgüler gibi. Bu "olumlu tepkiler"i daha sonra yine TÜSİAD'ın hazırlanmış olduğu "Avrupa Birliği'ne Tam Üyeliğe Doğru" raporunda genişçe yer verildi. Burjuvazi bütün reformcuları, geliştirdiği fikirlerin propaganda "seferberliği"ne katmayı başardığından amacına ulaşmıştı.

Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne tam üyeliği tartışmalarında ordu ve bu yola gönül koyan burjuva gerici-faşist parti liderlerinin üzerinde anlaştıkları nokta Mesut Yılmaz'ın tanımlamasıyla Türkiye'nin bir "ulusal strateji" hazırlaması gerektiridir.

Bu bağlamda Başbakanlık “İnsan Hakları Koordinatör Üst Kurulu” (İHKÜK) Mayıs ayında “Kopenhag Siyasi Kriterleri Işığında Alınması Gereken Önlemler” başlığı altında hazırladığı raporda, sözde azınlıkların korunmasıyla ilgili olarak şunlar formüle edilmişti. “Avrupa Birliği komisyon raporlarında Kopenhag siyasi kriterleri bağlamında ‘azınlıklar komisyonu’ başlığı altında ileri sürülen ölçüte anayasamızda kapsayıcı anayasal vatandaşlık ilkesinin benimsenmesi ile uyum sağlanabileceği değerlendirilmektedir. Bu bağlamda, demokrasi ve eşit vatandaşlık anlayışı çerçevesinde, bireysel haklar temelinde karşılanabilecek hususların Türkiye Cumhuriyet Anayasasında belirlenen temel kuruluş ilkeleri ve kamu düzeninin korunmasına dair hükümler saklı kalmak kaydıyla önyargıların aşılacak hoşgörüyü dayalı bir yaklaşımla ayrıca değerlendirilebileceği düşünülmektedir.” (Radikal, 23 Haziran 2000) Bu muğlak ve ancak bazı ufak kırıntıları içeren yeni düzenlemeyi MGK “aşırı” buldu. Oysa bu rapor, normal prosedür gereği, 8 Kasım’da AB’nin hazırlayacağı “Katılım Ortaklığı Belgesi”nin hazırlanması için Türkiye’nin neler yapabileceği konusunda veriler sunuyor, ya da Türkiye’nin adaylıktan tam üyeliğe geçiş konusundaki kararlılığını ve/ya da kararsızlığının işaretlerini verecekti. MGK’nin müdahalesi ile İHKÜK’ün raporu Özden Sanberk’in görüşleri doğrultusunda; “Türkiye’de azınlık ve azınlık hakları sorunu Lozan Barış Antlaşmasıyla çözülmüştür. Buna göre Türkiye’de sadece Rumlar, Museviler, Ermeniler ve Bulgar azınlığı mevcuttur. Bir başka ifadeyle ‘Kürt kökenli vatandaşlarımızın azınlık olmadığı’ uluslararası bir anlaşma olan Lozan Barış Antlaşmasıyla da teyit edilmiştir” şeklinde son biçime kavuşturulmuştur. Görüldüğü gibi Türk egemen sınıflarının bu işte fazla bir acelesinin olmadığı bu düzenlemeyle de bir kez daha açığa çıkmıştır.

Aynı süreçte emekli Orgeneral Çevik Bir, “Koordinatör Makam” öncülüğünde, daha çok sürecin güvenlik ve askeri boyutunu temel alan bir strateji öneriyordu. Ona göre, “ülkemizin AB’ye entegrasyonunda akıllı bir global yaklaşım (bu yaklaşım fazla acele etmeyi gerektirmiyor -TD) uygulayabilmesi için, ABD’de 1980’li yıllardan itibaren uygulanmasına başlanan ve de ‘Konsept Dayalı İhtiyaçlar Sistemi’ (KDİS) olarak adlandırılan yaklaşımın örnek alınabileceğini düşünmekteyim. KDİS, vizyon, konsept ve doktrine dayalı bir yaklaşımı içeren ve sonuç

alıcı uygulamada geri beslemeyi öngören (aç. TD) bir sistem yaklaşımıdır” dedikten sonra devamla “vizyon, organizasyonun geleceğe ilişkin hedefini, konsept bu hedefe ilişkin düşünceleri ortaya koyarken, doktrin bugün ve yakın gelecekte nelerin nasıl yapılacağına ilişkin esasları, prensip ve usulleri açıklar” demektedir. Bu strateji bugünkü koalisyon hükümetince benimsenmiştir. O nedenle söz konusu “konsept” gereği sözde insan haklarından sorumlu Devlet Bakan Rüştü Kazım Yüclen önderliğinde Kürdistan’a öncelik verilerek insan hakları “seferberliği”ne başlandı. Güya tüm “sivil toplum örgütleri”nin kendi “vizyonu”nu oluşturmalarına öncülük yapılmaktadır. Tüm toplantıların en önemli bölümü halka kapalı yapılmaktadır. MGK’nin son biçimini verdiği rapor AB komisyonunda hiç bir rahatsızlık yaratmadı.

Türkiye Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Faruk Laloğlu, Brüksel’de yürüttüğü temaslar sonucunda yaptığı açıklamada 8 Kasım’da açıklanacak “ilerleme ve katılım ortaklığı belgeleri”nde ifade edilen fikirlerden memnuniyet duyduklarını açıkladı. Ayrıca, A. Öcalan ve PKK Başkanlık Konseyinin umutlarını bağladığı Avrupa Birliği Komisyon üyesi Günter Werhaugen; Türkiye’nin, İHKÜK’ün hazırlamış olduğu raporu “resmi belge haline getirmesi gerektiğini” Faruk Laloğlu’na ifade ettikten sonra, “Ankara’nın son Birleşmiş Milletler belgelerini imzalamış olmasından memnuniyet duydukların ilan etti. Faruk Laloğlu’dan sonra Dışişleri Bakanı İsmail Cem, Avrupa Birliği tam üyeliği tartışmaları çerçevesinde Brüksel’e diplomasi seferine çıktı. AB’nin değişik kurum temsilcileri bürokratlarla yaptığı görüşmelerden sonra Avrupa Birliği Komisyonu Başkanı Romano Prodi ile görüşerek, onu Başbakan Bülent Ecevit adına Türkiye’ye davet etti. Bu kol-ense çekmelerinden sonra, İsmail Cem kocaman bir yalan söyledi. Neymiş Avrupa Birliği’ne tam üyelik müzakerelerine 2001 yılında başlayacaklarmış. Bunu söyleten Türkiye’nin üyeliği konusunda acelesi olmayan AB emperyalistlerinin MGK’nin son biçimini verdiği, Kürtler ve azınlık hakları kavramlarını rafa kaldıran “Kopenhag Siyasi Kriterleri Işığında Alınması Gereken Önlemler” belgesine fazla bir itiraz yükseltmemeleridir. Oysa Türk diplomatın söylediği düpedüz yalandır. Çünkü, bu belge, 8 Kasım’da yeterli görülerek yürürlüğe girmesi halinde bile, tam üyelik müzakerelerine ancak üç yıl sonra

başlanabiliyor. Bu zaman zarfında, belgede dile getirilen unsurların ne kadarının yerine getirildiği sözde denetlenecektir.

Yani bu yıl da Türk ve Kürt dünya reformcularının, temel reform hayallerinden esaslı bir gelişme yaşanmayacaktır. Onlar halklarımızı kandırarak bir başka baharı beklemeye koyulacaklardır. Şimdilik olsa olsa idam cezasının kaldırılması ancak sağlanır. Belki cezaevlerindeki için küçük bir ceza indirimi sağlanabilir. Gerisi faşist Emekli Korgeneral Sadi Ergüvenç'in dediği gibi; "Günümüzün acımasız rekabet ortamında harpler askeri çatışmaların değişik düşük yoğunluklu biçimlerinde ve stratejinin diğer boyutlarında süreklilik ve bulanıklık kazanmış, görünmektedir. Terör, teknolojik yarış, pazar kapma savaşı, doğal kaynaklara serbestçe ulaşım endişesi tam bir çekişme dalaşma havası yaşatmaktadır..." Bu sözlerde dile getirilen öğeler, hem AB emperyalistlerinin kendi aralarında, hem ABD emperyalist barbarlığı ile AB emperyalistleri arasında, hem de Türk burjuva devleti ile AB emperyalistleri arası ilişkilerde yaşana-

caktır. Bunların hepsinde daha çok önemli olan faşist generalin peş peşe sıraladığı öğeler Türk, Kürt proletaryası ve ezilen emekçi milyonlarla sömürgeci faşist rejim arasında yaşanacak acımasız sınıf kavgasının kuvvetli belirtilerine de işaret ediyor.

O halde Avrupa Birliği "Kopenhag Kriterleri" yolunda demokrasi, "azınlık ve azınlık hakları" dilenmekten vazgeçerek işçi sınıfı ve halkların mücadelesi sonucunda burjuvazinin kıvrandığı, tartışmak zorunda kaldığı, demokratik hak ve özgürlük ve devrimci mevzileri elde ederek, faşist diktatörlüğü emekçi halk kitlelerinin örgütlenmiş 'devrimci zor'uyla yıkarak, devrimci iktidarı gerçekleştirmek için, bütün ulusal ve ulusal azınlıklardan proletarya ve emekçi halk kitlelerinin bağımsız eylemini örgütlemek göreviyle dosdoğru karşı karşıyayız. Bu gerçek olgulardan ötürüdür ki işçi sınıfı ve ezilen sömürülen emekçi halk kitleleri ve gerçek devrimciler devrimci enerjilerinin "Kopenhag Kriterleri" yollarında tüketilmesine izin vermeyeceklerdir.

Günümüzde Antiemperyalist Mücadelenin Bazı Sorunları

1 - Rekabet ve Sermayenin Uluslararası Hareketi

1956-1989/91 dönemi dünyası, iki pazarlı, iki askeri bloklu, dünya çapında hakimiyet için mücadele veren iki kutuplu bir dünyaydı. Bir taraftan ABD ve NATO önderliğinde batının emperyalist ülkeleri ve bağımlı ülkeler. Diğer taraftan da sosyal emperyalist Sovyetler Birliği ve Varşova Paktı önderliğinde revizyonist dünya. Bu sistemin 1989/91'de yıkılmasıyla dünyamız da iki kutuplu olmaktan çıkmış ve çok merkezli, çok sayıda rekabet merkezlerinin, hakimiyet için mücadele ettiği bir dünyaya dönüşmüştü. Şüphesiz ki çok merkezlilik daha önce de vardı; ABD ve SB dışında AB, Japonya. Ama bu rekabet merkezleri, uluslararası ilişkilerde ABD ve NATO güdümlü kalıyorlardı. Revizyonist sistemin ve SB'nin dağılmasıyla durum değişmiş ve her bir rekabet merkezi, doğrudan kendi adına hareket etmeye başlamıştı. ABD, AB ve Japonya gibi rekabet merkezlerine yeni olarak Rusya ve Çin de eklenmiştir. Bu gelişme, o zamanki döneme özgü olan; iki kutuplu dünyaya özgü olan uluslararası örgütlenmelerin de dağılmasını veya önemsizleşmesini, görev krizine girmelerini ve yeniden şekillenmek zorunda kalmalarını beraberinde getirmişti. Bu türden bir gelişmeye en tipik örnek, dağılma bakımından Varşova Paktı, önemsizleşme ve stratejik görev arayışı içinde olma bakımından da NATO oluşturmaktadır.

Yeni dönemin; revizyonist bloğun dağılmasından sonraki dönemin öne çıkan belli başlı özellikleri neydi?

Antikomünist, anti Marksist propaganda şüphesiz ki hiç de yeni değildir. Bu propaganda daha Marks ve Engels, marksist dünya görüşünü oluşturmaya başladıklarında başlamıştı. 19. Yy.'ın ikinci yarısı boyunca ve giderek kapsamlaşan antipropagandaya rağmen marksizm gelişmiş ve işçi sınıfının elinde maddi güce dönüşmüştü.

20. yy.'da Lenin ve Stalin önderliğinde Bolşevik Parti'nin marksist teoriyi geliştirmesine, Ekim Devrimi'ne, SB'nde sosyalizmin inşasına koyu bir anti-marksist, karşıdevrimci propaganda eşlik etmişti. Öyle ki bu propaganda, Ekim Devrimi'nden sonra genç SB'ne silahlı müdahaleye dönüşmüş, sosyalizmin inşa döneminde komplolar ve sabotaj boyutlarını almış ve şiddetinden bir şey kaybetmeksizin devam etmiştir. Revizyonist SB döneminde dünya burjuvazisi, modern revizyonistlerin kurdukları sistemin sosyalizm olmadığını bilerek koyu antikomünist, anti-sovyetik propagandalarını sürdürdü. Bu sistemin kendi iç çelişkilerinden dolayı yıkılmasıyla dünya burjuvazisinin antikomünist propagandası, eski revizyonistlerin ve küçük burjuva avanak takımının katkısıyla da bir saldırıya dönüşmüştü: Onlara göre sosyalizm yıkılmış ve yok olmuştu. Onlara göre sosyalizm, Stalin demekti, Stalin ise bir "katil"di, "kızıl"

Hitler'di. Dolayısıyla, O'nun yolundan gidilemezdi. Onlara göre dünya, ideolojisiz, sınıfların, sınıf mücadelesinin olmadığı bir sürece girmişti. Ve dahası, "özgür dünya"nın ebediliği ve üstünlüğü kanıtlanmıştı. Savaş dönemleri artık sona ermişti. Artık bütün dünyada eşitlik, kardeşlik, demokrasi ve refah hakim olacaktı.

ABD patentli bu propaganda, "Yeni Dünya Düzeni" denen bir "düzeni" ifade ediyordu.

Bu koyu antikomünist propaganda önce etkili oldu. Revizyonist sistemin çöküşü birçok ülkede örgütsel dağılmaya, ideolojik yozlaşmaya, inançsızlığa, umutsuzluğa yol açtı. Ama kısa bir zaman içinde, emperyalizmin bizzat kendi eylemi/varlığı, söylenenlerin gerçek dışı olduğunu gösterdi. Geniş yığınlar, yeniden toparlanma ve mücadele sürecine girdiler. Uluslararası arenada bu süreç, bir taraftan dünya komünist hareketinin ayrıştığı, örgütlenme çabası içine girdiği ve diğer taraftan da antiemperyalist, savaşa karşı barış için mücadelenin yükseldiği bir süreç oldu.

YDD, Amerikan emperyalizminin dünya haki-miyeti için dönemin başkanı Bush tarafından ortaya atılan bir anlayıştı. Ama tutmadı. Böyle bir düzen, oluşmadan, daha düşünce halindeyken tarihin çöplüğüne atıldı. Bunun iki nedeni vardı; birinci neden, uluslararası planda gelişen ve giderek genişleyen antiemperyalist, anti-amerikancı mücadelelerdi. İkinci neden ise, diğer emperyalist ülkelerin; rekabet merkezlerinin ABD stratejisini kabul etmemeleriydi. Ne AB ve onun motor gücü olan Almanya ve Fransa, ne Japonya, ne Çin ve ne de, o dönem ABD ile taktiksel yakınlık içinde olan Rusya, Amerikan emperyalizminin YDD'ne koşulmayı kabullendiler. Bu emperyalist ülkelerin her biri, kendi hesaplarına rekabet içindeler ve bu rekabet de genellikle Amerikan emperyalizminin çıkarlarına karşıdır. Dolayısıyla, revizyonist bloğun dağılmasından sonra çok merkezli rekabet güçlerinin hegemonya mücadelesi emperyalistler arası çelişkilerin keskinleşmesi anlamına geliyordu. Yenidünya, öyle propagandası yapıldığı gibi, sınıfsız, sınıf mücadelesiz, ideolojisiz, barışçıl vb. bir sürece girmemişti. Tam tersi söz konusuydu.

Amerikan emperyalizmi, BM şemsiyesi altında bütün emperyalist ülkeleri Irak'a karşı seferber edebilmişti. Ama bu emperyalist koalisyon da uzun ömürlü olmadı ve bugün, her ne kadar Irak'a karşı ambargo yürürlükteyse de her bir

emperyalist güç, kendi yolunda gidiyor. Irak'a karşı savaş, dünya çapında nispeten geniş yığınların savaş karşıtı barış hareketinin gelişmesine vesile oldu.

Özellikle Alman emperyalizminin Hırvatistan ve Slovenya'yı tanımasıyla Yugoslavya'nın parçalanmasını hızlandırması ve katliama dönüşerek devam eden birkaç yıllık gerici savaş da, barışçıl, antiemperyalist, savaş karşıtı güçleri, yığinsal olarak harekete geçirdi.

Emperyalistlerin vaaz ettikleri gibi dünya, savaşsız bir döneme girmedi. Tam tersine, başta Afrika olmak üzere dünyanın birçok yerinde ulusal kurtuluş mücadeleleri, emperyalist dalaştan kaynaklanan gerici çatışmalar, şu veya bu ülkede yığinsal ve radikal kendiliğindenci eylemler devam etti, ediyor. Bütün bunlar, uluslararası alanda geniş yığınların, yeniden ve daha güçlü olarak emperyalizme tavır almalarını beraberinde getirdi.

Emperyalistler arası çelişkilerin keskinleşmesi, antiemperyalist mücadeleyi de ivmelendirdi.

Özellikle geçen yy'ın '90'lı yıllarından bu yana burjuvazinin sloganlaştırarak dilinden düşürmediği "küreselleşme", emperyalist talan ve soygunun bir ifadesi olarak açığa çıktı. "Küreselleşme" nasıl anlatılmadı ki! Savaşsız bir dünya, sınırların ortadan kalkması, ulusal devletin giderek yok olması, barış, refah, dünyanın nimetlerinden herkesin pay alması, yardım, yoksulluğa, açlığa, işsizliğe, hastalıklara, konutsuzluğa, cahilliğe karşı mücadele vb. hep bu kavrama sığdırıldı. Ama tam tersi oldu.

Burjuvazinin dilinden düşürmediği "küreselleşme" hiç de yeni bir kavram değildir. "Küreselleşme", sermayenin uluslararası aşmasından başka bir anlam taşımaz ve bu kavramı da ilk kez açıklayan Marks ve Engels'tir. Onlar "Manifesto"da sermayenin uluslararasılaşması üzerine şöyle yazıyorlardı:

"Amerika'nın keşfi, Ümit Burnu'nun dolaşılması yükselen burjuvaziye yepyeni alanlar açtı. Doğu Hindistan ve Çin pazarları, Amerika'nın sömürgeleştirilmesi, sömürgelerle yapılan ticaret, değişim araçlarının ve genel olarak metaların artması, ticarete, denizciliğe ve sanayiye o güne kadar görülmemiş bir itilim sağladı...

"Büyük sanayii, Amerika'nın keşfiyle hazırlanan dünya pazarını kurdu. Dünya pazarı, ticaret-

te, denizcilikte ve kara ulaşımında çok büyük gelişmeye yol açtı. Bu gelişme de yeniden sanayinin yayılmasını sağladı...

“Ürünleri için sürekli daha da genişleyen Pazar ihtiyacı, burjuvaziyi, yeryüzünün dört bir bucağına salar. Her yerde yuvalanmak, her yerde yerleşmek, her yerde bağlantılar kurmak zorundadır burjuvazi.

“Burjuvazi, dünya pazarını sömürerek, bütün ülkelerdeki üretim ve tüketime kozmopolit bir nitelik kazandırmıştır. Burjuvazi, sanayinin üzerinde durduğu ulusal zemini ayaklarının altından çekip alarak gericileri büyük bir yasa boğmuştur. Nicedir süre gelen bütün ulusal sanayiler yıkılmıştır ya da günden güne yıkılmaktadır. Bunların yerini, kurulmaları bütün uluslar için bir ölüm kalım sorunu haline gelen yeni sanayiler, artık yerli hammaddeleri değil de en uzak yerlerden getirilen hammaddeleri işleyen sanayiler, ürünleri sadece içeride değil, aynı zamanda dünyanın dört bir yanında tüketilen sanayiler olmaktadır...

“Eski yerel ve ulusal içe kapalılığın ve kendi kendine yeterliliğin yerini çok yönlü ilişkiler ve ulusların evrensel karşılıklı bağımlılığı almaktadır” (Karl Marks-Friedrich Engels; C. 4, Syf. 463/464.).

Görüyoruz ki emperyalist burjuvazinin bugün "küreselleşme"-globalizm kavramıyla gizlemeye çalıştığını, Marks ve Engels 150 sene önce yukarıdaki gibi açıklıyorlardı. Aslında burada niteliksel olarak yeni olan hiçbir şey yok. Sermayenin 150 sene önceki uluslararasılaşmasıyla bugünkü uluslar arasılığı arasında sadece ve sadece zamanın ve teknolojik ilerlemenin beraberinde getirdiği nicel değişimler söz konusudur: Burjuvazinin amacı, o zaman da dünyayı talan etmektir, bugün de talan etmektir.

Sermayenin uluslararasılaşması, burjuva kavramla "küreselleşme", bir taraftan emperyalistler arası çelişkilerin, dünyayı yeniden paylaşma mücadelesinin; rekabetin keskinleşmesini ifade ederken, diğer taraftan da emperyalist talanın, yoksulluğun, işsizliğin, tekeli sermaye dayatmasının derecesini ifade eder.

Uluslararası tekeller, sermaye gelişmesinin gelmiş olduğu bugünkü aşamasında emperyalizmin; kapitalist üretim biçiminin tarihsel olarak ne derece çürümüş, yozlaşmış ve tarihin çöplüğüne atılmasının kaçınılmaz olduğunu da sergiliyor:

-Dünya üretiminin yüzde 80'inden fazlası, dünya nüfusunun yüzde 20'lik kısmının elinde. Bu kesim, dünya ticaretinin ve yatırımlarının da yüzde 80 ila 90'ını kontrol ediyor.

-Dünya ölçeğinde bir milyardan fazla insan işsiz.

-Dünya ölçeğinde 4 milyardan fazla insan, günlük olarak 2 dolardan az bir miktarla geçinmek zorunda.

-Dünya ölçeğinde her yıl 17 milyon çocuk, kolaylıkla iyi edilebilir hastalıklardan dolayı ölüyor.

-Emperyalizme bağımlı, yeni sömürge ülkelerde 250 milyon çocuk çalışmak zorunda.

-AB'de yoksulluk içinde yaşayanların sayısı 50 milyon ve konutsuz olanların sayısı da 5 milyon.

-ABD'de yeterli gıda alamayanların sayısı 30 milyon.

-500 milyonluk Afrika'da toplam telefon bağlantısı sayısı, Tokyo ve çevresindekinden (24 milyon) daha az.

-110 milyon nüfuslu Japonya'da telefon bağlantısı sayısı, Afrika, Asya ve Latin Amerika ülkeleri toplamından (toplam nüfus 3 milyar) daha az.

-Dünya ölçeğinde en zengin yüzde 20'nin dünya gelirindeki payı, 1960'da yüzde 79'den 1994'te yüzde 86'ya çıkarken, en fakir yüzde 20'nin payı yüzde 2,3'ten yüzde 1,1'e düşmüştür.

Dünya ticaretinin, yatırımlarının, bir bütün olarak sermaye hareketinin yönüne baktığımızda şunu görüyoruz: Hangi biçimde olursa olsun sermaye, ABD-AB- Japonya üçgeninde gidip geliyor; dünya ticaretinin, dünya yatırımlarının; sermaye hareketinin kapsamında bu üç bölge belirleyici. Bu da gösteriyor ki sermaye, bu üç bölgenin dışında kalan yerküreyi, bu üç bölgeye bağlayarak talan ediyor. Tabii ki sermayenin böyle hareket etmesi nesneldir. Yani bu bölgelerde yer alan emperyalist ülkelerin keyfi hareketinin; ortaklaşa aldıkları kararın bir sonucu değildir.

Emperyalist ülkeler -bir taraftan kendi aralarında rekabetlerini sürdürürlerken- dünyanın; bağımlı ve yeni sömürge ülkelerin talanını kolektif olarak örgütleyiyorlar. Buna BM, WTO (Dünya Ticaret Örgütü), MAI girişimi, IMF ve Dünya Bankası (DB) tipik örnekleri oluştururlar. Kuruluş döneminde sosyalist Sovyetler Birliği'nin de katıldığı BM, SB'nin bütün çabalarına rağmen kuruluş ilkelerini çiğneyerek emperyalizmin ve

sonraları da aynı zamanda sosyal emperyalizmin politikalarına hizmet eden bir kuruma dönüşmüştür. Revizyonist bloğun var olduğu dönemde iki süper gücün rekabetine; tepişmesine sahne olan bu kurum, bu bloğun yıkılmasından sonra daha ziyade Amerikan emperyalizminin çıkarlarının avukatlığını yapmaya başlamıştır. Irak'a saldırıda, Yugoslavya savaşında, IMF, DB zirvelerinde bunun böyle olduğunu gördük. BM, eylemiyle emperyalist çıkarları temsil ettiğini kanıtlamış bir kurumdur; emperyalist ülkelerin ve bağımlı, yeni sömürge ülkelerin devlet ve hükümet başkanlarının dönem dönem, temsilcilerinin de sürekli olarak tepindikleri bir domuz ahırındır; uluslararası bir parlamentodur.

Dünya çapında talanın ve yoksulluğun esas örgütleyicileri IMF ve DB'dır.

IMF (Uluslararası Para Fonu) ve Dünya Bankası (DB), 1944'te Amerikan emperyalizminin yönlendirmesiyle, sermaye ihracının teşviki için uluslararası kurumlar olarak kuruldu. BM'in kurulmasıyla bu iki kurum, onun özel örgütleri statüsünü aldılar. Yani BM'e bağımlı organlar oldular.

IMF'nin temel görevi, uluslararası ödeme dengesinin devamını sağlamak. DB'nin temel görevi de sermaye ihracını teşvik etmek için kredi sağlamak.

Bu her iki kurum, emperyalist ülkelerin çıkarlarını savunan veya emperyalist çıkarların politikasını belirleyen ve uygulatan kurumlardır.

IMF'nin "yardım"ı ve DB'nin kredi koşulu, "yardım" ve kredi alan ülkeleri; emperyalizme bağımlı, yeni sömürge ülkeleri ekonomik sorunlarından kurtaramamıştır. Bu örgütlerin böyle bir amacı da yoktur. Sadece ve sadece bu ülkelerin, verilen kredileri, borçlarını yeniden ve sürekli ödeyebilecek duruma gelmelerini sağlamaktır. Böylelikle IMF ve DB'nin faaliyeti, emperyalizme bağımlılığı kapsamlaştırmış ve derinleştirmiştir. Bu iki örgütün esas amacı budur.

IMF ve DB, bağımlı ülkelerin talanında "ince ayar" yapmakla sorumludurlar. Öyle bir ayar yapacaksın ki, mali "yardım" ve kredi alan ülkelerde ekonomi çökmesin; ödeyememe sorunu patlak vermesin; bütün kaynaklar emperyalist çıkarlara sunulsun.

Bu her bir kurumun tarihindeki müdahalelere baktığımızda bunu görmekteyiz. En güncel ve

bizi doğrudan ilgilendiren örneği Türkiye ile ilişkileridir. Türkiye ekonomisini "ince ayar"la yöneten IMF ve bu "ince ayar" doğrultusunda verilen mali "yardım" ve krediler, geri ödenebilsin diye düzenleme yapıyor. Bu düzenleme, ekonomiye ve toplumsal yaşama kapsamlı ve derin müdahaleleri beraberinde getiriyor. Denen şu: İç pazarı (ulusal pazarı) yabancı sermayeye tamamen açın. Korumacılık kaldırılınsın. Yabancı sermayenin hareketi hiçbir şekilde yasalarla sınırlandırılmasın, yani istediği yerde ve sektörde istediği gibi yatırım yapabilsin. Emekçi yığınlarından vergi adı altında alınan paralarla kurulan devlet işletmeleri - bunların hepsi halka aittir ve her biri birer ulusal zenginliktir- özelleştirilsin ve yerli ve yabancı sermayeye peşkeş çekilsin. IMF ve DB'ndan mali "yardım" ve kredi almak isteyen bütün bağımlı ve yeni sömürge ülkelere dayatılan koşullar böyle. IMF bunu "Yapısal Uyumluluk Programı" (YUP) diye allayıp-pulluyor. Her bir ülkeye sunulan YUP, o ülkenin nesnel koşulları; ekonomisinin durumu/gücü ve kamuoyunun dinamikliliği göz önünde tutularak hazırlanıyor. YUP'lar, görünüşte ne denli farklı olurlarsa olsunlar, öz itibarıyla aynıdır; bütçeye müdahale, iç pazarı yönlendirme, yabancı sermayenin istediği koşulları dayatma, devlet işletmelerinin özelleştirilmesi vs. Bu koşullar bazen, örneğin Türkiye'de olduğu gibi enflasyonla mücadeleye büründürülür; bazen, örneğin Asya krizinde olduğu gibi Güney Kore'ye, Endonezya'ya, Rusya'ya mali destek biçimi alırlar. Bazı ülkelerde de petrol ve önemli madenler üzerine oynanır. Hepsinin üstüne de bir "küreselleşme" yaftası geçirilir, ama sonuç değişmez: itfaiyeci olarak giden IMF ve DB, kundakçı olarak açığa çıkar.

"Yoksulluğun yok edilmesi", "yapısal uyum", "etkili gelişme", "iyi hükümet politikası" vb. IMF ve DB'nin her dönem değişmeyen sloganları olmuştur. Ama her dönem farklı biçimlerde -dönemin sorunlarına tekabül eden- hazırlanan ve dayatılan programlar başarısız kalmıştır. Bunun son örneği borçlanma sorunuyla ilgili programlardır; 1998'den beri IMF ve DB'nin gündeminde birinci sırada yer alan borçlanma sorunudur. Almanya'daki, ABD'deki zirvelerde aynı sorun ele alındı. Prag'da da aynı sorun merkezi tartışma konusu oldu; en fakir ülkelerin borçtan kurtarılmaları. Prag'daki toplantının; 55. Zirvenin ana teması bu.

'80'li yılların başından buyana bağımlı ve yeni sömürge ülkelerin çoğu, borçlarını ödeyemeyeceklerini açıkladı. Bunun üzerine IMF ve DB'nın, bu ülkeleri, borçlarını ödeyebilecek duruma getirmek için "operasyonlar"ı çeşitli biçimlerde başlatıldı; bir düzine yeni borç ödeme modelleri geliştirildi ve uygulandı. Borç tahvil yöntemleri, kısmi borç silmeler birbirini kovaladı. Ama bu ülkelerin borç miktarı azalmadı, tam tersine giderek arttı. Bağımlı ve yeni sömürge ülkelerin borç miktarı 1980'den 2000 yılına 2 400 milyar dolara çıktı. Bu miktar içinde faizlerin payı oldukça büyük. Örneğin Brezilya'nın 1970'ten 1986'a borç miktarı 153 milyar dolardı. Bunun 89 milyar dolarlık kısmı, sadece faizlerden oluşuyordu. Borçlu bütün bağımlı ve yeni sömürge ülkelerde borç sarmalı böyle devam ediyor. Sadece 1983'ten 1995'e borçlu ülkelere alacaklı olan ülkelere, yani emperyalist ülkelere akan (borç ödemesi) miktar 2 080 milyar dolardı.

Görüldüğü gibi bu iki kurum, emperyalizmin, tekelci sermayenin çıkarlarının savunucusudurlar. Yani rollerini sürdürmeye devam ediyorlar.

Uluslararası planda emperyalizme tepkinin, öncelikle bu iki kuruma yönelik olması, onların faaliyetinin bilinmesinden ileri gelmektedir. Bu nedenle IMF ve DB, gittikleri her yerde öfke ve şiddetli protestolarla karşılanıyorlar. Geniş yığınlar, bu kurumların, somutlaşmış emperyalizm, tekelci sermaye, çok uluslu tekeller, talan, açlık, sefalet, işsizlik, özelleştirme olduklarını çok iyi biliyor.

2 - Antiemperyalist Mücadele Ve Sorunları

Son yıllarda, hangi biçimde olursa olsun, emperyalizme karşı mücadelenin yükselişi tesadüfi değildir. Her şeyden önce emperyalizm; gerici-lik, savaş, müdahale, baskı, DB, IMF, WTO somutunda dünya çapında geniş yığınların tepkisine neden olmuştur. Bu tepkinin özellikle son yıllarda böyle açığa çıkmasının nedeni; hangi biçimde olursa olsun emperyalist müdahalenin yaygınlaşmasında aranmalıdır. Mayıs 1998'de Cenevre'deki WTO Konferansı'nı Hindistan'da 100 bin köylünün, Brezilya'da 40 bin işsiz ve topraksız köylünün protesto etmesi daha önce-ri pek görülmemeyen, en azından böyle kitlesel olarak görülmemeyen bir gelişmedir. Daha önce de WTO, DB ve IMF bir dizi toplantılar, zirveler

düzenlemişler ve tekelci sermayenin çıkarları doğrultusunda kararlar almışlardı. Ama son birkaç yılda emperyalizmin WTO'da, DB'ında, IMF'de somutlaştığının, emperyalizmin bizzat özelleştirme olduğunun milyonlarca emekçi tarafından görülmesi, durumu değiştirmiştir. WTO'nun kararları, DB'nın kredi koşulları, IMF'nin istikrar programları, bir bütün olarak "yapısal uyum programları" işçileri, köylüleri ve bir bütün olarak küçük burjuvaziye de doğrudan ilgilendiriyor. Dünya çapında bu yığınlar, bu kurumların faaliyetini işsizlik, tarımın çok uluslu tekellere teslimi veya göz ardı edilmesi, ulusal gururun ayaklar altına alınması, bağımlılığın kapsamlaştırılması ve derinleştirilmesi, özelleştirme adı altında ulusal zenginliklerin yerli ve yabancı sermayeye peşkeş çekilmesi, ücretlerin dondurulması, sendikasılaştırmanın kapsamlaştırılması ve işçi sınıfının örgütsüz bir yığına (en azından sendikal çerçevede) dönüştürülmesi olarak bizzat yaşadılar. Bu pratik, bu tecrübe, onlarda, emperyalizmi somutlaştıran kurumlara karşı tepkiyi geliştirdi ve bu tepki bugün mücadeleye dönüşmüştür.

Aynı zamanda, yine emperyalizmin dünya ölçeğinde talanı, kapitalist ekonominin sancılı, inişli-çıkışlı, çoğu kez durgunluğu andıran büyümesi, ekonomik ve mali krizler, teknolojinin devasa ilerlemesi ve onun kazanımlarının üretimde kullanılması; rasyonelleştirme ve rekabet, milyonlarca işçinin, küçük burjuva kesimlerin sokağa atılmasına neden olmuş ve kronik kitlesel işsizler örgütlenmeye başlamışlardır. Çalışma, mesleğini icra etme umudunu yitiren bu kitlelerin bir kısmı da, umutsuzluğun neden olduğu öfkeyle emperyalizme karşı mücadeleye katılmıştır.

Gelişmelerin, belli başlı protesto duraklarının seyri bunun böyle olduğunu göstermektedir.

MAI (Yatırımlar Üzerine Çok Tarafli Anlaşma) Girişimine Karşı Mücadele

OECD çerçevesinde MAI üzerine tartışmalar 1995'ten beri sürdürülmekteydi. MAI'nın gerçekleşmesi, yabancı sermayenin, daha doğrusu çok uluslu tekellerin ve sermayenin her türlü hareketinin önünün açılması anlamına gelecekti. Bu anlamda MAI, çok uluslu tekellerin anayasasıydı. Ama olmadı. Daha doğrusu engellendi. Çok uluslu tekellerin istedikleri biçimde bir MAI, şimdilik rafa kaldırıldı. Bunun böyle olmasının

iki nedeni vardır: Birincisi, olayın duyulmasından sonra 1998'in ilk yarısında dünya çapında örgütlenen ve gerçekleştirilen yığınsal protestolar. MAI'nın gericilik, işsizlik, sendikasılaştırma, çevre kirliliği, iş ve çalışma hukukunun hiçe sayılması vb. olduğunu gören geniş yığınlar, çoğunlukla ABD, Kanada ve AB merkezli olarak etkili olan protesto eylemleri gerçekleştirdiler. Sendikaların da katıldığı bu eylemler, emperyalistlerin geri adım atmalarında belirleyici rol oynamıştır. İkincisi, Fransa, emperyalist çıkar çatışmasından dolayı MAI konusunda ABD ile çelişkiye düşmüş ve bu da MAI'nın savsaklanmasında belli bir rol oynamıştır. Belirttiğimiz gibi, MAI'nın, çok uluslu tekellerin istedikleri gibi gerçekleşmemesinde esas rolü, yığınların eylemleri oynamıştır.

1998 WTO-Cenevre Konferansı

WTO'nun bu konferansı boyunca Hindistan'da 100 bin insan sokağa dökülmüştü. Brezilya'da 40 bin işsiz, yoksul, topraksız ve işsiz köylü bir hafta boyunca başkente yürümüşler ve hükümetin bulunduğu semti işgal etmişlerdi. Bunun ötesinde diğer kıtalarda da bu konferansı protesto eden eylemler gerçekleştirilmişti.

1999 WTO-Seattle Konferansı

Seattle'de yığın eyleminin sonucu olarak WTO'nun Üçüncü Bakanlar Konferansı, fiyaskoyla sonuçlandı. Bu eylemin başarılı olmasının belli başlı nedenleri şunlardı: Her şeyden önce örgütlenme, çok iyi yapılmıştı. Örgütleyicilerin anlayışına göre bu, tabandan gelen bir örgütlenmeydi. "Siyasi anlayışlar üstü, ama ortaklığın olmadığı bir örgütlenme." Yani her çevre, ortak amaca hizmet ediyor, ama kendi kendini örgütleyiyor. Bu türden hareket, taban hareketinin öne çıkması olarak kavranıyor. Her halükarda Seattle, emperyalizme karşı uluslararası planda protestonun; başarılı, sonuç alıcı protestonun simgesi olmuştur. Bu yenilgi, neoliberalizm yanlılarını, emperyalist burjuvaziyi ve kalemşörlerini şoke etmiş ve kurtuluşu, demagojide aramışlardır:

- WTO karşıtlarının dünyadan haberleri yok!
- WTO karşıtları kendilerinin dışında hiç kimseyi temsil etmiyorlar!
- WTO karşıtları fakirlere karşıdır!
- WTO karşıtları kural tanımıyorlar, kuralsızlığı savunuyorlar!

İşin gerçeği ise tamamen değişik. Gerçekler, bu iddiaları yalanlıyorlar: Siyasi eğilimlerinden bağımsız olarak, Seattle'da protesto edenler ve bu protestoya uluslararası arenada, buldukları yerlerde katılanlar, yani toplam olarak on binlerce eylemci, WTO nezdinde emperyalizmi, kendi siyasi eğilimi çerçevesinde görüyordu. WTO'nun emperyalizm olduğunu, yoksulluk, sömürü, çevre kirliliği, özelleştirme, işsizlik vb. olduğunu pek ala biliyorlardı. Zaten bunun bilincinde olunmasından dolayı da Seattle başarılı bir eylemi ifade etmiştir. Davasına bir şekilde inanan insanlar, iradeli davrandılar, direndiler, saldırdılar ve konferansın fiyasko ile sonuçlanmasını sağladılar.

Seattle, eyleme katılanların, o çok çeşitli örgütlenmelerin hiç kimseyi temsil etmediğini değil, tam tersine geniş yığınları harekete geçirebildiğini göstermiştir. Burada söz konusu olan, şu veya bu anarşist, otonomcu grup değil, taban hareketidir. Şu veya bu ulusal ve uluslararası çaplı sorun için oluşturulmuş inisiyatif gruplarıdır. Genel olarak küçümsenen bu taban hareketi, örgütlenmesi becerilebilirse geniş yığınları harekete geçirebilecek bir yapılanma olduğunu kanıtlamıştır.

Taban hareketinin; "Vatandaş Hareketi"nin veya genel olarak Seattle eylemine katılanların fakirlere karşı oldukları, bağımlı ve yeni sömürge ülkelerin talanına, emperyalist ülkelerdeki yoksulluğa karşı kayıtsız oldukları anlayışı ise, tam anlamıyla bir demagojidir. Eylemin içeriği bu anlayışı yalanlıyor. Neoliberalizm yanlılarının ve burjuvazinin kalemşörlerinin böyle demagoji yapmalarının nedeni açık: Konferansın amacının, WTO'nun üstlendiği misyonun anlaşılmasını engellemek. Geniş yığınların bilinçli eylemi, emperyalist burjuvaziyi protestocularla görüşmeye, dünya çapındaki yoksulluktan dolayı "gözyaşı" dökmeye zorlamıştır.

Sokak çatışmasında tecrübesiz olan Amerikan polisi -arkadan kurşunlamada ve toplu halde adam dövmede, işkencede tecrübeli- Alman polisinden sokak çatışmaları konusunda ders almasına rağmen, başarılı olamadı Seattle'de. Ama Washington gösterisinin, önceden aldığı tedbirlerle amacına ulaşmasını engelleyebildi.

Davos'ta da, Seattle ve Washington'daki gibi olmasa da kitlesel eylemler ve polisle çatışma oldu. Melbourne ise emperyalist burjuvazi için yeni bir yenilgi oldu, "Dünya Ekonomik Foru-

mu” başarısızlığa uğratıldı. Polisle çatışan on bin kadar gösterici, toplantı binasını abluka altına aldı ve toplantı yerine açılan bütün yollar tutuldu. Daha önceki eylemlerden, Seattle, Washington, Londra, Okivana, Davos ve Melbourne’den dersler çıkartan Çek polisi, Prag’ın Seattle’e dönüşmemesi için hazırlandı. Alman polis teşkilatından alınan göz yaşartıcı bombalarla da her türlü sokak çatışmasına hazırlanan 13 bin üniformalı -sivil olanların sayısı bilinmiyor- polis, göstericilere vahşice saldırmakta gecikmedi. Prag’da üç koldan yürüyüşe geçen yığınların esas amaca ulaşmaları - zirvenin yapılmasını engellemek- engellenebildi, ama zirvenin bir gün önce bitirilmesi Prag eyleminin başarısıydı.

Prag eylemi de, Seattle’de olduğu gibi, dünya çapında bir taban hareketinin örgütlenmesinin sonucuydu: Hangi nedenden dolayı olursa olsun emperyalizme karşı olanların eylemi.

Emperyalizme karşı düzenlenen bu protestolarda sıkça kullanılan kavramlardan birisi de "antikapitalizm"dir. Bu eylemler, antikapitalist eylemler olarak tanımlanıyor. Tabii yanlış bir tanımlama. Antikapitalist olmak, kapitalist üretim biçimine, sermaye hakimiyetine karşı olmak ve sosyalizm için mücadele etmektir. Böyle bir mücadele ancak ve ancak, lafta değil gerçekte komünist dünya görüşü tarafından şekillendirilen proletaryanın devrimci partisi önderliğinde söz konusu olabilir. Bu eylemlerde, kendi gücünü abartan, emperyalizme karşı mücadelenin aynı zamanda ve her koşul altında genel olarak kapitalizme karşı mücadele olmadığını kavramayan küçük burjuva kesimler tarafından bu eylemleri karakterize etmek için antikapitalizm kavramının kullanılması yanlıştır. Bu eylemler, esas itibariyle antiemperyalist eylemlerdir.

Bu eylemlere kimler katılıyor?

Sendikacılar, işçiler, küçük üretici köylüler, çevreciler, ırkçılığa karşı olanlar, öğrenciler, sosyal bir hareket olarak örgütlenen işsizler, küçük burjuva aydınlar, bir bütün olarak inisyatif gruplarında ve taban hareketinde örgütlenmiş olanlar, şu veya bu ülkede azınlık konumunda olan ve demokrasi ve özgürlük talep eden etnik gruplar, siyasi anlamda ifade edecek olursak, pasifistler, antiemperyalistler, antifaşistler, anarşistler, otonomcular, troçkistler, maocular ve komünistler.

Önceleri tek tek ülkelerdeki, yani ulusal çaptaki kendiliğindenci eylemler, giderek uluslararası planda kendiliğindenci eylem bilincini yarattı. Sermayenin uluslararasılaşması, uluslararası tepkinin doğmasını değil, gelişmesini ve örgütlenmesini beraberinde getirdi. Son birkaç yıl içinde WTO, DB ve IMF’ye karşı enternasyonal alanda sürdürülen eylemler, kendiliğindenci yığın bilincinin uluslararası planda ne denli gelişmiş olduğunun açık ifadesidir. Uluslararasılaşan sermaye; kapitalist üretim biçimi, kendine karşı uluslararası tepkinin de gelişmesine neden olmuştur.

Uluslararası çaptaki bu kendiliğindenci mücadele, varabileceği en uç noktaya; nihai amacına, Seattle’de olduğu gibi, toplantının engellenmesiyle ulaşmış oluyordu. Bunun ötesi kocaman bir boşluk, hedefsizlik. Çünkü salt antikapitalizm demek, bu kavramı sloganlaştırmak yetmiyor. Onun içeriğini doldurmak gerekir. Bu kavramı kullananlar, sınıfsal yapılarından ve anlayışlarından dolayı, onun içeriğini doldurmaktan fersah fersah uzaktalar. Sosyalizmi reddeden nasıl antikapitalist olur? Olsa olsa, yerli yersiz zora başvuran, onu da alkol ve uyuşturucu madde aldıktan sonra - herhalde bu onları cesaretlendiriyor- yapan, "ticaret yapma, seviş"i sloganlaştıran otonomcular ve anarşistler, o türden bir "antikapitalist" olabilirler. Prag’da görüldüğü gibi, polisle arası iyi olan troçkistlerin de; marksizmin, sosyalizmin bu düşmanlarının da antikapitalist olma durumları yoktur. Gericiliğe ve emperyalizme karşı mücadelede devrimci bir potansiyeli ifade eden maocularardan da antikapitalist bir mücadele beklenemez. Geriye iki faktör kalıyor:

Birincisi, bu eylemlerin yığinsallığını sağlayan ve başarılı olmasında önemli payı olan taban hareketi ve ikincisi de, yığınların kendiliğindenci bilincini, sermayeye karşı mücadeleye; antiemperyalist mücadeleyi genel olarak antikapitalist mücadeleye yönlendirecek olan komünistler.

Bu eylemler de göstermiştir ki, uluslararası komünist hareket dağınıktır, örgütsüzdür ve oldukça da zayıftır. Bundan dolayı; işçi sınıfının sınıf bilinçli örgütlenme derecesinin zayıflığından dolayı bu yığınlar, her siyasi renkten burjuva partilerin ve küçük burjuvazinin etkisinde kalıyorlar ve bunun ötesinde sisteme karşı kendiliğindenci tepkilerini taban örgütlenmelerinde dile getiriyorlar. Çoğu kez, sendikalar da dü-

zenden yana tavır aldıklarından dolayı, sendikal işçiler, sendikal çerçeveyi de aşarak sermayeye ve emperyalizme; IMF ve DB'na karşı tepkilerini dile getiriyorlar.

Taban hareketi veya "Vatandaş Hareketi" olarak tanımlanan örgütlenmeler genel itibariyle sermayeye karşı olan, burjuva düzene karşı olan örgütlenmeler değildir. Bu örgütlenmeler, kapitalist sistemin sivriliklerinin törpülenmesini, sömürünün "adaletli" olmasını, gelir dağılımının "adaletli" yapılmasını, yoksulluğun, sefaletin bir nebze de olsa dindirilmesini vb. talep eden örgütlenmelerdir. Bu örgütlenmelerde burjuva demokrasisi anlayışı ve reformist anlayışlar hakimdir. Aslında bu anlayışlar, düzene tepki duyanların tepkilerinin sınıf bilinçli mücadeleye dönüşmesini engelleyen, "taban demokrasisi" içinde eriten, boğan ve yönlendiren anlayışlardır. Son 20 sene içinde yaygınlaşan ve birçok ülkede hükümet ortağı olan Yeşiller hareketi de çıkışında aynı fonksiyonu üstlenmişti. Büyük burjuvazinin, önceleri kabul etmediği bu hareket, bugün sistemin vazgeçilmez ve uysal bir unsuru olmuştur.

Başta işçi sınıfı olmak üzere geniş emekçi yığınlarını bu türden örgütlenmelerin siyasi etkisinden kurtarmak, bu eylemlerin açığa çıkardığı antiemperyalist, devrimci ve de militan dinamiği sınıf bilinçli mücadeleye sevk etmek ancak ve ancak komünist hareketin sorunu ve görevidir. Bu mücadelelerin, bu potansiyelin eriyip gitmemesi, yozlaştırılmaması, amacından kopartılarak çeşitli otonom ve anarşist grupların kendini tatmin aracına dönüştürülmemesi veya burjuvaziye hizmet edecek duruma getirilmemesi komünistlerin bu alandaki temel görevlerindedir.

Uluslararası işçi ve komünist hareketinin tarihi ve bugünkü mevcut potansiyeli devrimci proletaryanın böyle bir görevi üstlenmek zorunda olduğunu, bunu tarihsel misyonunun bir yansıması olarak görmek zorunda olduğunu göstermektedir. Ama uluslararası komünist hareketin gerçekliği; nesnel durumu bundan çok uzaktır. Bu eylemlerin örgütlenmesinde komünistlerin çok sınırlı bir çabasının olduğunu görüyoruz. Kendine komünist diyenleri; lafta komünist olanları bir kenara bırakırsak, bu ideolojinin, dünya görüşünün gerçek savunucuları bu eylemlerde sadece ve sadece katılımcı konumundaydılar. Birileri düzenliyor, örgütlüyor ve bizler de katılıyoruz. Tabii burada uluslararası ilişkiler-

deki yetersizlik, uluslararası komünist hareketin örgütsüzlüğü, bunun ötesinde, var olan güçler arasındaki bağların kopukluğu da belirleyici bir rol oynamaktadır.

Gelişmeye seyirci kalmak, örgütleyici değil de katılımcı olmak, kendine güvensizliğin yanı sıra, sıradanlaşmanın, başka sınıfsal amaçların inisiyatifi altına girmenin; küçük burjuvazi tarafından yönlendirilmeyi kabullenmenin de ifadesidir. Bunun farkında olmayabiliriz, ama işin gerçeği böyledir.

Dünya komünistlerinin söz konusu bu eylemlerdeki konumu ne? Yığınlara, hangi biçimde ne türden perspektifler sundu? Her bir eylem öncesinde ve sonrasında ne türden bir hazırlık ve değerlendirme toplantısı yaptı? Olayın dışında kalmakla, seyirci, katılımcı ve edilgen olmakla işçi sınıfının uluslararası eyleminde söz sahibi olunamaz.

Seattle'den Prag'a uluslararası bir sosyal hareket doğmuştur. Küçük burjuvazinin inisiyatifinde olan bu hareketi, sınıf bilinçli antiemperyalist harekete dönüştürmek ve sosyalizm için mücadelenin bir dayanak noktası yapmak için komünist güçler inisiyatifli olmak, sadece katılımcı değil, pratikte de örgütleyici olmak, yol açıcı, perspektif verici olmak zorundadırlar.

Komünist güçler, tarihsel misyonlarının, ulusal ve enternasyonal konumlarının bilincinde olmak zorundadırlar. Ulusal ve enternasyonal alanda zayıf ve örgütsüz olmak, sadece ve sadece nesnel gerçekliğin tespitidir. Bu tespit, nerede ve nasıl başlamamız konusunda bir çıkış noktası olabilir. Ama pasif kalmanın, edilgen olmanın, sadece katılımcı olmanın nedeni asla haklı olamaz.

Şüphesiz ki, ulusal ve enternasyonal alanda antiemperyalist, demokratik içerikli mücadeleleri mutlaka ve mutlaka komünistler örgütlerler diye bir kural yoktur. Komünist güçler, bu mücadeleleri ilerletmek, kapitalist sisteme karşı mücadeleye sevk etmek amacını güderler ve bu mücadeleler, içerik olarak ilerici, demokratik karakterli oldukları için onlara katılırlar.

Ulusal ve enternasyonal alanda antiemperyalist içerikli mücadeleyi komünistlerin dışındaki güçlerin; ilerici, demokratik, gericiliğe, faşizme ve emperyalizme karşı olan güçlerin örgütlemesi de doğaldır. Çünkü bu güçler, kendi siyasal ve ekonomik çıkarlarının gerçekleşmesinin önünde genel olarak kapitalizmi, genel olarak meta eko-

nomisi sistemini kapitalizmi değil, emperyalizmi ve faşizmi görürler. Onların siyasal ufku bununla sınırlıdır.

Komünistler, bu güçlerin ulusal ve enternasyonal alanda örgütledikleri antiemperyalist mücadeleleri desteklerler ve bir biçimde katılırlar. Bunda yanlış olan bir şey yoktur. Yanlış olan, salt katılımcı olmaktır.

Son birkaç yılın tecrübesi, enternasyonal alanda antiemperyalist mücadelede inisyatifin küçük burjuvazinin elinde olduğunu göstermektedir. Örgütleyen ve mücadelenin siyasal içeriğini sloganlaştıran küçük burjuvazidir. Örgütlenme biçimleri, antiemperyalizm kavrayışları ne denli reformist ve sığ olursa olsun, bu çevrelerle ilişki içinde olmanın yol ve yöntemleri aranmalıdır. Onları etkilemenin yegâne yolu, ilişkide olmaktır, tartışmaktır. Sadece eylemden eyleme, eylem yerinde görüşmekle onlar etkilenemez, yönlendirilemez ve siyasal ufuklarını açmak mümkün olamaz.

Yaşamın kendisi, günün 24 saati, antiemperyalist eylem ögelidir. Bilinçli olarak sınıf mücadelesi içinde olan herkes bunu bilir. Bu öge kendini bir seferinde özelleştirmeye karşı mücadele, diğer bir seferinde IMF'nin iktiktar programına karşı mücadele olarak gösterdiği gibi, uluslararası planda anlaşmalarda, emperyalistlerin toplantılarında, bir işgal hareketinde de gösterebilir. Önemli olan, bütün bu mücadele öğelerine, kendi örgütlülüğümüz dışında kalan güçleri; antiemperyalist güçleri çeken, onları emperyalizme karşı mücadeleye sevk eden örgütsel bir biçimlenme verebilmektir. Bu, bizim ulusal ve enternasyonal alandaki görevlerimizden birisidir.

Gericiliğe, emperyalizme ve faşizme karşı mücadelede, ulusal ve enternasyonal alanda müttefikimiz olan güçleri, antiemperyalist, antifaşist örgütlülük çerçevesinde birleştirmek veya böylesi örgütlenmelerde yer alarak onları etkilemek göreviyle bugün daha yakıcı tarzda karşı karşıyayız.

Küreselleşen Sefalet Ve Yoksulluk

1998 sonbaharında Dünya Bankası sözcüsünün "Yoksulluğu ortadan kaldırmak mümkündür, fakat kati değildir" açıklaması kapitalist düzenin yoksulluk ve sefaleti olmadan yaşayamayacağı'nın itirafıdır. 1998 ve 1999 yıllarında BM İnsani Gelişme Raporları ile Dünya Bankası ve IMF gibi uluslararası kurumlarca sunulan raporlarda yoksulluk, eşitsizlik ve çevre tahribatı dinamiğinin son yıllarda uygulanan politikalarla en uç boyutlara ulaştığını göstermektedir.

Uluslararası sermaye çevrelerinin akıl hocalığı görevini üstlenen IMF ve Dünya Bankası, dünya halklarına yeni yaşam sıkıntılarını dayatan ikiz kardeşleri anımsatıyorlar. Kağıt üzerinde farklı görevleri üstlenen bu kurumların stratejik politikalarının ele alınması, günümüz dünyasının sosyal ve ekonomik yaşam standartlarının anlaşılmasını kolaylaştırır. IMF, kendisini dış ödeme koşullarını kolaylaştıran bir örgüt olarak sunduğundan ve yaşam standartlarının iyileştirilmesi ile ilgili herhangi bir iddiada bulunmadığından, bu alanda kendini sorumlu olarak sunan Dünya Bankası'nın karnesine bakmamız daha uygun düşecektir. Dünya Bankası, programında belirttiği ana çizgilere göre kendisini, düzenli ekonomik büyümeyi sağlamak ve güçlendirmek yoluyla yoksulluğu azaltmayı amaçlayan bir örgüt olarak sunmakta ve ana hedefini de şöyle açıklamaktadır: "Eşitliği yükseltmek",

"Yoksulluğu silmek", "Eğitim ve sağlık alanlarında ilerleme sağlamak", "Çevreyi korumak", "Yozlaşmayla mücadele", "Kadınların öğrenim görmesini ve eşit haklara sahip olmasını sağlamak",... ve " Uygulamalarda kanunlara göre

hareket etmek" yolu ile mali ve ekonomik politikaları doğru bir şekilde yönlendirmek ve toplumda kökten bir değişimi sağlamak.

Toplumsal sorunların çözümüyle ilgili açıklamalarda bulunurken mangalda kül bırakmayan Dünya Bankası'nın, 1944-99 yılları arasındaki icraatlarını içeren karnesinde 100 ülkede okuma-yazma seferberliği için 40 milyar dolar (ülke başına yılda 7 milyon 280 bin gibi gülünç bir rakam) ayrılmasına karşın; her yıl geri kapitalist ülkelerdeki özel sektöre 36 milyar dolar kredi sağlıyor, iflasın eşiğine gelenlere de 5 milyar dolar para yardımı yapıyor. Buradan da anlaşılacağı gibi Dünya Bankası'nın ana görevi, uluslararası sermaye ve yerli işbirlikçilerinin çıkarlarını korumak olduğundan, hayata geçirdiği politikaların sonucu, iddia ettiği gibi ekonomik gelişmenin sağlanması ve toplumsal eşitsizliklerin hafiflemesi değil de, geri kapitalist ekonomilerin daha da bağımlı hale gelmesi ve toplumsal eşitsizliklerin uç boyutlara ulaşmasıdır. Uluslararası mali sermayenin savunuculuğu ve sözcülüğünü üstlenen Economist dergisi de bu gerçeği dile getirmektedir: Dünya Bankası 70'li yıllarda temel gereksinimlerden söz ediyordu, 80'li yıllarda yapısal uyumluluğu kullanmaya başladı, şimdi "yoksulluğun düşürülmesi", "iyi iktidarlar", "elbirliği" ve "medenî toplum" gibi meçhul ve anlaşılmasız tanımlamalara sığınmaktadır. Bu da içeriğin değil de dekorasyonun değiştiğini gösteriyor.

Doğu Blokunun çöküşünden sonra ekonomik krizler ve sosyal çelişkiler, soğuk savaş döneminde kapitalist sözcüler tarafından ortaya ko-

nulan tezlerle açıklanamayacağından dolayı, 90'lı yıllarda uluslararası emperyalist ekonomi örgütleri, kapitalizmin sebep olduğu krizleri açıklamak için yeni günah keçileri bulma arayışına girdiler. Fakat şimdilik bu konuda pek başarılı oldukları söylenemez. IMF tarafından 1990-99 yıllarının 20.yy'ın 4. kriz dönemi olarak ilan edilmesi de, küreselleşmiş olan yoksulluk ve sefaletin yeni yüzyılda da artarak devam edeceğini kanıtıyor. Başka bir deyişle; uluslararası sermaye çevreleri eskisi gibi kapitalizmin, sınıfları ve böylece yoksulluk ve işsizlik gibi toplumsal sorunları da ortadan kaldıracığını savunmak yerine, bu sorunlara sakinleştirici ilaçlar bularak, kapitalist düzenin insancıl olduğu ve insanları kurtarmayı kendine görev bildiği iddiasını sürdürüyorlar. İşsizlik, evsizlik, açlık ve AIDS hastalığıyla ilgili arkası kesilmeyen toplantıların düzenlenmesi ve tüm insanların bu sorunları çözmeye davet edilmesi, uluslararası sermaye çevrelerinin kullandığı propaganda araçları haline gelmiştir.

Komünist Manifesto 'da Marks ve Engels'in tespit ettiği gibi, burjuvazi elde etmek istediği fazla kâr uğruna dünyanın her yerinde egemenlik kurmaya yönelmiş ve ticaret, pazar ve sanayinin uluslararasılaşması doğrultusunda adımlar atmıştır. Günümüzde üretici güçlerle kapitalist özel mülkiyet arasındaki çelişkinin keskinleşmesinin yanı sıra, uluslararası tekeller arasındaki rekabette giderek daha fazla gelişmektedir. Metaller ve yarı işlenmiş ürünler, tüketicinin eline varana dek bir dizi aşamadan geçmekte, bu arada üretim giderlerini en asgariye indirme doğrultusunda, üretim sürecindeki uzmanlık gerektirmeyen işlemler, iş gücünün yok fiyatına satın alındığı az gelişmiş ülkelerde yapılmaktadır. Montaj ve ikinci sınıf üretim, başta Güney Doğu Asya ve Latin Amerika ülkeleri olmak üzere kapitalist ekonomi sözcüleri tarafından "hızla gelişmekte olan ülkeler" diye adlandırılan bağımlı ekonomilere yüklenmiştir. Kısacası, ekonominin ve yaşam düzeyinin geliştirilmesi yerine, kitlelerin yaşam seviyesini daha da gerilere götüren en asgari personel ve ücretlerle en azami karın elde edilmesi öne çıkarılmıştır. Böylece sermayenin uluslararasılaşması, sefaletin de uluslararasılaşmasını beraberinde getirmiştir. Fakat bunun sadece başlangıç, asıl sefaletin ise yolda olduğunu, kapitalizm sözcüleri de itiraf etmektedirler. Bu gerçeği Siemens şirketinin müdürü Henrich van Pierre şöyle dile getiriyor:

"Şahit olduğumuz global rekabet ve sonuçları bir tufanı andırırsa da gerçek yıkıcı tufanın yolda olduğunu unutmamız gerekiyor".

A) Dünya Ekonomisinin Manzarası

1997 yılında dünya gayri safi üretimi %2.3 seviyesinde geriledi. Güneydoğu Asya krizinin ardından Rusya, Japonya ve Brezilya da kriz girdabına girdi. Batı Avrupa ve Japonya'nın ekonomik büyüme oranının çok düşük rakamlarda seyretmesi ve dünya ekonomi dengesinin ABD ekonomisi dengesine şartlanması ve bu ekonominin de astronomik boyutlardaki borçlar ve tüketim çılgınlığı içinde olması, dünya ekonomisinin istikrarsızlık içinde olduğunu göstermektedir.

1998 yılına dek, uluslararası sermayenin sözcülerinden olan Economist dergisi 1950 yılından beri dünya gayri safi üretiminin 6 kat arttığını ve bu dönem içerisinde dünya ticaret hacminin de 18 kat büyüdüğünü övünerek sunuyor ve her şeyin yolunda olduğu mesajını veriyor.

1997 yılında dünya borsa pazarlarında günlük işlem hacmi 1500 milyar dolar civarındaydı. Büyük hacimlerdeki sermaye, alışılmamış, bir hızla hergün dünyayı dolaşiyor ve bu spekülatif sermayelerin derdi üretim değil, sadece daha fazla ve hızlı kar elde etmek olduğundan, yapılan işlemlerin %95'i spekülatif yatırımlardır. Spekülatif yatırımlara girişen sermayelerin %80'lik bir bölümü borsa piyasalarında bir haftadan kısa bir sürede dolaşımdan çıkmaktadır.

Teknolojik ilerlemelere rağmen 20.yy'ın son çeyreğinde tarımsal üretimde büyüme yerine düşüş süreci yaşanmıştır. 1965 yılı verilerine oranla tahıl ekiminin nüfusa göre oranı ve 1975 yılından itibaren tahıl üretimine ayrılan zirai alan küçülmüş, 1985'ten sonra da tahıl üretim hacmi gerilemiştir. 1985 yılında dünya tahıl rezervlerinin 500 milyon ton civarında olmasına karşın 10 yıl sonra bu miktar %60'lık bir düşüşle 200 milyon tona geriledi, bu rezervler 1960 yılında yıllık tahıl masrafının %25'ine denk düşmesine karşın 1995 yılında sadece %13 seviyelerinde seyrediyordu.

Kişi başına düşen gıda üretimi Afrika'da 1970 yılından ve Doğu Avrupa'da 1986'dan sonra bariz bir düşüşe uğramıştır. Bu duruma karşın dünya gıda tüketim değeri 1970 yılında 10.2 trilyon dolardan 1995 yılında 21.7 trilyon dolara

yükselmiş ve ilerleyen yıllarda yıllık olarak %2.3'lük bir artışla 1998'de 24 trilyon dolar sınırına dayanmış; sözü edilen bu tüketimin dağılımı son derece eşitsiz olduğundan dünya nüfusu daha açık bir şekilde açlar ve toklar kutuplarına ayrılmıştır.

Dış borçlar, IMF ve Dünya Bankası tarafından sunulan ekonomik reçeteler sonucu çoğu ülke ekonomisini uçuruma sürüklemiştir. Bu durum Afrika kıtasında toplam dış borç hacminin toplam gayri safi hasılatın %72'ye ve Latin Amerika'da %40'a varmasıyla ifade edilmektedir. Dünya ekonomisinin mafyavari büyüme eğilimi de, sermayenin eşine rastlanmaz bir şekilde yozlaşmasını sürdürdüğünü ve temel dayanağı olan sanayi üretiminden uzaklaştığını gösteriyor.

BM raporlarına göre uyuşturucu sektörünün yıllık geliri 1 trilyon doları aşmış ve uluslararası alanlarda para transferi kolaylaştığı için bu paralar rahat bir şekilde legal ekonomi akışına girebilmiştir. Bu mali aklanmaların yanı sıra dünya bankası ve IMF'nin de "özel cepler" in kabarmasına yardımcı olan politikaları hayata geçirmesini önermesi mafyatik ekonominin, ulusal ekonomilerin omurgasına dönüşmesini sağlamaktadır.

Moboto ve Marcos'un İsviçre bankalarındaki yatırımları, Kongo(eski adıyla Zaire) ve Filipinler'in milli borçlarına(iç ve dış borçlarının toplamına) eşittir ve Suharto ailesinin ortaya çıkan banka hesaplarındaki para miktarı, IMF tarafından krizden kurtarmak için "kurtuluş kredisi" adıyla toplam değeri 47 milyar dolar olan ve Endonezya'ya verilmesi kararlaştırılan miktarla hemen hemen eşittir. Legal ve mafyatik ekonominin ne denli içiçe geçtiğini gösteren bir başka örnek de batı devletleri tarafından Rusya'ya ekonomik yardım çerçevesinde aktarılan destek fonlarından 4.5 - 10 milyar dolarının özel hesaplara akmasıdır.

İkinci bin yılın sonunda dünya ekonomisi bıçak sırtında yürümeye başlamıştı; dünya ekonomisinin %40'ı tamamen durgunluğa sürüklenmiş, Japon borsa piyasasında 1992 yılında yaşanan hisse değerleri düşüşünün yaraları halen sarılmış değildir.

B) Dünya Üretimi ve Paylaşımındaki Eşitsizlik

Kapitalizm aynı zamanda sınıfsal kutuplaşma demektir; 1999 yılında dünyanın en zengin kişi-

sinin toplam serveti, dünya nüfusunun %45'ini teşkil eden 2.5 milyar insanın toplam servetine eşitti. Bu da ortalama her zengin bireyin sahip olduğu servetin, 11 milyon kişinin servetine eşit olduğunu gösteriyor. Bir yıl önce en zengin 358 kişinin bu kadar servete sahip olduğu ve sunduğumuz denklemin 1'e 6 oranında olduğunu gözönüne aldığımızda, uluslararası boyutta gelir dağılımındaki uçurumun her geçen gün daha da derinleştiği sonucu ortaya çıkıyor.

1960 yılında dünya nüfusunun en zengin %20 ve en yoksul %20'sinin arasındaki zenginlik oranı 30'a 1 iken bu oran 1995 yılında 82'ye 1 seviyesine yükselmiştir. Ayrıca gelişmekte olan ülkeler olarak nitelendirilenler; aslında, emek-iş gücünün mümkün olduğunca ucuza alındığı ve uluslararası sermayelere mümkün olduğunca çok kar getiren ülkeler niteliğindedirler. Aşağıdaki tabloda görüldüğü gibi asgari ücret bakımından, son dönemlerde Güney Doğu Asya ve Ortadoğu'nun gelişme modelleri olarak sunulan Güney Kore ve Türkiye ile batı ülkeleri arasında büyük farklılık göze çarpmaktadır.

1997 Sonu Verilerine Göre Bazı Ülkelerdeki Asgari Ücret Miktarları

Dünya ülkelerini kişi başına düşen milli gelir bakımından üç gruba ayırdığımızda, ikinci grupta yer alan ülkelerin ortalama milli gelirlerinin, birinci gruptaki ülkelerin milli gelirlerine oranı, 10 yıl içerisinde % 12.5'tan %11.4'e ve üçüncü gruptakilerin birinci gruptakilere oranının %3.1'den %1.9'a düştüğünü görüyoruz. Son açıklanan verilere göre, dünya nüfusunun 1/5'ini teşkil eden 1.2 milyar kişinin günlük geliri 1 doların altındadır ve uluslararası sermaye çevrelerinin denetimindeki örgütler tarafından hazırlanan raporlarda, çoğunluğu sanayileşmiş ülkeler kategorisinde değerlendirilen Güney Doğu Asya ülkelerinde yaşayanların yıllık gelirleri 350 dolar sınırını geçmemektedir.

1997 verilerine göre 5.8 milyar nüfusa sahip olan dünyanın yıllık toplam tüketimi 24 trilyon dolara varmışken, 1.5 milyar insanın yıllık tüketimi 25 sene öncesinin bile gerisinde kalmıştır. Dünya nüfusunun en zengin %20'si dünya tüketiminin %86'sını gerçekleştirirken, en yoksul %20'sinin payı sadece %1.2'dir. 1990-1997 arasında kişi başına düşen enerji ve sağlıklı su tüketimi de son derece eşitsizken, bu durum gün geçtikçe derinleşmektedir.

Latin Amerika, Karayip Adaları, Sahra'nın güneyinde bulunan ülkeler ve Rusya'da yaşayan insanlar 1980 yılına oranla daha da yoksullaşmışlardır; Güney Doğu Asya krizinden sonra tüm az gelişmiş ülkelerde ekonomik daralmalar yaşanmasına rağmen, BM verilerine göre her yıl bu ülkelerden sanayileşmiş ülkelere akan net kar hacmi 500 milyar dolardır. Başka bir deyişle, gelişmiş ülkelere servet transferi, daha doğrusu emperyalizme bağımlı ülkelerde yoksulluğun yeniden üretimi eskisi gibi hatta daha ileri bir boyutta sürmektedir.

Dünya Gelirinin Paylaşım Oranları:

Kapitalizm sayesinde barbarlık gezegeni haline gelen dünyamızda yoksulluk ve zenginlik kütüplaşmasının en uç boyutlara varmasının ardında yatan sebep, dünyaya egemen olan uluslararası tekellerin daha fazla kar uğruna yeryüzünü bir sömürü ve talan cehennemine dönüştürmesidir.

A- Ülkelerin Kendi İçlerindeki Eşitsizlik

Her ülkenin içinde de gelir ve tüketim oranı son derece adaletsizdir. En zengin ülkelerde de zenginlikleri astronomik rakamlarla ifade edilen kaymak tabakasının yanısıra sayıları on milyonlarla ifade edilen kronikleşmiş yoksulların sayısı gün geçtikçe artıyor. BM insani gelişme raporlarında da utangaç bir şekilde ifade edildiği, gibi tüm dünyada toplumun üst tabakaları aynı tüketim olgusuna göre hareket ediyor, bu açlığın simgesine dönüşen Somali için de geçerlidir ve en gelişmiş kapitalist ülkeler için de. Somali ve Nepal'in başkentleri Mogadişo ve Katmandu'da yaşayan yoksullar ile Londra ve New York'ta yaşayan ve aynı kaderi paylaşan insanlar arasında yaşam koşulları bakımından değişiklikler olmasına karşın, tümü de yaşadıkları toplumların asgari refah standartlarından yoksun bırakılmışlardır. Bu olgu kendini öylesine açık bir şekilde ifade ediyor ki BM'i bile dünya ülkelerini 4 kategoriye bölmek ve her kategoride yoksulluğun belirlenmesi için özel bir endeks hazırlamaya zorlamıştır. "Serbest piyasa ekonomisi"nin en net sonucu; uluslararası boyutlarda en zengin ve en yoksul kesimler arasındaki uçurumun herhangi bir coğrafi sınır tanımaksızın olabildiğine derinleşmesi ve sonuç itibarıyla sayıları milyarlarla ifade edilen insanların açlık, yoksulluk ve en doğal ihtiyaçlarını gidermekten yoksun olarak yaşamlarını sürdürmeleridir.

Zenginlerle yoksullar arasındaki uçurumun çok açık bir şekilde kendisini gösterdiği bölgelerin başında, uluslararası ekonomi örgütleri tarafından hızlı bir şekilde gelişmekte olan bölgeler olarak değerlendirilen Latin Amerika gelmektedir. 1970 verileri itibarıyla bu bölgede yaşayan insanların en zengin ve en yoksul %1'lik kesimleri arasındaki gelir oranı 363'e 1 iken 25 yıllık bir süreç içerisinde bu oran 417'e 1 seviyesine yükselmiştir. 1995 yılında bu bölgede yaşayan en yukarı ve en aşağıdaki %20'lik kesimlerin toplumsal zenginlikten aldıkları pay sırasıyla %52.4 ve %4.5 idi.

1990'lı yıllarda Meksika'nın kuzey Amerika serbest ticaret alanı NAFTA'ya katılmasından sonra bu ülkede ardarda yaşanan işçi gelir düşüşleri sonucu işçilerin alım güçleri %60 seviyesine geriledi. Meksika'da yaşayan en alttaki 1/3'lük nüfusun GSMH'deki paylarının %8 civarında olmasına ve asgari ücretin 1993'teki reel değeri 1975'in reel değerinin %50'sinin altına düşmesine karşın en zengin 12 Meksikalı'nın serveti ülkenin GSMH'nin %10'una denk düşmektedir. İngiliz ekonomistlerin itiraf etmek zorunda kaldıkları gibi günümüzde Meksikalılar üç değişik topluluğa ayrılmaktadır. Her türlü nimetten faydalanan "Criollo" denilen az sayıdaki mutlu azınlık, "Mestizo" diye adlandırılan yoksulluk içinde yaşayan çoğunluk ve son olarak "Chiapas" bölgesindeki Zapatistlerin ayaklanmasıyla dünya gündemine yerleşen ve en yoksul kesimi oluşturan kıızılderili yerliler.

Doğu Avrupa'da serbest piyasa meleşinin geri dönüşüyle birlikte nüfusun %50'si ve çocukların %60'ı yoksulluk sınırının daha da gerisine itilmişlerdir. Halbuki yaşanan "pembe devrim"lerden önce BM araştırmaları sonuçlarında bile bu oranlar %4'ü geçmemektedir. Rusya'da nüfusun en az %40'ı yoksullukla boğuşuyor; 1999 Şubat ayındaki memurların ertelenmiş maaş alacakları toplamı 2.1 milyar dolar ve bu grupta yer alan öğretmenlerin 500 milyon civarında olması ve emeklilerin de alacaklarının gecikme süresinin bir yılı geçmesi ülkedeki insanların yaşamlarını çekilmez hale getirmiştir. Tüm Doğu Avrupa ülkelerinde yoksulluk ve zenginlik, büyük şehir ve küçük şehir, yine şehir ve köy arasındaki uzaklık revizyonist doğu blokunun varlığını sürdürdüğü dönemle kıyaslandığında daha büyük boyutlara ulaşmıştır.

1980'li yıllardan sonra IMF ve Dünya Bankası tarafından sunulan reçeteler sonucu az gelişmiş ülkelerde kemer sıkma politikaları duraksamadan sürdürüldü. Örneğin Sahra'nın güneyinde bulunan Afrika ülkelerinde kişi başına düşen milli gelirin alım gücü, 1980-99 yılları arasında %75'lik bir düşüşe uğramıştır. Tüm Afrika, Güney ve Doğu Asya, Latin Amerika ülkelerinde kayıt dışı ekonomi üflenmekte olan balon gibi büyüme trendine girmiştir.

Dünya Gıda Örgütü (FAO) tarafından IMF ve Dünya Bankasının denetiminde bulunan 37 Afrika ülkesinde yapılan araştırmalara göre 1986-93 yılları itibariyle bu örgütler tarafından ekonominin düzlüğe çıkarılması için sunulan reçetelerin uygulanması sonucu 19 ülkede ekonomik büyüme gerilemiş, 9 ülkenin durumunda bir değişiklik meydana gelmemiş, sadece diğer 9 ülkede çok düşük seviyelerde büyüme gerçekleşmiştir.

Dünya Bankası tarafından uzun yıllar boyunca karnesine pekiyi notları işlenen Şili örneği aynı zamanda neoliberalizmin beraberinde getirdiği sefalet ve sermayenin son derece kapsamlaştığının ve derinleştiğinin de örneğidir. Şili devleti kamu kuruluşlarının özelleştirilmesini hızlandırmak amacıyla 1 yıl içerisinde özel sektöre 600 milyon dolar hibe etmişti. Fakat çok ucuza peşkeş çekilen kamu kuruluşlarının beraberinde getirdiği sonuç ekonominin 2 yılda %8 oranında daralması ve işsizliğin %38 oranında yükselmelerinden öteye gidemedi.

20.yy'ın en son sarsıcı krizinin başlangıç bölgesi olan ve uluslararası ekonomi örgütleri tarafından ekonomik gelişme modeli olarak sunulan Güney Doğu Asya'da krizin etkisi sonucu, on milyonlarla ifade edilen işçi ve memur işsiz bırakıldı. 98 yılı istatistiklerine göre Endonezya'da 30, Tayland'da 3, Güney Kore'de 2 ve Malezya'da 1.5 milyon işçi işten atıldı. Bölgenin diğer ülkelerinde yaşanan işçi kısımları ve işsiz kalan 1.5 milyon yabancı kökenli işçi ile beraber işten atılanların toplam sayısı 40 - 50 milyonu bulduğu tahmin ediliyor.

Yabancı sermayenin şişirdiği bu ekonomiler, krizin belirtileri görüldüğünde bu sermayelerin kaçmaya başlaması sonucu hızla küçülmeye başladı.1990-97 yılları arasında ucuz iş gücü ve yüksek kar oranı cenneti niteliğinde bulunan Güney Doğu Asya'ya 9 milyar dolar dolayında yabancı sermaye transferi gerçekleşmiş, dolayısıyla

bölge borsa piyasaları ve ulusal para birimleri suni bir yükseliş trendine girmişlerdir.

Krizin kıvılcımının çakılmasından birkaç ay sonra Ocak '98'de Japonya Nikkei borsa endeksi %11.2 'lik oranda gerilemesine karşın bölge borsa piyasalarındaki endeks gerileme oranları sırasıyla şöyledir: Güney Kore %22.3, Malezya %55.6, Tayland %56, Endonezya %39.2, Hong Kong %36.2, Singapur %44.4 ve Filipinler %42.2; bu gelişmelere paralel olarak aynı dönem içerisinde ulusal para birimleri büyük değer kaybı yaşamış ve kitlelerin alım gücü de büyük ölçülerde gerilemiştir. Ocak 98'e gelindiğinde Japonya para birimi Yen'in %14'lük oranda değer kaybına uğramasına karşın bölge ulusal para birimlerinin değer kaybı oranları sırasıyla şöyledir: Güney Kore %53.6, Malezya %40.9, Endonezya %69.9, Tayland %49.8, Singapur %20.2, Tayvan %19.1 ve Filipinler %36.7.

Son yıllarda neoliberal politikaların uygulanması sonucu dünyanın her köşesinde yoksulluk oranları yükselişe geçmiştir. Bu yükseliş, en kırılgan ekonomilere sahip olan geri kapitalist ülkelerde daha hızlıdır. Sözü edilen ülkelerde günlük geliri 1 doların altında olan nüfusun toplumdaki oranı %29 sınırına varmıştır. Sadece Hindistan'da 80'li yılların sonunda 300 milyon olan yoksulların sayısı, 90'lı yılların sonunda 340-350 milyona ulaşmıştır.

Gelişmelerin ilginç yanı bazı ilkel ihtiyaçların yoksullara yönelik sunuluş fiyatının zenginlerinkinden pahalı olmasıdır. Örneğin Peru'nun başkenti Lima'da suyun fiyatı sıradan dar gelirli aileler için zenginlere oranla 20 kat fazladır, Hindistan'ın Tamil Nadu bölgesinde yaşayan dar gelirli için de suyun fiyatı 10 kat fazladır.

Yine benzeri bir şekilde Mısır, İran ve Türkiye gibi çoğu emperyalizme bağımlı ülkelerde de eğitimin özelleştirilmesi politikaları nüfusun büyük bölümüne ek ekonomik yükleri dayatmıştır. Hindistan'da en zengin %20'lik kesimde yaşları 15-19 arasında bulunan gençler, ortalama 10 yıl eğitim görmelerine karşın, en yoksul %40'luk bölümün çocukları ilköğretim okullarına bile adım atamıyorlar. Yoksulluk ve işsizliğin artması da insanların sosyal hizmetlerden yararlanabilmelerini engellemektedir. Örneğin, Güney Doğu Asya krizinden sonra bu bölge başta olmak üzere çoğu az gelişmiş ülkelerde eğitim gören çocukların sayısında bariz bir düşüş yaşanmıştır.

B- Sanayileşmiş Ülkeler

Bu ülkelerde, tüm dünyada olduğu gibi, gelir dağılımında yaşanan eşitsizlik seviyesinin artışı sürmektedir. Daha önce belirttiğimiz gibi gelişmiş ülkelerdeki yoksulluğun açıklanması için BM tarafından yeni bir endeks modeli geliştirilmiştir. HPI-1 diye adlandırılan gelişmekte olan ülkelerdeki yoksulluk endeksinin benzeri olarak, gelişmiş ülkelerdeki yoksulluk endeksi anlamına gelen HPI-2 yaşamın maddi standartları, ortalama yaşam süresi ve bilimsel eğitim ve araçlara ulaşma olanağına göre düzenlenmiştir.

Doğal olarak gelişmiş ülkelerdeki yoksulluk fenomeni ülkeye özgü ihtiyaç ve beklentilere göre açıklandığından, facia boyutlarında olan az gelişmiş ülkelerdeki yoksulluk açıklamasının yanında nispi yoksulluk anlamına gelmektedir. Örneğin HPI- 1'e göre, dünya nüfusunun %14.7'sini teşkil eden ve sayıları 850 milyon olan, alfabeyi bilmeyenler için kullanılan "okuma-yazma bilmeyen" tanımlaması, HPI-2 'ye göre gelişmiş ülkelerde, okuma ve yazma seviyelerinin modern toplumda kendi ihtiyaçlarını yeterince karşılamayanlar için kullanılmaktadır. Bu temelde Kuzey Amerika ve Batı Avrupa işgücünün %30'u, sıradan bir mesleki eğitim görmediklerinden okuma ve yazma bilmeyenler olarak değerlendirilmektedirler.

Gizli ama gerçek olan işsizliğin yani part-time işsizliğin hesaba alınmadığı istatistiklere göre emperyalist ülkelerde 37 milyon işsiz ve 100 milyonun üzerinde yoksulluk sınırı altında yaşayan insan kitlesi mevcuttur. 50 milyon insan evsiz. Gayri safi milli üretim açısından dünyanın efendisi sayılan ABD, en düşük yoksulluk oranına sahip olmak açısından sanayileşmiş ülkeler sıralamasında 13 ülkenin ardında ve sadece İrlanda Cumhuriyeti, İspanya ve İngiltere'nin önünde yer alıyor.

Bu ülke nüfusunun %1'ine tekabül eden 2 milyon 700 binlik kesimin geliri en alt kesimleri oluşturan 100 milyonluk kesimin gelirine eşittir ve aradaki uçurum gitgide derinleşmektedir. Bu ülkede 1977-99 yılları arasında en alt %20'lik kesimin geliri %9 civarında gerilemesine karşın en üst %20'lik kesimin gelirinde %100'lük artış yaşanmış, sanayi işletmeleri müdürlerinin yıllık gelirleri ortalama 10.6 milyon rakamına ulaşmasına karşın sanayi işçilerinin ortalama yıllık

gelirleri 29 bin dolar seviyesini geçememiştir. Bu da bir müdürün bir günlük kazancının bir işçinin yıllık ücretine denk geldiğini; gelir açısından 365 işçiye bedel olduğunu gösteriyor.

Kapitalist dünyanın efendisi sayılan ABD ekonomisinin ilginç bir yanı da iş verimliliğinin, yani işçilerin üretkenliğinin artmasına rağmen 90'lı yıllarda nüfusun en zengin %10'unun gelir artışının en yoksul %10'unun aldığı toplam gelirin üzerinde olmasıdır. Başka bir örnek vermek gerekirse en aşağıda yer alan %10'luk kesimin 1973-93 yılları arasında gelir açısından %20'lik bir gerilemeye uğramış olmasına karşın en yukarıda yer alan %10'luk kesiminin geliri %80 seviyesinde artmıştır.

ABD cehenneminde her 100 yetişkin insandan biri hapisanelerde tutulmaktadır, bu da 1 milyon tutuklu demektir. 7 milyona yakın insanın çöplükten beslendiği ve 40 milyonunun da yoksulluk sınırının altında yaşayarak aç uyuduğu, uyuşturucu ve fuhuşun en karlı sektörlerin başında geldiği cinayetler cennetinde, toplumun kayda değer bir bölümünü oluşturan ve "sınıf altı" diye tanımlanan insanların kontrol edilmesinin tek yolu polis, hapis, idam ve kapitalizmin yozlaşmış kültürüdür. Uygulanmaya konulan politikalarından dolayı çoğunluğu siyahlar ve yabancılardan oluşan, sefalet koşullarında yaşamaya mahkûm edilenlerin bir bölümü gettolaşmış mahallelerde yaşamak zorunda kalmışlardır. Büyük ormanlara dönüşen ABD şehirlerinde yoksulluk, işsizlik, fuhuş ve uyuşturucu bağımlılığı önlenemez boyutlara ulaşmıştır.

Genel işsizlik ve işsizliğin toplumun değişik kesimleri arasındaki oranı açısından sanayileşmiş ülkeler birbirine yakınlık içerisindedir. 22-55 yaş grubundaki erkeklerin işsizlik oranı ABD'de %12, Fransa'da %11, İngiltere'de %13 ve Almanya'da %15'tir. Bu ülkeler dahil tüm sanayileşmiş ülkelerde gizli işsizlik çeşitlerinden olan part-time çalışanlarının 2/3'sini ve bazen daha fazlasını kadınlar oluşturmaktadır. Margaret Thatcher'in başbakanlık yaptığı dönemde neoliberalizm "cennetine" giriş yapan ilk ülke olan İngiltere, 90'lı yıllarda ekonomik ve sosyal eşitsizliklerin uç noktalara ulaşmasından dolayı hasta bir ekonomik tablo çizmekteydi. İşsiz aileler konumunda olanların oranı 1975'te %6.5 iken 1985'te %16.4'e ve 1994'te %19.1'e yükselmiştir; bu da her beş aileden birisinin işsizlik batağına düştüğünü gösteriyor.

Dünyadaki Ölüm Bilançosu	Sanayileşmiş Ülkelerde Toplam Sayısı ve Yüzdesi	Az Gelişmiş Ülkelerde Toplam Sayısı ve Yüzdesi
Enfeksiyon Hastalıkları	120 bin(%1)	17 milyon 200 bin(%43)
Trafik Kazaları	5 milyon 520 bin(%46)	9 milyon 600 bin(%24)
Kanser	2 milyon 520 bin(%21)	3 milyon 600 bin(%9)
Solunum Hastalıkları	960 bin(%8)	2 milyon(%5)
Anne ve Çocuk Hastalıkları	120 bin(%1)	4 milyon(%10)
Diğer	2 milyon 760 bin(%23)	3 milyon 600 bin(%9)
Toplamı ve Yüzdesi	12 milyon(%100)	40 milyon(%100)

Dünya Sağlık Örgütü tarafından hazırlanan bu tabloda bazı gelişmekte olan ülkeler örneğin G. Kore, Tayvan, Malezya, Brezilya ve Arjantin gibileri tüketim ve kişi başına düşen gelir seviyelerinden dolayı sanayileşmiş ülkeler kategorisinde değerlendirilmiştir.

C) Kapitalizm ve Çocuklar

Daha fazla kar uğruna işten atılmaların yoğunlaştığı dünyamızda resmi verilere göre 200 milyon çocuk sömürü piyasasına itilmiştir. Bu verilerin resmi istatistiklere göre ayarlandığı, aile içi işçilik ve seks ticareti gibi gizli çalışmanın hesabına katılmadığını göz önüne aldığımızda gerçek verilerin kat kat yüksek olduğunu söyleyebiliriz.

Çocuklar Endonezya'da tütün, Sri Lanka'da çay, Brezilya'da kahve, Mısır'da yasemin çiçeği ve ABD'de pamuk tarla ve bahçelerinde, Tayland ve Filipinler'de konfeksiyonlarda, İran ve Pakistan'da halı atölyelerinde, Peru'da altın madenlerinde ve Almanya ile İngiltere'de lokanta ve küçük atölyelerde çalıştırılıyorlar. Tüm dünyada çocuklar sömürülüyor, Hindistan ve bazı Afrika ülkelerinde borç karşılığında köle olarak çalıştırılıyorlar.

Pakistan'da %50'si 12 yaşın altında bulunan 12 milyon işçi çocuk bulunuyor. 1992 verilerine göre İran'da yaşları 6-18 olan çocuklardan 1 milyon 336 bini ailelerinin geçim sıkıntılarında dolayı çalışıyorlar. Orta Afrika ülkelerinde sayıları 132 milyon olan 15 yaş altındaki çocuklardan 33 milyonu emek piyasasına sürülmüştür.

Çocuk çalıştırılması az gelişmiş ülkelere özgü değildir; emperyalist ülkelerde de başta çocukların yazın ve tatil saatlerinde çalışmaları anlamına gelen "Job Student" olmak üzere değişik çocuk çalıştırılma örnekleri de bulunuyor. İtalya'da 500 bin çocuk kumaş, deri, ayakkabı ve halı fabrikalarında ya da tarlalarda çalıştırılıyor. Almanya'da 600 bin çocuk işçi bulunuyor, sadece 20 milyon nüfuslu Nord Westvalen eyaletinde 13-15 yaş grubunda bulunan çocukların %40'ı yaz mevsiminde, okuldan sonra ya da tüm yıl boyu çalışmak zorundalar.

İnsanlığın gereksinimlerinin piyasaya sunulduğu dünyamızda emekçi sınıflar eğitim olanaklarından yararlanma hakkından mahrumdur. Hangi ülkede olduğuna bakmaksızın zengin ailelerin çocukları için her türlü eğitim olanaklarının hazır bulunmasına karşın dünyanın her yerinde yoksul ailelerin çocukları yeterli ve kaliteli eğitim görmekten yoksun bırakılmıştır. Bunun yanı sıra ülkelerin ekonomik açıdan gelişkinlik seviyeleri de genel eğitim seviyesini belirlediği için, az gelişmiş ülkelerde çocukların çoğunluğu ya okula gidemiyor veya okulu yarıda bırakmak zorunda kalıyor. Fakat her halükarda yararlanabileceği eğitim olanaklarıyla, sanayileşmiş ülkelerdeki eğitim olanakları arasında hem nicelik hem de nitelik olarak büyük farklılıklar vardır.

Yaş Gruplarına Göre Eğitim Görenler %				
Ülke	Yıl	7-14 Yaş	15-18 Yaş	19-23 Yaş
Ürdün	1992	%95	Veri yok	Veri yok
Vietnam	1995	%100	%47	%4.1
Endonezya	1994	%100	%48	%11.1
Hindistan	1995	%95	%49	%6.4
Türkiye	1994	%100	%56	%18.2
Çin	1996	%100	%69	%5.7
İran	1994	%99	%69	%14.8
Azerbaycan	1995	%100	%80	Veri yok
Lübnan	1995	%100	%81	%27
Kazakistan	1995	%96	%83	%32.7
Kıbrıs	1995	%100	%97	%20
İsrail	1995	%100	%89	%49.1

Resmi verileri içeren, dolayısıyla gerçekleri yansıtmakta yetersiz kalan bu tablonun gösterdiği gibi, İsrail'de doğan bir çocuğun Vietnam ve Endonezya'da doğanlara göre yüksek eğitim görme şansı sırasıyla 12 ve 5 kat daha yüksektir. Ayrıca öğretmen ve okul olanakları bakımından da ülkeler arasındaki uçurum oldukça derindir.

Yaş Gruplarına Göre Eğitim Görenler %				
Ülke	Yıl	7-14 Yaş	15-18 Yaş	19-23 Yaş
Ürdün	1992	%95	-	-
Vietnam	1995	%100	%47	%4.1
Endonezya	1994	%100	%48	%11.1
Hindistan	1995	%95	%49	%6.4
Türkiye	1994	%100	%56	%18.2
Çin	1996	%100	%69	%5.7
İran	1994	%99	%69	%14.8
Azerbaycan	1995	%100	%80	-
Lübnan	1995	%100	%81	%27
Kazakistan	1995	%96	%83	%32.7
Kıbrıs	1995	%100	%97	%20
İsrail	1995	%100	%89	%49.1

D) Sağlık ve Tedavi Koşulları

Yaşadığımız dünya sefalet dünyasıdır. İnsanlar masalarda anlatıldığı gibi yaşlandıktan sonra beyaz çarşafın üzerinde uyurken yakınlarına gülümseyerek ölmüyorlar. Az gelişmiş ülkeler başta olmak üzere yeryüzünün her köşesinde ölmek genelde acı çekerek ve insani yaşama hasret kalarak yaşama veda etmek anlamına geliyor. Sınıflar yok oluyor ve dünya mutluluğa doğru yürüyor propagandalarının kulakları sağır ettiği günümüzde, insanlar halen enfeksiyon hastalıkları, aşılammamak, iş ve yaşam güvenliği yoksunluğundan dolayı ölmeye devam ediyorlar. Yeryüzündeki ölümlerin nedenlerini içeren aşağıdaki tablo sermaye düzeninin insanlara acı ve erken ölümden başka bir şey veremeyeceğini ortaya koyuyor. Tabloda görüldüğü gibi az gelişmiş ülkelerdeki insanların hala taş devrini aratmayacak bir şekilde, önlenmesi ve tedavisi basit olan hastalıklardan dolayı ölmeye devam ediyorlar.

Afrika kıtası, Güney ve Güney Doğu Asya ve Latin Amerika yıllardan beri kronik açlığın yerleştiği bölgelere dönüşmüştür. Somali'de

1999'da cereyan eden kıtlık ve kuraklıktan dolayı 17.5 milyon insan ölüm kalım savaşına girdi. Aynı ülkede 1992'de meydana gelen kıtlıkta 300 bin kişi hayatını kaybetmiştir. Afrika Boynuzu olarak nitelendirilen bölgede bulunan Somali, Eritre ve Etiyopya 20.yy'ın 2.yarisını ke-sintisiz iç ve dış savaşlarla geçirdiler, sonuç itibariyle halklara düşen pay sağlıksız yaşam ve erken ölümdür. 1996 verilerine göre, Somali, Etiyopya ve Eritre'deki yaşam süresi ortalaması sırasıyla 49, 50 ve 53 yıldır.

Dünyada her yıl 14 milyon çocuk açlıktan dolayı hayatını kaybediyor. Hiroşima ve Nagazaki'ye atılan bombalarla infilak anında ölenlerin sayısının 130 bin ve sonradan ölenlerle birlikte 300 bin olduğunu gözönüne aldığımızda, açlık bombasının gücü atılan bu iki atom bombasından 66 kat daha fazladır. Açlığın atom bombası görevini üstlendiği gibi, sağlıksız su tüketimi de can almak kulvarında yerini almıştır. 3.bin yıla girerken sağlıksız su tüketiminin neden olduğu hastalıkların yıllık bilançosu 9 milyon 125 bin (her gün 25 bin) ölümdür. 1988 yılında ölen çocukların 500 bininin ölüm nedeni resmi verilere göre yaşam şartlarının gerilemesidir.

Yeterli ve dengeli beslenme, sağlıklı çevre koşulları, düzenli aşılama, fiziksel ve zihinsel aktivite ve erken teşhis ile yeterli tedavi sağlıklı yaşamın ana temellerini oluşturmaktadır. Özel mülkiyet kutsallığı ve kar ilkesi üzerine kurulan sömürü düzeninde tüm insani ve toplumsal ihtiyaç ve gereksinimler piyasaya sürüldüğünden, insanların yeterli ve dengeli beslenmeden yararlanmaları da tamamen maddi durumlarına koşullanmıştır. Bu durumun, sermaye düzeni sözcüleri tarafından Kuzey ve Güney ülkeleri diye adlandırılan sanayileşmiş ve az gelişmiş ülkeler arasında kişi başına düşen temel gıda maddelerinin tüketimindeki farklılıkta görülüyor.

Dünyadaki Ölüm Bilançosu	Sanayileşmiş Ülkelerde	Az Gelişmiş Ülkelerde
Enfeksiyon Hastalıkları	120 bin (%1)	17 milyon 200 bin (%43)
Trafik Kazaları	5 milyon 520 bin (%46)	9 milyon 600 bin (%24)
Kanser	2 milyon 520 bin (%21)	3 milyon 600 bin (%9)
Solunum Hastalıkları	960 bin (%8)	2 milyon (%5)
Anne ve Çocuk Hastalıkları	120 bin (%1)	4 milyon (%10)
Diğer	2 milyon 760 bin (%23)	3 milyon 600 bin (%9)
Toplamı ve Yüzdesi	12 milyon (%100)	40 milyon (%100)

Dünya Sağlık Örgütü tarafından hazırlanan bu tabloda bazı gelişmekte olan ülkeler örneğin G. Kore, Tayvan, Malezya, Brezilya ve Arjantin gibileri tüketim ve kişi başına düşen gelir seviyelerinden dolayı sanayileşmiş ülkeler kategorisinde değerlendirilmişlerdir.

Brezilya’da devletin eğitim bütçesine getirdiği kesintilerden dolayı 8 milyon çocuk eğitimden yoksun bırakılarak ücretsiz iş, kaçak çalışma, uyuşturucu şebekeleri ve fuhuşa sevk edilmiştir. 95 verileri itibariyle Brezilyalı çocukların %9’unun HIV virüsü taşımasının arkasında yatan nedenler de böylece açığa çıkıyor.

Modern revizyonist blokun çöküşünden sonra yetersiz beslenme de, işsizlik ve yoksulluk gibi, “serbest piyasa ekonomisi”nin Rusya halkına hediyesi oldu. 1994 yılında 5 yaşın altındaki çocukların %15’i yetersiz beslenmeyle karşı karşıya kalmıştır ve bir önceki yılın istatistiklerine göre Moskovalı çocukların %40’ının beslenme düzeyi, almaları gereken asgari kaloriyi karşılamamaktaydı. 1993 yılında Romanya’da, 2. Dünya savaşına ait rekorlar alt üst edilerek, dünyaya gelen çocukların %10.6’sı normal ağırlığın oldukça altında bulunuyordu. 1991’de yetersiz beslenme 36 yaş grubundaki çocukların %17’sinde tespit edilmiştir. Bu tablo sadece çöküşten hemen sonraki yılları resmetmekte olup, derinleşen krizlerden dolayı günümüzdeki durum çok daha vahimdir.

1965-1985 yıllarında çocuk ölümü oranı Etiyopya’da %19, Mali’de %27, Madagaskar’da %90 ve Uganda’da %117 seviyesinde artmıştır. 1987’de Kenya’nın başkenti Nairobi’de gerçekleşen Dünya Kadın Konferansı verilerine göre her yıl az gelişmiş ülkelerde 505 bin anne sağlık ve tedavi olanaklarının yetersizliğinden dolayı hayatını kaybediyordu. Aradan geçen 10 yıllık sürede bilimsel ve teknolojik alanlarda büyük gelişmeler kaydedilmesine rağmen, bu sayıda herhangi bir gerileme yaşanmamakla beraber, bu ülkelerde her yıl ölen annelerin sayısı 585 bin sınırını aşmıştır.

Hindistan’da her yıl 147 bin annenin hamilelik veya doğum sırasında ölmesine karşın devletin orduya bütçeden ayırdığı %2.5’luk payın yanında sağlığa ayırdığı 7/1000’lik pay, kapitalist düzen anlayışında baskı araçlarının insan sağlığından daha önemli olduğunu sergiliyor.

Afganistan’da hastanelere girişin kadınlara yasak olmasından dolayı her 7 hamile kadından birinin ölümünü bir kenara bıraksak bile, zengin petrol rezervlerine sahip olan İran ve Cezayir yine uluslararası ekonomistler açısından en hızlı gelişen ülkeler arasında yer alan Brezilya ve Meksika’da anne ölüm oranları yüksektir.

Ülkelerin sanayileşme seviyesiyle sağlık ve tedavi olanaklarının arasında direkt bağlantı bulunduğundan, geri kapitalist ülkelerdeki annelerin ölüm riski daha yüksektir. Ülkeler arasında görülen bu farklılıklar, ülkelerin kendi içlerinde de, sınıfsal konuma göre şekilleniyor. Örnek olarak 1995 verilerine göre her 3125 anneden birinin öldüğü Güney Afrika Cumhuriyeti, sağlık ve ölümün sınıflara göre davrandıklarının bariz bir örneğidir. Kaymak tabakasının büyük bölümünü oluşturan beyazlar arasındaki anne ölüm oranı 1/12500 olmasına karşın siyah anneler için bu oran 1/1725’tir.

Güney Doğu Asya krizinden sonra çocukların yetersiz beslenme oranı Güney Asya’da %50, Afrika’da %30 ve Dünya Bankasının gelişme örneği olarak sunduğu Asya Kaplanlarının bölgesi Güney Doğu Asya’da %30 düzeyinde bir yükselme kaydetmiştir. Yetersiz beslenmenin kaynağının yoksulluk ve işsizlik olması nedeniyle yaşanan krizden sonra yoksulluk oranlarında da büyük artışlar kaydedildiğini vurgulayabiliriz. Örneğin sadece Endonezya’da 97 yılında işsizler kervanına katılan 20 milyon kişi ve ailelerin %80’i yoksulluk sınırına itilmiştir.

Son 20 yılı hariç 20.yy boyunca ortalama yaşam süresi kesintisiz olarak yükseliş eğilimi içinde olmasına karşın, 80’li yıllardan itibaren AIDS virüsünün yayılması ve kronik açlığın gelişmesi sonucu çoğu bölgede bu süreç durgunluğa yönelmiş, Afrika, Brezilya ve Filipinler, Tayland başta olmak üzere bazı Güney Doğu Asya ülkelerinde durum tam tersine dönmüştür. Rusya ve diğer revizyonist blok ülkelerinde, ‘50’lerin ikinci yarısında sosyalizmin tasfiye edilmesiyle yaşam süresi büyüme endeksi inişe geçmiştir. Bu durumun başlıca nedeni yoksulluğun yaygınlaşmasıdır.

IMF ve Dünya Bankası reçetelerini uygulayan ülkelerde sağlık ve imara ayrılan bütçeler daralma sürecine girmiştir. Örneğin bu örgütlerin tam kontrolü altında bulunan 24 ülkede maaşlar sabit tutulmuş ve tüm sübvansiyonlar yürürlükten kaldırıldığında elde edilen ek gelirlerin sadece 1/7’si sağlık bütçesine aktarılmıştır, bu da daha önce %20-30 civarında kesintiye uğrayan sağlık bütçelerinin eski seviyesine bile ulaşmasına yetmemektedir. Dünya genelinde sağlıklı su kullananların toplam nüfusa göre oranı, yaşanan teknolojik gelişmelerin tersine 1970 yılından itibaren sürekli olarak azalmıştır. Protein ve

yakıt kullanımı son derece eşitsizdir, yoksulluk da sadece nicel olarak değil nitel olarak da gelişmektedir.

Emperyalist ülkelerde de durum pek farklı değildir. Dünyanın en büyük tüketim pazarına sahip olan ABD'de resmi verilerde de 13 milyonu çocuk olmak üzere 30 milyon kişi açlık içinde yaşıyor ve her 4 çocuktan biri yetersiz besleniyor. İngiltere'de devlet 1.5 milyon insanın yoksulluk sınırının altında yaşadığını itiraf ediyor. Kanada'da nüfusun %9'unu oluşturan 2.5 milyon insan açlığın pençesindedir. Toplam nüfusları 765 milyon olan Batı Avrupa, Kuzey Amerika, Okyanusya ve Japonya'ya da 55 milyon insan yetersiz beslenmenin neden olduğu hastalıklara yakalanmışlardır.

En caydırıcı veriler sanayileşmiş ülkelerin aynası görevini üstlenen ABD'ye aittir. Nüfusun %13'ünü teşkil eden siyahlar, AIDS hastalarının %42'sini oluşturuyor. ABD'li siyah erkek ve kadınların ortalama yaşam süresi çoğu yoksul Afrika ülkelerinin standartlarının da gerisindedir. New York'ta yaşayan bir siyah erkek Hindistan ve Pakistan'lı köylü erkeklere göre daha erken ölüyor. Kısacası sağlık hizmetlerinden yararlanmak kapitalizmin yaşam felsefesinde bir sosyal hak olmak yerine, satış için piyasaya sürülen bir kar kapısı niteliğindedir.

E) Çürüyen Düzenin En Karlı Sektörleri: Silah, Uyuşturucu ve Seks

Anayasasında kar uğruna her türlü insanlık dışı uygulamaların meşru sayıldığı sermaye düzeninin vardığı noktaya baktığımızda, üretken alanların geliştirilmesi yerine insani değerlere aykırı temellere dayanan, daha fazla kar getiren ve üretken olmayan alanlara yöneldiğini görmekteyiz. Her yönüyle çürümekte olan kapitalist-emperyalist sistemin en karlı sektörlerine baktığımızda, silah, uyuşturucu ve fuhuşu görmekteyiz. Yüz milyonlarca insanın sefalet koşullarında yaşamaya mahkûm olduğu günümüzde, dünya devletlerinin 1999 yılı silahlanma harcamaları 870 milyar dolardır. Uluslararası sermaye çevrelerinin denetiminde bulunan örgütlerin sundukları ve dolayısıyla tüm gerçeği yansıtmayan raporlara baktığımızda da, bu düzende en ucuza alınabilecek metanın insan hayatı olduğunu görmekteyiz. Dünya Sağlık Örgütü ve UNICEF tarafından açıklananlara göre; dünya yıllık askeri harcamalarının %50'sinin aktarılmasıyla aç-

lık, sağlık ve su sorunu yeryüzünden silinecektir, sadece 4 saatlik silahlanma giderleriyle açlık ve hastalıktan ölen 1 milyon çocuğun ölümü engellenecektir, 1 aylık askeri harcamalar da tüm dünyanın eğitim giderlerini karşılayacaktır.

BM 1997 raporuna göre "Cali" ve "Medelin" adlı uluslararası uyuşturucu tekellerinin yıllık karları 9 milyar dolar olarak açıklanmıştır. Aynı rapora göre dünya nüfusunun %10'una yakın bir bölümü bir çeşit uyuşturucu kullanmaktadır. Nisan 2000'de BM Afganistan temsilcisinin açıklamasına göre, son iki yılda bu ülkedeki haşhaş üretimi %50-100 arasında artış kaydetmiştir. Sözüne ettiğimiz raporda, Afganistan'da üretilen haşhaşın işlendikten sonra dünya piyasalarındaki değerinin 180 milyar dolar olduğunu göz önüne aldığımızda, bu ülkedeki fiili haşhaş üretiminin nihai değerinin 270-360 milyar dolar olduğu sonucuna varılıyor. Uluslararası kurumların Sovyet ordusunun çekilmesinden sonra görmezlikten geldiği Afganistan'daki insanlık dışı uygulamalar, halkın azami bölümünü ilkel toplumları aratacak düzeyde yaşamaya mahkûm ettiğinden, bu insanlara, üretilmesi serbest ve kolay olan haşhaş üretiminden başka çare kalmamıştır. Bu üretimden karınlarını doyurabilecek kadar yararlanabilen Afganlıların uluslararası sermaye kasalarına yüz milyarlarca dolarla ifade edilen kar bırakacakları yakın gelecekleri de, günümüzde olduğu gibi acı ve sefaletle içiçe geçecektir.

Afganistan, Laos, Kolombiya ve benzeri bağımlı kapitalist ülkelerde, karın tokluğuna çalıştırılan insanların ürettikleri uyuşturucu maddelerinin dağıtıldığı pazarların boyutu, günümüzde sermaye devletlerinin tanıdıkları olanaklardan dolayı yeryüzü büyüklüğündedir. Eroin ve kokaini ilk kez kullananların %75'lik bölümü bağımlı oluyor. Uyuşturucunun hedef tahtasına oturduğu kesimlerin başında gençlik gelmektedir. Almanya'da 18-21 yaşları arasındaki gençlerin %77.7'si, Hollanda'da çoğunluğunu gençlerin oluşturduğu nüfusun %35'i ve Belçika'da %30'u uyuşturucu bağımlısıdır. Her füze denemesi için 600 milyar doları gözden çıkaran ve sadece Körfez Savaşının ilk 10 gününde 15 milyar dolar harcayan ABD'nin 1998 yılında, her gün yüzlerce ABD'linin ölümüne yol açan uyuşturucuyla mücadeleye ayırdığı bütçe 350 milyon dolardır. Bu rakamı yakın dönemde yapılan son G-8 toplantısının düzenlenmesine har-

canan 1 milyar dolar rakamıyla karşılaştırdığımızda da, bir kez daha insan hayatının, kapitalist pazarlarda en değersiz meta olduğunu görmekteyiz.

Silah ve uyuşturucu sektörlerini sollamaya çalışan seks sektörü, son dönemlerde teknolojik gelişmelerle birlikte girmediği alan bırakmamıştır. İletişim çağının son harikası olarak adlandırılan İnternet'in 410 milyar dolar olan 1998 yılı ticaret hacminin %60'ı(245 milyar dolarını), pornografik sitelere aittir. İnternet'in yanı sıra uydu ve kablodan pornografik yayın yapan televizyon şebekeleri, 0900'lü telefonlar, pornografik video oyunları ve filmleri; son teknolojik gelişmelerin, silah araştırma ve geliştirme alanlarının yanı sıra en çok kullanılan alanlardandır. Seks sektörünün ulaştığı boyutları, resmi rakamlarda kayda değer yüzdelerle ifade edilen GSMH'lerdeki pay oranları da göstermektedir.

1993-1995 yılları arasında Filipinler'de, seks sektörünün en büyük piyasası olan fuhuş pazarlarına 27 milyar dolar aktığı tahmin ediliyor. Bu rakam aynı yıl itibariyle Filipinler 'in GSMH'nin %10-14'üne denk düşüyor, Malezya, Tayland ve Endonezya'yla ilgili sunulan rakamlar da %14'lere varmaktadır.

Dünyanın en büyük 3. Ekonomisine sahip olan Almanya'da,%50'sini yabancıların oluşturduğu 400 bin kadın kayıtlı olarak fuhuş sektöründe çalışmaktadır. Günlük müşteri sayısı 1-1.2 milyon erkek ve yıllık cirosu 20 milyar DM'nin üzerinde olan bu sektörün devlete aktardığı yıllık vergi hacmi, 2 milyar DM'dir. Amsterdam ve Hamburg'dan sonra Avrupa'nın 3.büyük seks pazarına sahip olan Londra'da ise fuhuş pazarının haftalık girdisi 200 milyon paund'dur. Bu rakamların da ifade ettiği gibi, alabildiğine

çürüten kapitalist-emperyalist düzenin bu günkü portresinin unsurları; sefalet, açlık, yoksulluk, savaş ve silahlanma ve devasa boyutlara ulaşan uyuşturucu ve seks ticaretidir.

Sonuç Olarak:

Yoksulluk, işsizlik, evsizlik ve açlığın, 3.bin yıla girerken eskiden kapitalist sözcülerin açıkladıkları gibi şu veya bu nedenden dolayı belirli bir süre için ortaya çıkan toplumsal sorunlar olarak değerlendirilemeyeceği ve sermaye düzeninin işleyişinin doğal sonuçları olarak bu düzen yeryüzünden silininceye dek sürecekleri ortadadır. Sermaye sözcülerinin zorunlu olarak ağız değiştirmeleri de bu toplumsal felaketlerin kapitalist düzen içerisinde önlenemez boyutlara ulaştığını kanıtlıyor.

Dünya Bankası Başkanı James. D. Wolfenson, 1999 Dünya Bankası yıllık raporunun ek bölümünde şu açıklamayı yapmıştır: " 98 mali krizi bizim yoksulluğun azalmasıyla ilgili tüm beklentilerimizi yok etti. Düne dek, 20 yıl içerisinde yani 2015 yılına varıldığında, yoksulluğu tamamen darmadağın ederek yeryüzünden sileceğimizi sanıyorduk, fakat bugün yoksulluğa karşı mücadelede dalgaları geri çevirdiklerini düşünen ülkelerde bile açlık ve insanların acı çekmesinin geri döndüğüne tanık olmaktadır."

Kapitalizmin görünürdeki devasa imparatorluğu aslında hayatının en zayıf dönemini yaşamaktadır. Yüksek sesle bu gerçekleri haykırmak bile bu kağıttan imparatorluğu sarsmaya yeterlidir. İnsanlığın önünde sosyalizm ya da barbarlık dışında başka bir seçenek bulunmadığından, kapitalizme karşı mücadelenin yarınlara bırakılması halinde gelecek nesiller, toplumsal felaketler çağı olan bu günleri çok arayacaklardır.

Gecekondular Ve Emekçi Semtler Gerçeği

Varoşlar, yaşadığımız coğrafyanın tipik bir gerçeğidir. Gecekondular ve yoksul emekçi semtleri bu gerçeğin somutlanma alanlarıdır.

Türkiye'de varoşlaşma, esasen gecekondulaşma üzerinden gelişmiştir. Türkiye ve Kürdistan coğrafyasında gecekondulaşma, kentleşmenin ilk dönemlerinden beri vardır. "Teneke evler" cumhuriyetin kuruluş ve ilk dönemlerinde rastlamak olanaklıdır. Ancak "teneke evler" in ya da gecekonduların kent gerçeğinin tipik bir parçası olarak öne çıkması 1950'den sonradır. Gecekondular 1950'lerden sonra kentsel gelişmenin ana bir unsuru olmuştur ve kurumsallaşmaya başlamıştır. 1950-1970 arası dönemi gecekondulaşmanın ve dolayısıyla varoşlaşmanın ilk aşamasıdır.

II. Emperyalist Paylaşım Savaşı sonrasında Türkiye, ABD'nin yeni sömürgeci haline geldi. Bu, aynı zamanda ABD'yle girilen yeni bir kapitalist birikim ve gelişme süreciydi. 1950-1960 yılları, işbirlikçi Türk kapitalizminin yeni bir atılım ve birikim dönemidir. Bu kapitalist birikim ve gelişme sürecinin ürünü olarak, Türkiye'nin belli başlı sanayi ve ticaret kentlerinin yapısı değişmeye başladı. Tarımda artan kapitülasyon, geleneksel ilişkilerin (feodal-yarı feodal) çözülmesini hızlandırdı. Yoksul ve küçük köylülüğün kır nüfusunun hızlı artışına karşın topraklarının yetersizliği ve ilkel tarım tekniklerinin uygulanması nedeniyle geçim sıkıntısının yarattığı zorunlu göç, tarımda kapitalist gelişmenin görece hızlanması nedeniyle büyüdü. Aynı yıllar iç pazarın genişlemesi ve sanayi

kapitalizminin (görece geri ve montaj eksenli olsa da) büyümesi sanayi merkezinde emek-iş gücü talebini artırmıştı. Devlet işletmelerinin yanı sıra hızla gelişen özel sektör sanayi, dalgalar halinde sanayi şehirlerine göç eden mülksüzleşmiş yığınlar yeni iş ve yaşam alanları yarattı. Kapitalizmin gelişme merkezleri olan büyük kentlere, kırlardan büyük nüfus akışı gerçekleşti. Göç dalgalarıyla, büyük kentlerin çevre delta-larında büyük nüfus toplanmaya başladı.

Kapitalistleşme, proleterleşme, ara sınıflar ve gecekondulaşma bir zincirleme reaksiyonun ürünüdürler. Emekçi semtler ve onun özgül biçimi olan gecekondu, kırdan kente göçen kitleler tarafından oluşturuldu. Kırdan kente göçen, köylü kitleleri fabrika ve iş alanlarına yakın boş hazine arazilerine derme-çatma konutlar yaparak yerleşti. Böylece konut ve barınma ihtiyaçlarını kendi köylü hal tarzıyla çözmeye çalıştı. Bir gecede boş arazilere yapılan bu köy tipi ev ya da kulübeler/barakalar gecekondu olarak anılmaya başlandı.

İstanbul Alibeyköy ve Kağıthane gecekonduları bu gecekondulaşma hareketinin ilk örneklerindedir. Alibeyköy ve Kağıthane'de kurulan fabrikaların etrafını gecekondu sarmaladı. Yeni yeni 'teneke' veya kulübe mahalleler kuruldu. Gecekonduların ilk sahipleri kırdan gelmiş ve fabrikada çalışan işçilerdi. İlk gecekondu, piyasada satılmak için değil, tamamen konut ve barınmak ihtiyacını çözmeye amaçlı taşıyordu. 1950-'70 yılları arasındaki ilk gecekondulaşma aşamasının temel ve ayırıcı özelliği,

gecekonduların temel konut edinme biçimi olmasıdır. Bu yıllarda henüz gecekondu, kent rantının temel bir unsuru haline gelmemiş ve ticarileşmemiştir. 1966'da çıkarılan 775 sayılı yasa ile "gecekondu" tanımı resmen kabul edilmiştir. 1949'da İstanbul'da 5000 civarında gecekondu bulunuyordu. Buralarda esasen işçiler oturmaktaydı. "1963 ve 1964 yıllarında Türkiye'nin en büyük dört şehir merkezi, dokuzu ise hızlı gelişme sürecindeki bölge sanayileşme ve şehirleşme merkezleri olmak üzere on üç büyük şehirde yapılan sayımlara göre 1 milyon 800 bin kişi, en basit sağlık şartlarından yoksun, mülkiyeti başkasına ait arazide kaçak olarak inşa edilmiş gecekonduya yaşıyordu. Bu 1 milyon 800 bin kişinin çok büyük bir çoğunluğu 1 milyon 590 bin kişi, Türkiye'nin en büyük dört şehir merkezinde bulunmaktaydı. Bu dört büyük merkezde gecekondu sayısı toplam konut sayısının yüzde 65'ini teşkil ediyordu. Ankara nüfusunun yüzde 60'ı, İstanbul nüfusunun ise yüzde 64,5'i gecekonduya yaşamaktaydı. Bu oran İzmir için 34, Adana için yüzde 45'ti. (Az Gelişmişlik Sürecinde Türkiye 3. kitap s.394 S.Yerasimos-Belge Yayınları)

Gecekondulaşmanın ilk döneminde kırdan kente gelen nüfusun büyük bölümü veya esası kapitalist gelişme tarafından istihdam edilebiliyor, emilebiliyordu. Dolayısıyla gecekonduların sınıfsal coğrafyası ve demografik yapısı esasen işçi ağırlıklıydı. 1965 nüfus sayımında kır nüfusun nüfus doğal artış hızına göre yapılan nazari hesaplamalarda 4 milyon kadar daha az, yani 21 milyon 586 bin olarak belirlemiştir. Bu duruma göre her yıl ortalama 200 bin kişi köylerden şehirlere göç etmektedir. (Az Gelişmişlik Sürecinde Türkiye S. Yerasimos, 3. kitap s.343)

"1950'de kırsal alanda nüfusun yüzde 81.5'i yaşarken, bu oran 1960'ta yüzde 73.7'ye, 1970'te yüzde 64.1'e düşmüştür. 1970'te 500 binden çok nüfusla üç büyük kent toplam nüfusun %31'ini barındırıyordu." (M-Şehmuz Güzel. Türkiye'de İşçi Hareketi s. 229/Kaynak Yayınları)

'70'li yıllarda gecekondulaşmanın ikinci aşaması gelişir. Kırın çözülüşü sürmekteydi. Türkiye'de büyük kentler gerçeği belirginleşmiş, iktisadi ve sosyal yaşamda kendini hissettirmişti. Büyük kentlere akın akın göç dalgaları gelmekteydi. Kent nüfusunun büyümesi, konut ve barınma sorununu artırmıştı. Büyük konut açığı, gecekonduların ve kente yerleşmenin ticarileş-

mesini sağladı. 1970'lerden sonra İstanbul, Ankara, İzmir, Adana gibi büyük kentlerdeki gecekondu sürecinde çok belirgin ve niteliksel değişim yaşandı. Bu yıllarda kent toprağının ve rantının paylaşılması olgusu gündeme gelmişti. İkinci gecekondulaşma aşamasının temel özelliği budur. Devlet ve mafyanın şehir rantından semirme isteği ile "büyük şehrin taşı toprağı altın" sanısına kendini kaptırıp iş-aş ve çocuklarının geleceği için kente göç etmiş yoksul nüfusun konut edinme ihtiyacı ve bunun biçimi olarak gecekondu evler yapma isteği karşı karşıya gelmişti. İşçiler ve kent yoksullarıyla, devlet ve mafya arasında çatışmalar yaşandı. 1960-'70'li yıllarda gecekondulaşma, toplumsal bir hareket olarak kendini ortaya koymuş ve kabul ettirmiştir. Dönemin diğer toplumsal mücadele dinamikleriyle ilişkili biçimde özgün bir gelişim göstermiştir. Gecekondu hareketi, kent yoksulları mücadelesi, bu dönemin devrimci hareketinin önemli bir bileşenidir. Gülsuyu, Ümraniye, 1 Mayıs vb. gecekondu direnişleri buna örnektir.

'80'li yılların ortasında üçüncü gecekondulaşma dalgası başladı. İşbirlikçi Türk kapitalizmi, Özal dönemiyle birlikte, yeni bir atılım ve birikim sürecine girdi. Bu süreç kentleşmeyi de doğrudan ve boyutlu bir tarzda etkiledi. İlk kez kent rantı bu denli paylaşımın konusu oluyordu. Bir yandan arazi mafyaları, öte yandan, Özal eliyle devletin gecekondu imar affı çıkarması, büyük bir kent rantının kapitalist birikim sürecine sokulmasını getirdi. Bu gelişmeyle, ilk ve ikinci dönem gecekondu kentlin yasal ve meşru bir parçası haline getirilirken; kentlin yeniden paylaşımı tamamlanmış ve yeni varoşların önü açılmıştır. Zira eski gecekondu mahallelerine yerleşmek, kırdan yeni gelmiş ya da şehirde yaşayan diğer konutsuz nüfus için çok pahalı ve olanaksız hale gelmişti. Bu yüzden gecekondu mahallelerinin bittiği ya da kente yakın ne kadar boş arazi varsa, yeni gecekondulaşma akını buralara yöneldi. Diğer bir deyişle, kentlin çevresi bir halka daha gecekondu veya emekçi semtlerle kuşatılmaya başlandı. Ne var ki gecekondu yapmak eskisi kadar kolay olmamaktadır. Üçüncü gecekondulaşma evresini yaşayan büyük kentlerde devlet ve onun bir kolu mafyayla kent yoksulları arasında gecekondu savaşları sürmektedir ve sürecektir de. Konut ve barınma sorunu, kent yoksullarının artan ve büyüyen temel bir meselesidir. Ancak kent yoksulları hareketinin özü burası değildir. Kent yoksulları

hareketinin özü, emekçi niteliğidir. Sömürü, yoksulluk, açlık ve baskı altında inim inim inimesidir. Gecekondulaşma aşamaları, Türkiye'deki kentsel gelişmenin de basamaklarını oluşturur. Üçüncü dönemin süren varoşlaşmasının yeni özellikleri var. '90'lı yılların verilerine göre; Türkiye'de toplam 1 milyon 750 bin gecekondu var. Bunlardan 750 bini İstanbul'da bulunmaktadır, İstanbul'da 2 milyonu aşkın konutun yüzde 60, yani 1 milyon 200 bini gecekondu ve kaçak yapı durumundadır. Gecekondulaşmanın kent rantının parçası haline gelmesinin yanı sıra, buralardaki sınıfsal ve demografik yapıda değişmiştir. Varoşlar ve emekçi semtlerde, işçi sınıfı tabakalarıyla kent küçük burjuvazisinin çeşitli kesimleri iç içe geçmiştir. Şehir büyüdükçe, kent merkezleri ile kenar semtler arasındaki yaşam düzeyi bakımından uçurum giderek derinleşir. Kent küçük burjuvazisi (küçük esnaf, alt düzey memurlar) eski yerlerinden hızla sökülüp atılarak kenar mahallelere sürülür. Gecekondular yalnızca işsizlerin, işçilerin ve yarı işçilerin mekanı değil, küçük esnafın, memurların da yaşam alanı haline gelir. Yeni bir varoş tablosu oluşmuştur. İlk gecekondu ve emekçi semtler kent merkezinin iç bölgelerinde burjuva kentin yanı başında kalmış ve buraları şehir küçük burjuvazisi, orta sınıf kesimleri, işçi ve emekçilerin ortak semtleri haline gelmiştir. Üçüncü gecekondulaşma kuşağının en önemli özelliklerinden biri de, Kürt göçüdür. Kürt göçünün iki gelişim yolu olmuştur. Birincisi, kapitalist gelişme ve kentleşmeye bağlı olarak, Kürdistan kırının çözülerek nüfusun Kürdistan ve Türkiye şehirlerine toplanmasında ifade bulan doğal gelişim rotasıdır. Kürdistan'ın kentleşme düzeyi Türkiye'nin kentleşme düzeyinin oldukça gerisindedir. Kentleşme düzeyi ve hızı Türkiye ortalamasından düşüktür. "1985 yılında, Türkiye genelinde kent nüfusunu yüzde 55.5'ini oluştururken, bu oran 1990'da yüzde 59'a ulaşıyor. Kürdistan'da ise 1985'te kent nüfusu toplam içinde yüzde 44.1 iken 1990'da bu oran yüzde 48.7'ye ulaşıyor." (Sinan Çiftiyürek, Kapitalizmin Tarihsel/Fiziksel Sınırları. Kürdistan İşçi Sınıfı s.280)

Kürdistan'ın kentleşme düzeyi yönünden de kendi içerisinde farklılıklar gösteriyor. 1990 yılı itibarıyla Kuzey Kürdistan'ın Güney illerinde toplam nüfus içerisinde kentleşme oranı yüzde 55.65 iken kırsal oranı yüzde 44.35'e geriliyor. Kuzey Kürdistan'ın kuzey illerinde ise, toplam

nüfus içerisinde kent oranı yüzde 42.57 iken kırsal oranı halen yüzde 57.43 gibi bir rakamla yüksek gözüküyor. Kürdistan'da iller bazında bakıldığında kent nüfusunun kırsal nüfusunu geçtiği toplam sadece altı il bulunuyor. Kentleşme düzeyi (oranı) sıralamasına göre Antep yüzde 72, Batman yüzde 56, Urfa, Diyarbakır ve Elazığ yüzde 55 ve Malatya yüzde 54. (age s.280)

"1985-1990 yılları arasında Kürdistan'ın iç aldığı göç 491.81, dışa verdiği göç ise 1.138.099'dur. Dolayısıyla Kürdistan'ın dışa verdiği göç net bir rakamla 646.618 olarak görünüyor." (age. 284)

Kürt göçünün ikinci gelişim rotası/yolu sömürgeci savaşın zorunlu göç, sürgün biçiminde gelişmiştir. Sömürgeci kirli savaş, milyonlarca Kürt köylüsü ve emekçisini yerinden yurdundan sökerek, Kürdistan, Türkiye ve Avrupa'ya savurmuştur.

1990'dan itibaren Kürt göçüne damgasını vuran tehirdir, zorunlu göçtür. Bu göç hareketi kentleşme hızını ve düzeyini olağanüstü artırmış, milyonlarca Kürt köylüsünü ve işçisini Kürdistan'ın ve Türkiye'nin büyük kentlerinin varoşlarına sürmüştür. Esasen Kürt ulusal özgürlük savaşımına karşı sömürgeci rejimin uyguladığı kirli savaş yöntemleri, köy yakma, boşaltma vb. sonucu gelişen bu göç dalgasıyla Kürdistan iç göçü ve Kürdistan dışı Türkiye ve Avrupa'ya 10 milyon civarında Kürdün savrulduğu tahmin edilmektedir. İstanbul, Mersin, Adana, İzmir, Diyarbakır, Van, Antep, Urfa, Batman, Ankara, Antalya zorla göç ettirmenin sonucu Kürt emekçi nüfusunun toplandığı Türkiye ve Kürdistan şehirleridir.

Kürt gücünün en trajik odaklarından biri Diyarbakır, zorla göçün genel tablosunu yaklaşık ve somut olarak yansıtmaktadır. TMMOB'un 1996'da "Bölge içi Zorunlu Göçten Kaynaklanan Toplumsal Sorunların Diyarbakır Kenti Ölçeğinde Araştırılması" başlıklı araştırmaya göre, göçenlerin göçün nedenlerine ilişkin verdikleri yanıtlarda, 'köyü yakıldığı için' göç etmek zorunda kalanların oranı yüzde 58 ve genel olarak "bölgedeki olaylar" nedeniyle göç etmek zorunda kalanların oranı yüzde 43.63, 'işleyecek toprağım yoktu, diyenlerin oranı yüzde 7.64 ve "geçim sıkıntım vardı" diyenlerin oranı yüzde 18.7'dir. Aynı araştırmaya göre, son altı yılda nüfus yüzde 116 artmış, işsizlik yüzde 70'i aşmış ve nüfusun yüzde 87'si yoksulluk sınırının

altında yaşamaktadır. Çöplerden ekmek arayan, sokakta yatan insan kalabalıklarını görüntüleri olağan hale gelmiştir.

Türkiye metropollerine yığılan Kürt göçmenlerinin büyük bölümünün çektiği sefalet ve yaşadığı zulüm de, Diyarbakır örneğinden çok farklı değildir. Türkiye metropollerine göç eden Kürt emekçilerinin çok büyük çoğunluğu kentin varoşlarını mesken tutmuştur. Kürt göçü varoşlara, Kürt ulusal uyanışının rengini taşımıştır. Kürt dinamiği yoksul semtlerin bir bileşeni olarak öne çıkmıştır.

Toplumsal Adaletsizliğin Beşiği Kentler

Sınıf savaşlarının patlayıcı maddeleri kentin gizli vadilerinde birikmektedir. Büyük işbirlikçi kapitalist patron Sakıp Sabancı'nın ikiz gökdelenlerinin hemen dibindeki Gültepe gecekondu-ları, zenginlerin steril getto kenti Bahçeşehir ile proleter semti Altınşehir-İkitelli gecekondu-ları, iki düşman kenttir. Büyük sanayi şehirleri her geçen gün daha belirgin olarak iki ana kutba ayrılmaktadır. Aynı şehirde iki kent: Burjuva kent ve proleter kent. Zengin gettolarıyla, yoksul gecekondu-ları arasındaki ilişki ve çelişki, kapitalist düzenin temel çelişkisinin ve özelliğinin yansımalarından başka bir şey değildir. Burada sınıf savaşımının en keskin ucuyla kendisini göstermesi kaçınılmazdır. Proleter kentle, burjuva kent savaşı şiddetlenecektir. İstanbul zenginlerinin yeni steril gettosu Bahçeşehir 1700 özel güvenlik gücüyle korunuyor. Yoksul dünyanın insanları bu kente giremez. Her türlü lüks yaşam ihtiyacını karşılayacak kapasitededir. Yol, su, elektrik, ulaşım, sağlık vb. ve böyle sorunları yoktur bu kentin. Lüks ve debdebeli bir yaşam sürmektedirler.

Bir de şehri bir baştan öte başa, birkaç kez kuşatan kahredici yoksulluk, açlık, baskı ve ölüm anaforunda yaşamaya çalışan kapitalizmin lanetli sınıfları, emekçi sınıfları var. Yoksunluk ve yoksulluğun biriktiği, üst üste yığıldığı emekçi ve yoksul semtler... İstanbul'da en düşük gelirli aileye 700 dolar, en yüksek gelirli aileye 1 milyon 6 bin dolar, en yoksul aile ile en zengin arasındaki fark 1437 kat. İstanbul'un en yoksullarının oluşturduğu 330 bin aile İstanbul'un gelirin de yüzde 4.2 pay alıyor. Çoğu varoşlarda yaşayan İstanbul yoksullarının payına Türkiye toplam pastasından düşen pay ise yüzde 1 ile ifade edilebilir. (Ekonomik Forum TOBB Aylık

Dergisi, 1997, 15 Aralık). Ankara'da en yoksul ailenin hanesine yıllık 430 dolar girerken, en zengin ailenin 63 bin dolar giriyor. Adana'nın en zengin yüzde 20'lik nüfusu, Adana gelirinün yüzde 64.4'üne el koyarken, en yoksul yüzde 20'si yüzde 4'e talim ediyor. İzmir'in en zengin yüzde 20'lik nüfusu yüzde 47.6'sini alırken en yoksul yüzde 6.4 pay düşüyor.

Emekçi semtlerde, ulaşım, iletişim, sağlık, su, konut vb. sorunlar yoksulların güncel temel meseleleridir. İki odalı gecekondulara evlere birkaç ailenin sıkıştırıldığı, susuzluğun ve salgın hastalıkların kırıp geçirdiği, sefalet ücretiyle açlık sınırının altında can çekişerek yaşandığı sefalet ve ölümün biriktiği varoşlar, sınıf çelişkilerinin en keskin alanlarıdır. Toplumsal ve kültürel yasamdaki yozlaşma ve dejenerasyon, tüm yoksunlukların ve yoksullukların bir sonucu ve tabloyu tamamlayıcı özelliğidir. Öfke, tepki, yıkıcılık özgürlük isteği ile umutsuzluk, çaresizlik, kadercilik varoşlardaki yoksulların toplumsal dünyalarını ve psikolojilerini belirleyen öğelerdir. Arabesk kültür ve yaşam, varoşlardaki/gecekondulardaki lümpen proleter ve diğer ara sınıf kesimlerinin sınıf kimliklerinin özgün bir dış vurumdur. Arabesk, köy-kent kültürü arasında sıkışan temel bir sınıf formuna bürünemeyen ve kentin yoksulluk girdaplarından savrulan insan yoğunluklarının kendini üretim ve biçimi olmaktadır.

Son otuz yıllık tarihi kesit aynı zamanda, emekçi semtlerin, kent yoksullarının toplumsal-siyasal yaşamda ağırlıklarını hissettirdikleri çeşitli devrimlerde ve devrim kavgalarında önemli veya belirleyici roller oynadıkları bir dönem olmuştur. Denetlenebilir verilerin ortaya koyduğu bu olguyu devrimci stratejinin ve teorisinin bir unsuru olarak önemsemek ve kaydetmek gerekir. Varoşlar, emekçi semtleridir, emekçi sınıfları eksenli semtlerdir. Bu semtlerin nüfusunun ana bölümünü işçiler, emekçi memurlar, emekçi kadınlar, gizli ve açık işsiz yığınlar oluşturmaktadır. Varoşlar işçi meskenleridir. Varoşlar, yoksunluk ve yoksulluktur. Varoşlar, kentin vadilerinde biriken yoksul öfkesidir. Biriken devrimci sınıf patlayıcılarıdır. Bu nedenle varoşlara gitmek, bir başka yoldan ve koldan işçilere ve emekçilere gitmektir. Varoşlara gitmek, dolaysızca proletaryanın yedeği olan ara sınıfları devrim kavgasına kazanmaya gitmektir. Varoşlara gitmek 'emeğin düzensiz

ordularını' düzene sokmak, örgütlemektir. Engels'in İngiltere'de Emekçi Sınıfının Durumu kitabının son cümleleriyle bitirelim, "İşte o zaman savaş naraları bütün ülkeyi kaplayacaktır. 'Saraylara Savaş, Kulübelere Barış.' O zaman zenginler çok geç kalmış olacaklardır.

Emekçi semtleri bir ve aynı türden yerleşim alanları değildir. Kentin dış mahallerine yaklaştıkça yoksulluk ve sefalet had safhaya ulaşır. Bu bölgeler, tam bir dışlanmışlık içerisindedirler. Ulaşım, su, elektrik, yol gibi alt yapı hizmetleri ya hiç yoktur ya da olduğu kadarıyla berbat bir durumdadır. Buna karşın son halkadan merkeze yaklaştıkça gelişme görülür. Kısmen de olsa "kentsel yaşam"a uygun kimi gereksinimler giderilebilmektedir.

En dış mahalleler derme çatma konutlarda bütünüyle sağlıksız koşullarda yaşayan insanlarla doludur. Doktor, hemşire, sağlık ocağı olmadığı gibi, açıkta akan kanalizasyonlar, yetersiz beslenme, giyinme ve barınma koşullarında, hızla yoğunlaşan enfeksiyonel hastalıklar karşısında çaresiz insanların başvurabilecekleri hiçbir kurum, sığınabilecekleri hiçbir mekan yoktur. İşsizlik ve çaresizliğin girdabına tutulan bu insanlar, yarı aç, yarı tok biçimde, yaşamalarını sürdürebilecekleri en olmadık işlere el atarlar. Çöp toplayıcılığı, ayakkabı boyacılığı, seyyar satıcılık gibi "yarı yasal" uğraşların dışında, dilencilik, hırsızlık, fuhuş, ve mafya vb. birlikte ve bundan daha önemli olarak "yaşam dışı"dırlar. "Uç"larda yaşarlar, ama bu "uç" yukarıda olan değil, en dipte olandır.

En dış mahallelerin tek işlevi, en kötü koşullarda da olsa; hayvan barınaklarından farksız da olsa barınma ihtiyacını gidermektir. Kente yaklaştıkça durum değişik. Yasallaşmış mülkiyet, arsa ve konutları yalnızca bir barınma aracı olmaktan çıkarır; bunlar aynı zamanda birer servet, birikim aracı halini alırlar. Tek katlı konutlar yerini çok katlı, kiraya verilebilen derme çatma apartmanlara bırakır. Bütünüyle plansız, gelişigüzel hiçbir güvenilirliği olmayan konutlar olsada nihayetinde gelir getiren bir mülk, bir meta işlevi görürler. Fakat bu mülkiyetlenme de buraya yerleşmiş yoksullardan çok mafya çetelerinin lehine işler. Şehrin dışında her yeni halka mahalle eklendiğinde, bir öncekinin arsa ve konut değeri artar. Bunun için yeni gecekondu mahalleleri için hazine arazisi işgal etmek, orman yakmak, arsa yaratmak çok yüksek bir rant

kaynağıdır. Çünkü bu yeni alanlar yalnızca yeni arsalar yaratmak, bir önceki mahalledeki arsa ve konut fiyatlarını yükseltir. Hal böyle olunca kent merkezinin arsa, konut fiyatları bunlara bağlı olarak dükkan, işyeri, büro fiyatlarını etkiler. Görülüyor ki yeni oluşturulan her yoksul mahalle halkı rant yaratır. Böyle olduğundan belediye hizmetleri, emlak piyasası bütünüyle mafya işi haline gelir. Devlet görevlileri, belediye görevlileri ve mafya ortaklığı hem rantın büyümesini sağlar, hem de bunu aralarında bölüşürler.

İşlev farklılaşması bununla bitmez. Kent merkezlerine yakın emekçi semtleri, küçük ve orta ölçekli sanayinin yoğunlaştığı alanlar haline gelmiştir. Bu nedenle kenti her an çevreleyen emekçi semtler, barınma konut ve arsa rantı edinme işlevlerinin yanı sıra küçük ve orta ölçekli üretim merkezleri olarak iş görürler.

Son onbeş yirmi yıllık süre içinde dünün gecekondu mahalleleri, hızla yaygınlaşan küçük ve orta ölçekli imalat atölyeleriyle dolup taşmıştır. En yaygın olanı konfeksiyondur. Bunun dışında da farklı birçok imalat atölyelerinin varlığı söz konusudur. Gaziosmanpaşa, Zeytinburnu, Kağıthane, Küçükbakkalköy, Dudullu, Ümraniye gibi İstanbul'un birçok emekçi mahallesi bu tip atölyelerin işgali altındadır. Benzer emekçi semtleri İzmit, Adana, Antep, Mersin, Bursa, Ankara gibi şehirlerde de vardır.

Bu atölyelerde berbat çalışma koşulları altında, daha çok genç kadın ve erkek işçiler her türlü iş ve sosyal güvenlikten yoksun olarak çalıştırılırlar. 8 saatlik yasal çalışma süresi uygulanmaz; on, ondört ve bazen onaltı saate kadar çıkar. Birçok atölyede asgari ücret bile uygulanmaz. Asgari ücretin net 86 milyon olduğu günümüz koşullarında, 50-60 milyon aylıkla çalışan on binlerce işçi var. İşsizliğin bu denli yaygın, sefaletin diz boyu olduğu bu bölgelerde bunda şaşılacak bir yan yoktur.

Bu atölyeler daha büyük patronların taşeron işletmesidirler. Küçük atölye sahipleri düşük bir kâr payı üzerinden büyük patron konumundadırlar. Atölye üretimi bu nedenle, küçük sanayi üretiminin yaygınlaşmasının ürünü olmaktan çok büyük patronlar ucuz işgücünü sürekli kılmak için başvurdukları üretim yöntemlerinin bir sonucudur. Böyle yapmakla bir dizi giderden (bina, arsa, yönetim) kurtulmuş olmakla kalmıyorlar, olmadık düzeyde bir artı-değer sömürsü

yaratıyorlar. Kaldı ki, bunalım dönemlerinde de bütün yük atölye sahipleri ve en çok da işçilerin sırtında kalıyor.

Mülksüzleştirilip sanayi merkezlerine sürülen emekçilerin oluşturduğu büyük mahalleler kapitalistler için istenmeden doğan bir sonuç değil, bir kaçınılmazlık, aynı zamanda bir gerçekliktir. Çünkü bu yolla bol ve ucuza işçi satın alınabilir, işçi ücretlerinin genel düzeyinde bir düşme sağlanır.

Şehre sürülmüş, mülksüzleşmiş milyonlar, aç ve sefil bir yaşama mahkûm olurlar. Yeterli iş yoktur. Çünkü kapitalizm mülksüzleştirdiği insanları iş sahibi yapacak denli gelişme göstermez. İşsiz yığınlar oluşur. Kadın ve çocuk emeği hızla sanayiye akar. Bir yandan mülksüzleşmiş yığınlar hızla artan sayısı, diğer yandan, bunları emecek denli gelişmemiş sanayinin yarattığı işsizlik işçiler arasındaki rekabeti kızıştırır. Düşük ücretle çalışmak bir kaçınılmazlık haline gelir. Düşük ücretin nedeni sadece işsizlik değildir. Yaşama seviyesinin düşüklüğü genel ücret seviyesini de düşürür. Örneğin gelişmiş kapitalist ülkelerde, bir işçinin günlük yeniden üretimi için gerekli miktar 60-70 birim iken Türkiye’de bu 25’tir. Yoksul semtlere doğru gidildikçe bu miktar çok daha aşağılara düşmektedir. İnsanca hiçbir ihtiyacın karşılanmadığı bu bölgelerde doğaldır ki asgari geçim için gerekli maddeler bile lüks sınıftan sayılır.

İşlevde farklılaşma hakkında değinilmesi gereken bir başka nokta da, eve iş vermenin yaygınlaşmasıdır.

1988 yılı hane halkı sayımları işgücü anketine göre evde çalışanların sayısı 145 bin iken 1994 yılında 2.3 kat artarak 339.784 bin olmuştur. (1)

Evde çalışanların yüzde 87’si imalat sanayinde çalışmaktadır. İşkolları itibarıyla dokuma, giyim gibi emek yoğun işler ağırlıktadır. Evde çalışan işçilerin toplam sayısı içinde kadınların oranı yüzde 96.5’tir. (2)

Emekçi Semtlerde Sosyal Yaşam Ve İlişki Biçimleri

Emekçi semtlerde nüfusun hemen tamamı başka şehirlerden göç etmiş emekçilerden oluşur. Örneğin; nüfus cüzdanında doğum yeri olarak Erzincan yazan 464 bin kişinin yarısı Erzincan dışında ikamet ediyor. 230 bin göçmen Erzincan

canlının 150 bini İstanbul’da yaşıyor. Keza, 1 milyon 107 bin Karslının 500 bini başka şehirlerde, bunun da 215 bini İstanbul’da ikamet ediyor. İstanbul’da 317 bin Sivaslı bulunuyor. Bu da, İstanbul nüfusunun yüzde 4’ünü oluşturuyor. En çok göç veren ilk on şehir; Tunceli, Bayburt, Gümüşhane, Erzincan, Çankırı, Kars, Sivas, Sinop, Artvin, Kastamonu (3). En çok göç alan başlıca şehirler ise; İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa, Kocaeli, İçel, Adana, Antalya. Son yıllarda Kürdistan’da, Türkiye’ye ve Kürdistan içi zorla sürgün Kürt illerinde de büyük bir nüfus yığılmasına neden olmuştur.

Diyarbakır, Urfa, Van en çok büyüyen Kürt illeridir.

Göç hızlandıkça, mevcut alanlar yetmez olur, yeni mahalleler oluşur. Bunlar kentin en dışına doğru yayılırlar. İktisadi, sosyal ve kültürel yabancılık duygusu hemşerilik ilişkilerini geliştirir. Hemşerilik dayanışması ve bunun üzerinde, yükselen örgütlenmeler yaygınlaşır. Binlerce yöre derneği, lokali kurulur. Bunların temel faaliyet alanları emekçi semtlerdir.

Dayanışmanın güçlendirildiği bir başka alan ailedir. Büyük çoğunluğu çekirdek aile tipi olsa da yakın akrabalarla çok yakın ilişki sürdürmeye devam ederler. Geçiş ailesi dediğiniz bir sentez ortaya çıkmaktadır.

Güçlü hemşericilik ve aile dayanışması yanı sıra, dinsel tarikat, topluluk, dergah vb. yerlerde kendini ifade etme ve dayanışmayı sürdürme de oldukça yaygındır. Çaresizlik, sahipsizlik, yalnızlık duygusu yoksul insanlar arasındaki manevi dünyaya olan ilgiyi artırır. Herkes geldiği yörenin dinsel örgütlenmelerini mahallesinde hakim kılmaya çalışır. Dinsel tarikatlar, cemaatlar bir varoluş biçimi, bir statü nedeni haline gelirler.

Her üç dayanışma biçimi de en çok, kentin en dış mahallelerinde hissedilir. Kent merkezine yaklaştıkça burjuva dünyanın çözücülüğü etkin olmaya başlar. Kent merkezine yakın emekçi mahalleleri burjuva dünyaya daha yakın sınıf ilişkileri daha saflaşmış mekanlardır. Bu mahallelerin çoğunun eski göçer olması, kentle bütünleşme olanaklarını artırmıştır. Kaldı ki bu mahallelerde nüfusun çoğu artık ikinci, hatta üçüncü kuşak göçerlerden oluşmuştur. (4) Böyle olduğu içindir ki, kopup geldikleri yörelerle ilişkileri oldukça zayıflamış, sosyal ilişkilerinde geleneksel yön tedricen azalmıştır. Hemşerici-

lik, aile dayanışması yerini sınıfsal, siyasal birlikteliklere, ilişkilere bırakmaya elverişlidir.

Kentin en dış mahallelerine gidildikçe devlet kaybolur. İçe doğru geldikçe devlet çıkar ortaya. En dışa da devlet jandarma, polis dışında bir varlık göstermez. Kente yaklaştıkça durum kısmen değişir. En dış mahalleler devletten en çok kopuşulan aynı zamanda en fazla içe kapalı yerlerdir. Devlet buradaki topluluğun yaşamını düzenlemez. Buna karşı bu toplulukların tehlike yaratmasını engelleyecek biçimde konumlanmaya özen gösterir. Böyle olduğu için buradaki toplumsal yaşamı örgütlenme, düzenleme işlemlerini başka gruplar alır. İnsanlar kendilerine kucak açan, değer veren, insan yerine koyan, onlara bir kimlik veren oluşumlara meyil ederler. Bu bir dinsel cemaat de olabilir. Bir siyasal parti de.

Devlete muhalefet kent merkezine yaklaştıkça daha sınıfsal bir renk alırken, kent merkezinden uzaklaştıkça, sınıfsal bir özden kaynaklansa da, daha örtük ve duygusal bir boyut kazanır. Kim el uzatırsa onlarla birlik olma potansiyeli taşırlar. Mensup olduğu cemaat, siyasi parti ya da örgütün en sıkı savunucusu, sahiplenicisi olurlar. Kendini var edişin değişik bir biçimidir bu. Orada insan yerine konulduğunu, değer verildiğini, güçlü olduğunu duyumsar. Her yerde ezilen, horlanan, yok sayılan, dışlanan kitleler bu tip oluşumlar içinde insandan sayılmasının, birey olarak önemsenmenin etkisi altına girerler. Bu yüzden daha çok duygusal, daha az kontrollüdürler. Sınıf kini örtük, başka biçimler altında boy verir. Dinsel cemaatler, mafya çeteleri, siyasi partilerle ilişkiler hep bu örtük kinin çeşitli biçimlerde cereyan eden biçimleridir.

1990 yılı sayımlarına göre İstanbul'un '85-'90 arası aldığı göç, Türkiye genelinde toplam göçün yüzde 24.9'u, yüzde 56'sını sanayi ağırlıklı genelinde toplam göçün yüzde 24.9'u 8 kent toplanmaktadır. (5)

Kültürel Karmaşanın Yarattığı Sorunlar ve Kültürel Arayışlar

Varoşlar, kır ve kent yaşamının bir karmaşasıdır. Fakat ne biri, ne de ötekidirler. Kentin en dış mahalleleri kırsal etkinin en çok görüldüğü bölgelerdir. Kent merkezine inildikçe kırın kültürel etkisi zayıflar. Açlık, sefalet, işsizlik ve bütün bunların sonucu oluşan dışlanmışlık duygusu bir yandan köye dönük romantizmi güç-

lendirirken diğer yandan yaşanan süreçte oluşuna çaresizliği derinleştirir. Nereye gittikleri, darbenin nereden geleceği, ne zaman boşluğa düşecekleri belirsizdir. Her an işten atılabilir, her an gecekonduların başlarına yıkılabilir, her an sersefil kalabilirler.

Kırdan kopup gelenlerin eğitim oranı çok düşüktür. Yerleştikleri kent çevresinde de durum büyük değişiklik göstermez. Ya okul yoktur ya da çocukları okutabilecek yeterli gelir elde edilmemiştir. Çocuklar daha çok küçükken iş yaşamına atılırlar. "Eve ekmek götürmek" yaşamın zorunlu bir uğraşı haline gelir. Ayakkabı boyacılığı, seyyar satıcılık, çıraklık vb. bir dizi işe girişirler. Birçok gecekondulu bölgede lise yoktur. Artık şehir merkezi olarak anılan eski gecekondulu semtlerinde dahi lise düzeyinde mezuniyet oranı bir hayli düşüktür. Örneğin Çağlayan'da lise eğitimi görenlerin oranı yüzde 13.2, üniversite eğitimi görenlerin oranı ise sadece yüzde 1.1'dir. (6)

Bu eğitim oranlarının kentin dış mahallelerine doğru giderek düştüğü aşikardır. Çalışma zorunluluğu ve eğitimsizlik dışlanmışlığın bir başka biçimidir.

İnsani olan her türlü ihtiyaçtan yoksun bırakılmış, eziyet altında sefil bir yaşam sürdürmeye mahkum edilmiş varoş insanları, bunun karşısında tam bir burjuva kültürel bombardıman altındadır. Ekonomik olarak iten burjuvazi, kültürel olarak çekmektedir. Fakat çekilen yer tam bir bataklıktır. Sinema, tiyatro, konservatuvar, resim ve sanat galerileri bulunmayan semtlerde, istisnasız her evde televizyon vardır. Televizyonun en çok seyredildiği ve en etkili olduğu yerler varoşlardır. Başka hiçbir eğlencesi olmayan insanlar, televizyon programlarının sıkı bir takipçisi haline gelmektedir. Bir diğeri kahvehanelerdir.

Kadınlar ve kız çocukları, daha çok evde, televizyon başındayken, erkekler kahvehanelerde vakit öldürürler. Kahvehane, başlı başına bir sosyal yaşam mekanıdır. İşsizler ve işten dönenlerin, lise öğrencilerinin toplanma yerleridir kahvehaneler.

Varoşlarda yaşayanlar tam bir kültürel açlık içindedirler. Bu açlık, ilerici kültürel etkinliklerle giderilmediğinde umutsuz çırpınışlar içindeki varoş insanları, arabesk dinleyen, arabesk yaşayan insanlar haline gelirler.

Televizyon seyreden, kahveye giden, arabesk dinleyen insanlar; emekçi varoş halkının bütün kültürel yaşamı bu ekseninde oluşur. Umutsuzluk, kısa ve kolay kurtuluş yolları bulmaya iter insanları. Toto, loto, at yarışı, piyango gibi kumar oyunları en çok varoşlarda yaygındır. Bir gecede zengin olma hayaliyle yaşlanır insanlar. Futbolcu, türkücü, artist, manken olma isteği ve yönelimi de aynı gerekçelerin ürünüdür. Böyle olduğu için kendilerini anlatan, kendilerine benzeyen ya da geçmişi kendileri gibi yoksul olan “ünlü”lere hayrandırlar. Onlar gibi giyinmek, konuşmak, onlara benzemek için olmadık yollara başvururlar.

Kendi içlerinden çıkmış ünlü olmuş, sınıf atmamış bir avuç bile denemeyecek insana özenirler. “Kendi”leri olmamışlar. Çünkü “kendi”leri bir “hiç”tir; bir işçi parçası, bir işsiz, bir sefil! Böyle duyumsalar kendilerini. Bu özentî, bu arayış, buna uygun kültürel yönelimler yaratır.

Son yıllarda burjuva kültürün artan baskısı altında geleneksel değer yargılarında çözülme hızlanmış özellikle ikinci ve üçüncü kuşak göçerlerde geleneksel değerlerdeki büyük zayıflama tam bir dejenerasyona dönüşmüştür. Yaşam biçimindeki değişiklik, ilkeden ve düzenden yoksunluk, değer yargıları üzerinde de etkisini göstermiş, her an her yere savrulmaya açık yığınlar oluşturmuştur. Yeraltında kaynayan. Dizginlerinden boşanmış bir magma yatağı gibidir. Örgütlendiğinde, biçim verildiğinde müthiş bir güç olma potansiyeli taşırlar. Bütün uğraşlara karşı resmi devlet; polis, jandarma ya da en iyi durumda su ve elektrik dışında yoktur. Emekçi semt insanları resmiyetin dışında bir kültürel oluşum içindedirler. Bu oluşumun, yoz, gerici ya da baskıcı renkler alması doğaldır. Bir karşı koyuş, bir reddediş ifadesidirler. İlerici fikirler ve kültürel etkinin oluşmamasının nedeni, devrimci kültürün yetersizliği, yönelim noksanlığıdır. Eski kuşaklarda zaten kaybolmaya başlamış köy romantizminin yerini devrimci romantizmin almasının önünde hiçbir engel yoktur. Bu insanlar için düzende hiçbir gelecek şansı bulunmaz. Bunun için bireysel kurtuluş yolları arar ya da kendilerini ifade edebilecekleri topluluklara, cemaatlere sığınurlar.

Bir dizi emekçi çocuğunun FP, MHP gibi partilere gitmesinin nedeni budur. Onlara el attıkları için onlarla birliktedirler.

Aynı bulgular devrimci çalışmanın yürütüldüğü alanlar için de geçerlidir. Uygun araçlar ve yöntemler bulunduğu devrimci kültürün hızla boy verdiği, etkinliğini hissettirdiği görülmektedir. Burjuva yoz kültürün etkisindeki yığınlar, devrimci çalışmanın rüzgârıyla hızla ilerici, devrimci bir kültüre meyletmektedirler.

Nereye Doğru?

1950’lerde başlayan kitlesel göç yalnızca coğrafyamızda özgü bir olay değildir. Aynı yıllarda Güney Amerika ve birçok Asya ülkesinde de benzer gelişmeler oldu. Örneğin 1960 yılında 1.8 milyon olan Tahran nüfusu birkaç yıl içinde altı milyona çıktı. (Eric Hobsbawn Kısa 20. Yüzyıl Tarihi)

Günümüz batı metropollerinde köyden kente göç olgusu bitmiştir. Zira bu ülkelerde geleneksel kır bütünüyle çözülmüştür. Fakat daha önce de belirtildiği gibi, kentte yaşayan işçi ve emekçiler sermayenin yeni saldırı politikaları ile kazanılmış haklardan sürekli yoksun bırakılmakta, kentsel uçurum derinleşmektedir. Bundan daha önemlisi, yeni sömürge ülkelerdeki gelişmedir. IMF ve Dünya Bankası’nın dayattığı politikalar nedeniyle kırın çözülmesi hızlanmaktadır. Bunun belli başlı iki nedeninden söz edilebilir. Birincisi, emperyalist tekeller daha ucuz işgücü için yeni sömürge ülkelere üretimini kaydırma eğilimindedirler. Bu da büyük şehirlerde yoğunlaşmış kadın ve erkek işsizlerin sürekli artışı gerektirir. Güney Kore, Tayvan, Singapur, Endonezya gibi Güney Asya ülkelerinin de sanayi şehirlerinde her zamankinden daha hızlı bir büyüme vardır. İkincisi ise emperyalist metropollerde oluşan tarımsal ürün fazlasının ihracatının kolaylaştırılmasıdır. Geleneksel tarım alanları mahvedilmeden hem tarım tekellerinin üretimi fazlası bu ülkelere akmaz; hem de bu tekellerin sermayelerini daha kârlı gitmesinin olanakları doğmaz.

Bu nedenlerin sonucudur ki, yeni sömürge ülkelerde üretim hızla azalmakta, buna bağlı olarak mülksüzleşmiş yığınların şehirlere akını büyümektedir. Coğrafyamızda durum farksızdır. IMF’nin son programı ile birlikte tarımın payı yüzde 12’ye, ardında, da yüzde 10 ve daha aşağılara çekilmesi planlanıyor. Bunun küçük ve orta ölçekli üretici ile yoksul köylüler için büyük bir yıkım olacağı ve şehirlerde nüfus birikimini artıracacağı aşıkardır. Önümüzdeki yıllarda belli başlı sanayi şehirleri daha çok büyüyecek,

yeni yeni mahalleler türeyecek ve bugün en kenarda kalan mahalleler, neredeyse kent merkezi haline gelecektir. Şehre akan bu yeni nüfusun kapitalist sermaye tarafından emileceği düşünülemez. Zira kapitalist gelişmenin düzeyi tarımsal çözülmeyi karşılayamaz. Kaldı ki emperyalizmle yeni entegrasyonun süreci nedeniyle gümrük duvarları koruması altında orta ölçekli sanayi rekabeti gücünü yitirirken, büyük ölçekli sanayi bile üretimde düşmenin bugün yaşandığı gibi sık sık yaşanması beklenmelidir. Bir yandan artan yığılma, bir yandan üretimin yeterince artması ve hatta düşmesi kaçınılmaz olarak işsizliği ve ona bağlı sonuçları büyütecek, konut sorunu ağırlaşacaktır. Bu ağırlaşan sorunlar, daha büyük öfke patlamalarına zemin hazırlayacaktır.

Dipnotlar

1- Bunun 285.503'ü imalat sanayinde çalışmaktadır. 110.816'sı ücretli, 12.688'i yevmiye, 165.967'si kendi hesabına, 28.712'si ücretsiz aile işçisi olarak çalışmaktadır. (İktisat Dergisi, sayı 376, Şubat '98- Yasemin Güngör)

2- 1991 anketlerine göre evde çalışkandır işçilerin sayısı 32.784'tür. Bu rakam toplam ücretli kadın işçi sayısının yüzde 2.8'sidir. 1994 yılında evde çalışan kadın işçi sayısı 4.2 kat artarak 118.555 olmuş ve toplam ücretli kadın işçilerin yüzde 10'u olmuştur. (agy)

3- Ekonomik Forum 15 Haziran 1997, sayı 6-M. Sönmez.

4- Çağlayan'da yapılan bir anketin sonuçları şöyledir: Yüzde 77.3 çekirdek aile, yüzde 12.4 akraba ile oturanlar, yüzde 8.9 değerinde geniş aile, yüzde 1.4 değerinde bir kişilik aile tipi. (Türkiye'de kentleşme, Yüzyıl Kitaplığı)

5- İktisat dergisi, Eylül '94, sayı 352.

6- Anket uygulanan nüfusun eğitim durumunu belirleyen sorulara alınan cevaplar yüzde 4.5 okur-yazar değil, yüzde 5.3 okuryazar, ancak belli bir eğitim görmemiş, yüzde 31.6 ilkokul, yüzde 11.8 orta, yüzde 13.2, lise yüzde 1.1 üniversite eğitimi görmüş.

Kadınların Kurtuluşu Mücadelesinin Gelişimi Ve Komünistlerin Soruna Yoğunlaşma Görevi

1. Bölüm: Kadınların Kurtuluş Hareketinde 1. Dönem

Kapitalist üretim tarzının artan etkinliği, makineleli üretimin gelişmeye başlaması mülk edinme biçiminde ve buna koşut olarak toplumsal ilişkilerde köklü değişiklikler yarattı. Toprağa dayalı mülkiyet rejimi yerini sermaye mülkiyetine bıraktı. Yerlerinden, yurtlarından sökülüp atılan serfler yığınlar halinde kapitalist gelişmenin merkezlerine, şehirlere akın etti ya da sürüldü. Feodal bağımlılık ve angaryadan kurtulan dönün köylüleri işgüçlerinden başka satacak, şeyleri olmayan “özgür” insanlar, işçiler haline dönüştü. Şehrin feodal sanayisi, lonca ekonomisi yıkıldı. Meta üretimi geliştiği ölçüde kendi kendine yeterli, kapalı toplumsal ilişkiler pazarının çarkları arasında yok olmaya yüz tuttu.

Eski tip ev ekonomisi kapitalist meta üretiminin gelişmesine paralel olarak etkinliğini yitirmeye başladı. Gıda, dokuma, tekstil gibi ev işi kullanım değerleri fabrika üretimiyle birer pazar metası haline gelerek değişim değerlerine dönüştü. Feodal sanayinin temel ögesi olan ustalık, tahtını makinaya kaptırdı. İşgücünün niteliği düştü, basitleşti. Ustalık gerektiren küçük sanayi yerini, makineli üretim yapan fabrikalara bıraktı. Kitlesel, yaygın ve çok çeşitli meta üretimi başat hale geldi. Bu koşullarla birlikte kadın ve çocuk işgücü sanayiye hızla aktarıldı. Öyle ki, makineleşmenin ilk döneminde üretim alanında kadınlar erkeklerden daha çok yer tutuyordu.

Kapitalizm kadınları evden zorla çekip çıkardı. Kadın, meta üretiminin vazgeçilmez unsurlarından biri oldu. Bu gelişme kadının toplumsal yaşamında ve ilişki biçimlerinde temel dönüşümlere yol açtı. Özel mülkiyetin ortaya çıkışı ve tek eşli evlilikle birlikte kadın dış dünyadan bütünüyle soyutlanmış ev denen hapishanenin dört duvarı arasına kısıtlanmıştı. Clara Zetkin’in deyimiyle “dünya erkeğin evi, ev kadının dünyası” olmuştu. Kadın, ev içi üretim yapan evin ve çocukların bakım ve eğitimi ile uğraşan, kocanın cinsel ihtiyaçlarını karşılayan ve onun hizmetini gören, erkek çocuk doğurup soyu devam ettirmekle yükümlü ikinci sınıf bir insandı. Üretim, ticaret, mülkiyet eğitim erkeğin denetimindeydi. Erkek evin reisi, daha doğrusu kadın ve çocuklar üzerinde reddedilemez söz hakkına sahipti. Kapitalizm, bu ikiye bölünmüş dünyanın nesnel zeminini yerle bir etti. Meta ekonomisi ev içi üretimi gereksizleştirdiği gibi makine, kadımla erkeği eşitlemişti. Aynı işi yapan aynı makineyi kullanan, aynı zamanda aynı malı üreten kadın ve erkek arasında üretim süreci içinde oluşan bir eşitsizlikten söz edilemezdi.

Kadının dış dünyaya açılması, dün yalnızca erkeğe ait alanlarda boy vermesi, ona yeni ufuklar açarken yükünü ağırlaştırdı. Kadın ucuz işgücü olmakla kalmıyor, kocasının hizmetçisi, ailenin bakıcısı olmaya devam ediyordu. Hem işyerinde azgın ve acımasız bir sömürüye tabi kılınıyor, hem de evde karşılıksız çalışmak zorunda kalıyordu. Bunun dışında dünden daha yaygın çeşit-

li ve ağır bir cinsel baskı ve sömürüye mecbur ediliyordu. Feodal dönemde, rızası alınmadan evlendirilen kadın, kimi yerlerde feodal beyin ilk gece hakkı denen tecavüzüne mecbur bırakılıyordu. Kapitalizmle birlikte ilk gece hakkı tarihe karıştı; rızası olmadan evlendirilme süreçlerinde etkinliğini yitirdi; bireysel cinsel aşka dayalı evlilik yaygınlaştı. Geniş aile dağıtıldı; çekirdek aile oluştu. Kuşkusuz bunlar kadının sosyal yaşamında büyük ilerlemelerin yolunu açtı. Ne var ki, özellikle proleter kadınlar için yeni sorunlara kapı araladı. Feodal beyin ve ailedeki erkeklerin baskısına dayalı egemenlik biçimi yeni koşullarda yeni işyerlerindeki erkeklerin cinsel saldırganlığı ve tacizi başlamıştı. Yoksulluk ve sefaletin diz boyu olduğu bir dönemde özgür aşk evlilikleri bir mecburiyetin, özgürce bir sefaleti ve köleliği seçmenin dışında bir anlam taşıyamıyordu. Her şey bununla bitmiyordu. Kapitalist gelişmenin ilk yıllarında şehirlerdeki kadın nüfusunun büyük bölümü hizmetçilik yapıyordu. Örneğin Paris, Londra gibi gelişmiş şehirlerde kadınların üçte biri hizmetçiliğe gidiyordu. Ve bu kadınlar aynı zamanda fuhuşa zorlanıyordu. İşçi ailelerin kızları daha çocuk yaşlarda fuhuşa itiliyordu. Kadın işgücü ucuz meta haline gelirken kadın bedeni de kapitalist para babalarının ortak zevk aracına dönüşüyordu. Kadın işgücü gibi kadın bedeni de alınıp satılan bir metaydı artık.

Emekçi kadınların yanı sıra burjuvazinin çeşitli katmanlarına mensup kadınlar da, erkek egemenliğinin kapitalist biçiminin yarattığı sorunlarla karşı karşıyaydılar. Onlar da kadının ikincil konumda olmasının acısını çekiyordu. Burjuva kadınlar, erkek egemenliğinin baskısı altında eşitsiz ilişkilere mahkûm edilmişti. Mülkiyet, meslek edinme, seçme, seçilme ve eğitim hakkından mahrumdular. Aynı mahrumiyet emekçi kadınlar için de söz konusuydu. Fakat emekçi kadınlar için iş ve yaşam koşullarını düzeltmek birincil derece önemliydi. Günlük hayatı idame ettirme, iş ve ekmek, çalışma saatlerinin yüksekliği başlıca sorunlardı. Örneğin, kapitalist gelişmenin ilk yıllarında kadınlar 16-18 saat arası çalıştırılıyor, evden uzak, bütün sağlık koşullarından yoksun barakalarda yatıp kalkıyor, buna karşın ücretlerinin yarısından çoğu ancak ekmek parasını karşılamaya yetiyordu; 18. yüzyıl sonlarında Parisli kadın işçilerin aldığı ücretin yüzde yetmişbeşi günlük ekmek için harcanıyordu.

Böyle olduğu için kadınların kurtuluş mücadelesi daha baştan iki ayrı koldan gelişmeye başlamıştı. Burjuva kadın hareketi, burjuva devrimlerin ortaya çıkması ve burjuvazinin bir sınıf olarak egemenliğini tescil etmesiyle birlikte egemen sınıfa mensup kadınların temel talepleri etrafında oluştu. Burjuva katmanlara mensup kadınlar harekete katıldı. Burjuva kadın hareketinin toplumsal tabanı genişledi. Denebilir ki, burjuva devrimlerin temel talebi olan özgürlük, eşitlik, kardeşlik şiarının cinsler arasında da gerçekleşmesi mücadelesi gündemleşti. Bir bakıma eksik kalan bir yanın tamamlanması amaçlanıyordu. Fakat tarihin en eski eşitsizlik biçimini aşmak kolay değildi. Sert ve çetin bir kavgaya gerekliydi. Burjuva kadınlar burjuva erkeklerle eşitlik istiyordu. Fakat bu eşitlik talebi yalnızca burjuva kadınları ilgilendirmiyordu. Mülkiyet eğitim, oy, meslek edinme hakkı bütün kadınlar için gerekliydi. Aynı dönem emekçi kadınlar da politika sahnesinde etkin olmaya başladı. Yukarıda da belirtildiği gibi emekçi kadın hareketi daha çok iş ve yaşam koşullarının düzeltilmesi ve bu alanda ortaya çıkan eşitsiz ilişkilere son verilmesi temel talepleri ekseninde mücadele ediyordu.

Kadınların kurtuluş mücadelesinin kuramsal içeriği, önceleri burjuva kadınlar ve burjuva aydınlarca belirlendi. Fransız devrimi ve başka ülkelerdeki burjuva devrimsel hareketler bir dizi burjuva kadın hakları savunucusunu ortaya çıkardı. Fransız devriminin kadın simgelerinden biri olan Olympe de Goues, ABD'de Elizabeth Cady Stanton, İngiltere'de bir burjuva erkek aydın olan Stuart Mill bunlardan bazılarıdır. Bunlar düşünceleri nedeniyle eşitsizliğin gerçek kökenlerine inmekte acizdiler. Buna karşın konunun gündeme girmesi, erkek egemenliğini sorgulaması bakımından ön açıcı oldular. Emekçi kadın hareketinin ilk kuramsal öncüleri ise, ütöpik sosyalistlerdi. Bunlardan en derinlikli açılımı yapan Fransız ütöpiklerinden Fourier idi. Bilimsel sosyalist dünya görüşü kadın erkek arasındaki tarihsel eşitsizliğin gerçek nedenlerini bilimsel bir berraklıkla ortaya koydu. Bir zamanlar eşit olan ilişkilerin özel mülkiyetle birlikte açıklandı. Engels, Bebel, Zetkin gibi bilimsel sosyalist önderler kadın kurtuluşu hareketinin kuramsal içeriğini yerli yerine oturttu. Ondokuzuncu yüzyılın sonlarından itibaren ve özellikle kadın hareketinin taleplerini sahiplenmeye ve bu talepler

uğruna mücadeleyi toplumsal kurtuluş mücadelesiyle birleştirmeye başladı.

Burjuva devrimlerle başlayan kadınların kurtuluş mücadelesi, 1920'lerin sonlarında bu dönem ortaya atılan temel taleplerin elde edilmesi ve Ekim Devrimi'nin yarattığı sonuçlar nedeniyle sönümlendi. Bu süreç birinci dalga kadın hareketi olarak adlandırıldı. Tanımlama doğru ve yerindedir. Biz de bu tanımlamaya bağlı olarak I. Dalga Kadın Hareketinin iki yönünü ayrı ayrı ele alacağız.

1. Dalga Burjuva Kadın Hareketi

Burjuva devrimler çağı, burjuva kadın özgürlüğü hareketinin ortaya çıkmasını sağladı. Fransız Devrimi bu konuda buzkıran rolünü oynadı. Kadın hakları savunuculuğunun kuramsal çerçevesi ilk kez burada çizildi. Birçok kadın, devrim içerisinde ünlendi. Olympe de Gouges bunların tipik temsilcilerinden biriydi. Burjuvazi "kadınların giyotine gitme hakkı varsa, kürsüye çıkma hakkı da var" diyen Gouges'i giyotine gönderdi fakat fikirlerini yok edemedi.

1790'da İnsan Hakları Deklarasyonu'nun yayınlanması üzerine Olympe de Gouges, Kraliçeye hitaben Kadın Hakları Deklarasyonu'nu kaleme alır. Deklarasyon sonraki süreçte kadın hakları mücadelesi için bir program gibidir. "Ulusal bir meclise ulusun kadın temsilcilerinin de seçilmesi gerektiği" belirtilen deklarasyonun 1. maddesi şöyleydi:

"Bütün kadınlar hür doğar ve erkeklerle eşit haklara sahiptir. Bütün politik kurumların amacı, kadınların ve erkeklerin doğal ve vazgeçilmez haklarını korumaktır... Ulus, kadın ve erkeklerden oluşur. Yasa genel iradenin ifadesidir. Kadın ve erkek tüm yurttaşların kişisel olarak ya da temsilcileri aracılığıyla onun oluşumuna katılma hakkı vardır."

Diğer maddelerde de "cinslerin yasa önünde, özel yaşamlarında ve toplumdaki her durumda tam ve kesin eşitliği" üzerinde durulur.

Yasa önünde eşitlik, mülkiyet edinme, oy ve kız çocuklarının eşit eğitim hakkı burjuva kadınlarının bu dönem temel talepleri idi.

Amerikan burjuva kadın hareketinin ortaya çıkışı ve istemleri de farklı değildi. Amerikan kadın hareketinin en önemli liderlerinden Elizabeth Cady Stanton'un, 1848'de yayınladığı bildiri

Kadın Hakları Deklarasyonu'nda belirtilenlerden çok farklı sayılmazdı.

"Apaçık bir gerçeği anladık; erkekler ve kadınlar eşit varlıklardır. Yaratıcı tarafından verilmiş belirli vazgeçilmez hakları vardır. Yaşama, özgürlük ve mutlu olma hakları bunlar arasındadır..."

İnsanlık tarihi, kadın üzerinde kurduğu tiranlığın doğrudan sonucu olarak erkeğin kadının haklarını zorla gasp etmesinin ve sürekli tekrarlanan haksız, ezici davranışlarının tarihidir.

Bu ülkede yaşayan kadınların görevi, kutsal seçme haklarını güvence altına almaktır."

Kadın hakları mücadelesinin en etkili kampanyası "oy hakkı" talebi üzerinde yükseldi. Oy hakkını elde etmek burjuva kadın hareketi için bir milat niteliğindeydi. Bu talep, bu dönem feministlerine göre sonal amaçtı. Bunun gerçekleşmesinin kadının eşitlik mücadelesinin zaferi olacağını düşünüyorlardı. Bu nedenle I. Dalga feministler kendilerini Sufrajeter olarak adlandırıyorlardı.

Oy hakkı talebi bütün kadınları kapsamıyordu. Önceleri bütün erkeklerin de oy hakkı yoktu. Belirli bir gelir ve mülk sahibi burjuva erkeklerin oy hakkı tanınıyordu. Kadınların eşit oy hakkı talebi, mülk sahibi kadınlara oy hakkı talebinden başka bir anlama gelmiyordu. Burjuva özgürlüğün kapsamı genişleyip bütün erkeklerle eşit oy hakkı tanındığında kadın hakları savunucuları ikiye bölündü. Bir yanda, herkese eşit oy hakkını savunanlar, diğer yanda da yalnızca mülk sahibi kadınlara oy hakkını savunanlar. Birinciler, ikincileri 'hanımefendilerine oy hakkı' savunmakla eleştirdiler.

Kapitalizm geliştikçe kadınlara yönelik eğitim ve iş olanakları hızla genişledi. Eğitilmiş kadınların sayısı arttıkça geleneksel kadın rolüne uygun işlerde kadınların sayısı hızla büyüdü. Öğretmenlik, hemşirelik gibi meslekler kadınların yoğunlaştığı alanlar haline geldi. Toplumsal yaşamdaki etkinlikleri bu denli artınca kadınların sesleri de daha güçlü çıkmaya başladı. Peş peşe yüz binlerce kişilik mitingler, gösteriler düzenlendi. Gelişmiş kapitalist ülkelerin hemen hepsinde on binlerce üyeye sahip ulusal kadın hakları dernekleri boy verdi. Burjuva kadın hareketini oluşturan bu derneklerin temel talepleri şunlardı:

Evliliğin kurulması, biçimlendirilmesi ve sona erdirilmesinde eşit hak,

Kadın ve erkeğin çocuklar üzerinde söz hakkı,

Her iki cinsiyet için bir tek cinsel ahlâk,

Kadının kendi mülkiyeti, geliri ve kazancı üzerinde özgür kullanma hakkı,

Meslek öğrenimi ve mesleki çalışma özgürlüğünün garantilenmesi,

Toplumsal yaşamın tüm alanlarında kadına erkekle eşit hareket ve çalışma özgürlüğü hakkı,

Devlette ve onun organlarında tam politik eşitlik.

Birinci emperyalist paylaşım savaşı, burjuva kadın hareketinin toplumsal tabanını daha da büyüttü. Erkek nüfusun çoğunun savaşa çağrılması, üretim ve yönetim işlerinde kadınlara olan ihtiyacı daha da artırdı. Milyonlarca kadın çalışma yaşamına katılması için teşvik edildi.

Savaşın bitmesi ile kadınlara "eve dönüş" yolu gösterildi. O bir anne, kutsal bir varlık, çocukların ve ülkenin geleceği ellerinde olan, toplumun temel direği aile evine, yuvasına dönmeliydi. Savaştan dönen erkeklerin işlerine dönmesi için kadınların işlerine son vermek gerekiyordu. Evin reisi ve koruyucusu erkekti. Kadının yeri eviydi. O halde kadın emaneti erkeğe bırakmalıydı. Bir yandan, bu yoğun ideolojik propagandayla kadınlar baskı altında tutulurken, diğer yandan, "kadınlara oy hakkı" birçok ülkede yasalara giriyordu. Kadınların büyüyen mücadelesi ve Rus devrimi bu talebin yasalaşmasını hızlandıran faktörlerdi.

Birinci dalga burjuva kadın hareketi yükseköğrenim, üretime katılma, profesyonel meslek, özel mülk edinme ve oy hakkı gibi talepler üzerinde yükseldi. Bu taleplerin hemen birçoğu kazanıldı. Betti Freidan'ın belirttiği gibi bu "reformlar, kadınların daha önceki köleliklerine bakıldığında büyük ilerlemelerdi ve tam bir insan kişiliği ve itibarı kazanma yolunda bir basamak oluşturulabilirdi."

Oy hakkı ekseninde gelişen mücadelenin başarıya ulaşması(1) bu amaçla yola çıkmış kadın hareketinin sönmesine, giderek bitmesine yol açtı. Burjuva kadın örgütleri ve tanınmış feministler "artık erkeklerle eşit konuma geldiklerini" düşünüyorlardı. Mülk edinebiliyor, eğitim görebiliyor, oy kullanabiliyorlardı. Kadınların kurtuluş mücadelesi gerekli değildi. Şimdi ya-

pılması gereken, kazanılmış bu hakların en iyi biçimde kullanılmasını sağlamaktı.

Bu hareketin kadın önderleri, talepler karşılandığında, ayrımsız, tüm kadınların kurtarılacağını iddia ediyorlardı. Tüm toplumsal veya insanal özgürlük için belirleyici olguyu görmüyorlardı. Oysa kadınların erkeklerle yasal olarak eşit hale gelmesi, ezilen sınıfın kadınları için belirleyici bir anlam taşımaz. Tıpkı yasal eşitlik söz konusu olduğunda burjuva erkeklerle, proleter erkeklerin arasında uçurumlar olması gibi. Burjuva kadın hareketlerinin talepleri, bütün kadınları tüm yasal haklarına ve tam insanlığa kavuşturmaktan acizdir. Kaldı ki, elde edilen yasal haklarla burjuva yasal eşitlik bütünüyle sağlanmış değildi. Temel bazı haklar kazanılsa da yasalar da eşitsizlik sürüyordu. Fakat elde edildiği kadarıyla bile burjuva toplumu ve devletinde kadın cinsiyetinin daha değersiz olduğuna dair eski önyargının önemli ölçüde ortadan kaldırılması ve kadına kimi eşit haklar tanınması bakımından kazanımlar büyük bir ilerlemeyi ifade ediyordu.

1. Dalga Emekçi Kadın Hareketi

Fransız Devrimi'nin hemen öncesinde ve devrim yıllarında emekçi kadınların bağımsız hareketinin ilk biçimleri ortaya çıktı. İşçi kadınlar, ekonomik sıkıntılardan özelde ekmek fiyatlarının yüksek olmasından dolayı sürekli gösteriler düzenliyorlardı. Bu derneklerin ilki "kuduruklar" adıyla kurulmuştu. Marks "devrimci hareketin asıl temsilcileri" olarak niteliyordu bunları. Derneklerden bir başkası da "Devrimci Kadınlar Derneği" idi. Üyelerinin tamamı yoksul ve mülksüz sınıftan geliyordu. 1793 Mayıs sonunda yapılan kitle gösterilerinde dernek liderlerinden biri şöyle haykırıyordu: "siz önyargı zincirlerindeki halkalardan birini kırdınız. Kadınları, evlerinin dört duvarı arasında hapseden insanların yarısını pasif ve tecrit olmuş bir konuma sokan bu önyargı artık sizin için geçerli değil. Sosyal düzen içinde yerinizi almanız gerekiyor. Buna kayıtsız kalmanız sizi incitir ve küçük düşürür."

Konvansiyon devrimci kadınların arasına fahişelerin katıldığını ima ederek kadınların yönetici olamayacaklarını, politik toplantıların "doğanın onlara verdiği daha önemli görevleri yerine getirmekten alıkoyduğu" gerekçesiyle kadın derneklerinin kapatılmasını istedi. Kadın kulüplerinin (derneklerin) kapatılmasının ardından bütün halk dernekleri kapatıldı.

İngiltere'de emekçi kadınlar Fransız kadınların taleplerine benzer taleplerle ortaya çıktılar. 1812 yılında un fiyatlarının saptanması sırasında patlak veren Nottingham eylemlerini kadınlar başlatmıştı. İngiliz kadınlar çartist hareket içinde de vardılar. 1830'lardan başlayarak sendikalarda önderlik yaptılar. 1843-'44 grevlerinin başını çektiler. Bütün önyargılara rağmen 1888'de de kadınlar grevlerin kazanılmasında en öndeydiler. 1888'de kibrit fabrikasında başlanan ve "kibritçi kızlar grevi" olarak adlandırılan grev bunların en önemlilerindendi.

Amerika'da durum farklı değildi. Yaşam koşulları kadınlar için çok sertti. Haftada 70-80 saat çalışıyorlardı. Ve karşılığında çok az ücret alıyorlardı. Çalışma saatlerini düşürmek en temel talepleriydi. Amerika'da kadınların en önemli eylemi, 1857'deki New York dokuma işçisi kadınların direnişidir. 8 Mart'ta haklı talepleri için greve gittiler. Temel talepleri ise iş saatlerinin kısaltılması, çalışma koşullarının iyileştirilmesi, ücretlerin artırılmasıydı. Grev, kitlesel ve örgütlüydü. Kapitalistler fabrikayı ateşe verdiler. 129 kadın yakılarak vahşice katledildi. 1866'da Amerika'da Ulusal Emek Birliği kuruldu. Bu örgüt eşit işe eşit ücreti savundu. Varlığı 1873'e kadar süren örgüt, siyahları da üye alan ilk örgütlenmeydi.

IWW kurucularından Jones Ana'nın sözleri o dönem burjuva kadın hareketi ile emekçi kadın hareketi arasındaki farkı özetliyordu: "Kıyameti koparmak için oya ihtiyacınız yok sizin inanca ve bir ideale ihtiyacınız var."

Emekçi kadınlar yalnızca ekonomik talepler ekseninde mücadele etmediler. Siyasal çalkantılar ve devrimsel dönemlerde de öne çıktılar. 1848 Haziran günlerinde barikat direnişlerindeki tutumlarıyla bayraklaştılar. 1871 Paris Komünü'nde kadın savaşçılar kahramanlıklarıyla anılır.

Paris Komünü'nün en önemli kadın örgütlerinden biri "Paris'i Savunma ve Yaralılara Yardım için Kadınlar Birliği" idi. Elizabeth Dimitrieff tarafından kurulmuştu. Bütün kadın meslekleri temsil ediliyordu. Birlik "Komün"ü, devrimi ve halkın davasını savunmaya ve desteklemeye kararlı yurttaşlarını örgütlemekle sorumluydu.

Kadınlar, komünün savunması için gerekli silahların üretiminde önemli görevler üstlendiler. Yaralıların yardımına koşmak için ambulanslar-

da sürücülük yaptılar. Yoksullara yardım ve seyyar mutfakların düzenlenmesi ise tamamen onların sorumluluğundaydı. Kız okullarının kurulması için kadınlardan oluşan özel komisyonlar örgütlendi. İşçi kadınlara yardım amacıyla fabrikalarda kreşler kurulmaya başlandı.

10 Nisan'da komün "halkın davasını savunun-ken öldürülen bütün yurttaşların" meşru çocuklarına ve eşlerine aylık bağlanmasını kararlaştırdı. Bu karar, pratikte Parisli işçilerin eşit koşullarda serbest birliktelikler kurabilmelerine izin verilmesi anlamına geliyordu. Kadınlar komün savunmasında olağanüstü bir cesaret gösterdiler. İki askeri öldürmekle suçlanan bir kadın bu suçlamaya "Tanrı beni daha fazlasını öldürmediğim için cezalandırsın. İssy'de iki oğlum vardı, ikisi de öldürüldü. İki oğlum da Neully'de. Kocam bu barikatta öldü. Şimdi bana istediğinizi yapabilirsiniz" diye meydan okudu. Elbiseler çıkarıldı ve kurşuna dizildi.

Komün, "düzenin adamları" için çalıştırılan fahişeleri kölelikten kurtardı. Komünarların kadın liderlerinden Louise Michel, komün savunmasına katılan fahişeleri ahlâksızlıkla suçlamayı reddetti. "Kim yaşamlarını yeni bir dünya için feda eden eski dünyanın bu zavallı kurbanlarından daha fazla namusludur" diyordu.

Almanya'da,1892'de Alman Sosyal Demokrat Partisi'ne bağlı Hür Sendikalar'daki kadınların toplam sayısı 4335'di. Bu, toplam sendikalı işçi sayısının sadece yüzde 1.8'ini oluşturuyordu. Kadınların erkeklerle aynı sendikalarda örgütlenmeleri yasaktı. 1890'dan sonra SPD (Alman Sosyal Demokrat Parti) politik ve sendikal kollarında kadın sorunlarıyla ilgilenecek komiteleri kurmalarını istedi.

Zetkin, kadınların sendikalaşmasında önemli bir rol oynadı. Stuttgart Çiftçiler Sendikası'nın üyeliğini yaptı. Kongrelerin birçoğuna katıldı. Terziler ve Dikişçiler Sendikası'nda aktif bir rol oynadı. 2. Enternasyonal'in 1896 Londra Kongresi'nde Alman Terziler ve Dikişçiler Sendikası'nın temsilcilerinden biriydi. Ve sendikanın geçici enternasyonal üyeliğine seçilmişti. 2. Enternasyonal'in 1899 Kongresi'nde yaptığı konuşmada, kadının erkeğe bağımlılığı gerçeğini vurguladı. "İşçi nasıl kapitaliste bağımlı ise, kadın da erkeğe bağımlıdır ve ekonomik bağımsızlığının vazgeçilmez koşulu ise çalışmaktır" dedi.

1891'de işçi kadınlara yönelik "işçi kadın", 1892 'de "Eşitlik" gazetesini çıkardı. Eşitlik gazetesi, sosyalist kadın hareketinin oluşumunda temel bir rol oynadı. Clara Zetkin bu gazetenin 15 günlük periyodla yıllarca ve son derece nitelikli bir yayın yaşamı sürdürmesinde önemli bir rol oynadı.

1907'de Stuttgart'da, 15 ülkeden gelen 59 kadının katıldığı ilk uluslararası sosyalist kadınlar kongresinin toplanmasına önderlik etti. Kongre, bütün sosyalist kadın örgütlerini birleştiren uluslararası bir örgüt kurma kararı aldı.

1913'te gazetenin ilk on yılını değerlendiren Zetkin, eskiden "Eşitlik" sadece seçkin kadın proleterlerin temsilcisi olan ve kısmen genel hareket içinde nispeten eğitilmiş durumdaki kadın yoldaşların organıydı, diyordu. Seçkin kadın proleterlerin eğitimini pekiştirmek ve bir bütünde perçinlemek "Eşitlik" in en soylu görevi buydu.

Bu politika meyvelerini verdi ve savaştan önce kitleselleşen harekete son derece yetkin ve deneyimli bir yönetici kadro sağladı.

"Bu hareketin yalnızca ve yalnızca pratikte var olabildiği için gelişebildiğini ve tavır belirleyebildiğini belirtmek gerekir" diyordu Clara.

1910'da, 8 Mart'ın Uluslararası Emekçi Kadınlar Günü olarak kutlanmasını önerdi Clara ve kabul edildi.

Rusya'da ise 1895'te "Petersburg İşçi Sınıfının Kurtuluşu için Mücadele Birliği" kurulduğunda örgütün yönetiminde Krupskaya dahil dört kadın yer almaktaydı.

1905'te devrimin bütün cephelerinde kadınlar yerlerini aldılar. Devrimin yenilgisinden sonra, 1907'de Kollontai'nin öncülüğünde Petersburg'da "Kadın İşçileri Yardımlaşma Derneği" adıyla legal bir dernek kuruldu. Bu dernek içerisinde hem Bolşevikler hem de Menşevikler çalışıyorlardı. Stoplin gericiliği tarafından kapatılan bu derneğin faaliyetini Kollontai şöyle değerlendiriyordu: "Bu dernek ile Rusya'nın geniş kadın proletarya kitlesi arasında sınıfsal propagandanın temeli atılmış oldu."

1908'de burjuva kadın hakları girişimcilerinin Petersburg'da 1. Tüm Rusya Kadınlar Kongresi düzenlendi. 700 Kadet Parti'li kadının dışında 45 kadın delege vardı. Kadın işçi delegelerin baskısıyla kadın ve çocuk emeğinin korunması ve köylü kadınların durumuna ilişkin vs. karar-

lar kabul edildi. Ayrıca kadın işçiler, genel eşit doğrudan seçim hakkını talep eden bir karar önerdiler. Başkanlık bu karar tasarılarını okumayı reddettiğinde kadın işçiler grubu, protesto olarak kongreyi terk etti.

RSDİP, 8 Mart 1913'de Petersburg'da ilk defa Uluslararası Kadınlar Günü'nü kitle gösterileri ile kutlama kararı aldı. Daha sonraki yıllarda 8 Mart gösterileri Petersburg'u aştı. Moskova, Saratov ve diğer şehirlerde Uluslararası Kadınlar Günü gösterilerle kutlandı.

8 Mart 1914'te Petersburg'da Bolşeviklerin kadın işçilere yönelik ilk gazetesi "Robotnitsa"nın (İşçi Kadın) birinci sayısı çıktı.

1917 yılının 8 Mart'ı (eski Rus takviminde 23 Şubat) çarlığın yıkılmasına yol açan Şubat Devrimi'nin başlangıcıdır. Burada kadın tekstil işçileri öncü bir rol oynadılar. Bolşeviklerin çağrısıyla açlığa, savaşa ve çarlığa karşı gösteri yapmak üzere sokağa dökülen kadın işçiler, tüm Petrograd'da uygulanan genel grev eylemiyle erkek işçileri destekledi.

Bu hareket çarlığa karşı siyasi bir gösteri ve mücadeleye dönüştü.

1 Mayıs 1917'de Petrograd'da büyük çamaşırhane grevi patlak verdi. 5000 kadının katıldığı bu grev, partinin kadınlar arasındaki kitle çalışması açısından büyük öneme sahipti. Kadın işçilerin talepleri 8 saatlik işgünü, asgari ücret tespiti, ücretlerin artırılmasıydı.

Savaş patlak verdiğinde yasaklanan Robotnitsa çamaşırhane grevinin başladığı günlerde yeniden çıkmaya başladı. Proleter enternasyonalist bir ruhla savaşa karşı mücadelede, kadın işçilerin bir kampanya örgütlemesi kararı aldı.

11 Haziran'da yapılan bu toplantıların ilkinde 10.000 kişi katıldı.

Komünist partisinin yasaklandığı ve illegaliteye çekildiği Temmuz ayında Robotnitsa Bolşeviklerin legal olarak yayınlanan tek gazetesi idi. Ayda üç defa çıkıyordu. Tirajı 40.000'e varıyordu.

Ekim Devrimi'yle gelen "politik, ekonomik, medeni, hukuk ve aile" yasaları bir darbeye yüzyıllardır süregelen eşitsizlikleri silip atmaya amaçlıyordu.

*Kadınlara tam oy hakkı verildi.

*Evlilik, gönüllü bir ilişki haline getirildi.

*Meşru ve gayrimeşru çocuklar arasında ayırım kaldırıldı.

*Kadınlara erkeklerle eşit iş bulma olanağı sağlayan yasalar çıkarıldı.

*Eşit işe eşit ücret yasallaştı.

*Ücretli annelik izni kabul edildi.

*Boşanma ve medeni hukuk yasaları yeniden düzenlendi.

*Zina, ensest ve homoseksüellik ceza yasasından çıkarıldı.

*Devrimden altı hafta sonra kilise evliliğinin yerini medeni nikah aldı ve bir yıl dolmadan eşlere eşit haklar veren, babası " belli olan ve olmayan" çocuk ayırımını kaldıran evlilik yasası çıkarıldı.

*Boşanma işlemi kolaylaştırıldı. Tarafların evliliğin çözülmesi istemiyle müracaatı boşanma için yeterli oluyordu. Devletin görevi, bu işlemin gerçekleştirilmesinde kişilerin ve özellikle de çocukların kişisel ve mülkiyet haklarını korumakla sınırlıyordu.

Ekim 1918'de yürürlüğe giren "Nüfus, Evlilik, Aile ve Vesayet Yasası" esas olarak Rusya için geçerlidir. Bu yasaların önemlileri;

*Evli taraflardan birinin ikamet bölgesini değiştirmesi durumunda diğeri onu takip etmek zorunda değildi.

*Eşlerin evlilik öncesi ve evlilik süresince edindikleri mülkiyete mal ayrılığı ilkesi getirildi.

*Velayet hakkı anne-baba tarafından birlikte kullanılacaktı. 1918 yasası 1 Ocak 1927'ye kadar yürürlükte kalmıştır. Bu dönem içinde 1921'de çıkan kararname ile evlilikte özgür soyadı seçimi hakkı tanındı.

Ekim 1920'de kararnameyle kürtaj yasağı kaldırıldı. Sosyalist SSCB 1930'larda bir yanda sosyalizmin maddi teknik temelini geliştirmeye, sosyalist inşayı büyötmeye, toplumsal yaşamda sosyalist ilişkiler yerleştirmeye ve Sovyet insanının maddi ve kültürel düzeyini yükseltmeye çalışıyor, diğeryandan yaklaşan savaş tehlikesine karşı hazırlanmaya ve sosyalist devleti bu temelde yeniden düzenlemeye uğraşıyordu. Kadınlar muazzam derecede kazanımlar elde etti. Yasalar karşısında tam eşitlik sağlanmış, kadınla erkek arasında eşitsizliğin kaynağı miras hukuku lağvedilmiş, boşanmanın önündeki engel-

ler kaldırılmış, kadınlar üretim içinde erkeklerle bütünüyle eşitlenmiş, eşit işe eşit ücret yasallaşmış, kadınların okuma- yazma oranında büyük ilerlemeler sağlanmış, mesleki ve yüksek eğitim alanında kadınlar teşvik edilmiş, yalnızca kadınlara yönelik özel meslek okulları açılmış, doğum öncesi ve sonrası izin hakkı tanınmış, kreşler, toplu çamaşırhaneler açılarak kadının ev içi emeği toplumsallaştırılmış, eğitim parasız hale getirilerek çocukların okutulmasının önündeki engeller kaldırılmış, kadınların kültürel aktivitelere katılımını sağlamak için özel olanaklar geliştirilmiş, partide devlet bürokrasisinde ve üretim birimlerinde kadının yönetsel görevler üstlenmesi için büyük çaba gösterilmiş, dinin ve geleneklerin kadın cinsi üzerindeki deolojik ve psikolojik baskısına karşı sürekli ve sistemli ajitasyon geliştirilmiş, basın yayın alanında kadınların bilinçlendirilmesine yönelik özel programlar uygulanmıştır.

Emperyalist metropollerde ise burjuvazi farklı bir rotada ilerliyordu. 1929 büyük ekonomik bunalım korkunç bir yıkım yaratmış, bundan en çok da kadınlar zarar görmüştü. Faşizm İtalya'dan sonra Almanya, İspanya ve Japonya'da da devleti ele geçirmişti. Kapitalizmin faşist devlet biçimi Romanya, Bulgaristan, Arnavutluk, Yunanistan gibi ülkelerde monarko faşizmi olarak boy veriyordu. Birçok kapitalist ülkede de ırkçı faşist partiler güçleniyor, kapitalist dünya büyük bir hızla gericileşiyordu. Bu gericileşmenin en büyük acısını kadınlar çekiyordu. Geleneksel değerler hortlatılıyor, kadınlar "kutsal birer varlık" olarak kutsanarak gericiliğin ve faşizmin aile kurumundaki bekçisi haline getiriliyordu. Yüz binlerce kadın faşist kurumlarda örgütleniyor, "vatana ve millete hayırlı evlatlar yetiştiren" faşizmin döl yatağı ve eğitim ocağı haline dönüştürölmeye çalışılıyordu. Kapitalistler hızla savaşa hazırlanırken en çok kadınları kullanıyorlardı. Faşist ülkelerde kadın özgürlüğüne yönelik müthiş bir saldırganlık vardı.

Kamu işlerinde çalışan evli kadınları bir kararnameyle işten çıkaran ilk ülke Almanya oldu. Kadınların hekimlik mesleğini icra etmeleri yasaklandı. Nazilere göre kadın bir hayvandı. Aile onun içinde yaşayabileceğı tek doğal ortamdı. Cinsel yönden özgürlüğünü talep eden bir kadın, bir Yahudi, siyah ve eşcinsel kadar soysuz bir yaratıktı.

İspanya'da kadınlar, Franco döneminde, cumhuriyet rejimi altında onlara tanınan tüm hakları (1931'de kazanılan oy hakkı, Katalonya'da kürtaj hakkı) yitirdiler.

Faşistler, kadınlara ve kazanılmış haklarına bu denli azgınca saldırırken, diğer yandan, onları birlik ve derneklerde örgütlemekten geri kalmıyordu. Bunlardan, Alman Kızlar Birliği ve Alman Milli Kadınlar Derneği, birlikte 8 milyon kadını kapsıyordu,

İtalya'da faşist erkek örgütlerinin olduğu her yerde, kadın seksiyonları da kurulmaktaydı. 1934'de 273.229 kadını kapsayan 6000 faşist kadın seksiyonu vardı. Ünlü feministlerden Simone de Beavoier gibi, Bety Frieden de bu dönemi kadın hakları mücadelesi bakımından "karşıdevrim" olarak niteliyordu. Halbuki birinci dalga feminist liderler, kadınlar için oy hakkının elde edilmesiyle her şeyin bittiğini söylemişlerdi. Onları tekzip etmek, sonraki kuşak feministlere düştü.

II. Emperyalist Paylaşım Savaşı, kadınlar için büyük acılara ve onulmaz yaralara neden olduysa da aynı zamanda kadınlar için büyük dönüşümlere yol açtı. Erkeklerin cepheye sürülürken I. Emperyalist Paylaşım Savaşı'ndan daha kitlesel olarak kadınlar, üretim ve yönetsel alanda doğan boşluğu doldurmak için fabrikalara ve idari işlere çekildi. Örneğin İngiltere'de çalışan kadınların sayısı, savaş öncesine göre iki milyon artarak 7.600.000'e ulaşmıştı. 1942'de kadın işgücüne artan talep nedeniyle kızların üniversiteye girişi sınırlandı. Keza, ABD'de çalışan kadınların sayısı 1941'de on milyondan 1944 Ağustos'unda 18 milyona yükseldi.

Antifaşist mücadelenin yükseldiği ülkelerde kadınlar kitleler halinde antifaşist savaşıma katıldı. İspanya iç savaşında, Fransa ve diğer ülkelere yönelik faşist işgal sırasında kadınlar devrimci savaşım içinde büyük yararlılıklar gösterdiler, antifaşist savaşımın ana öğelerinden biri oldular, kendilerini eğittiler. 1941'de, Sovyet Kadınları Antifaşist Komitesi kuruldu. İşgal altındaki Sovyet topraklarında kadınların da önemli oranda yer tuttıkları partizan birlikleri kuruldu. Yugoslav partizanlar cephesi ve kurtuluş ordusunda 100 bin kadın savaşçı vardı. İtalya'da 35.000 direnişçi kadın silahlı mücadele içindeydi.

Savaşın ertesinde kapitalist ülkelerde kadına yönelik gerici ideolojik propaganda ayyuka çık-

tı. Kadınlar işlerini savaştan dönen erkeklere terk etmeli, yıkılmış aile bağlarını yeniden kurmalıydı. Bu, kadının toplumsal göreviydi. Kadının dünyası evdi, onun görevi bu evi güzelleştirmek, mutlu bir yuva kurmaktı. Bu propagandaların etkisi ile milyonlarca kadın işini bıraktı. "Karşı-devrim" devam ediyordu. İngiltere ve Amerika'da kadınların çalışmasını kolaylaştırmak üzere kurulan kreş ve yuva gibi ortak tesisler de bu yıllarda kapatıldı.

Fakat hiçbir şey eskisi gibi olmadı, olamazdı da. Önemli bir kadın kitlesi işini bırakıp gitse de çalışan kadınların sayısı savaş öncesinden çok daha fazlaydı. SSCB iç ve dış birçok saldırının ardından, faşist Hitler ordularını da bozguna uğratmış, dünya halkları ve ezilenlerin gönlünde taht kurmuştu. Dünyanın bütün mazlumlarının gözü SSCB'deydi. O yıllarda ABD'de yapılan bir ankete göre SSCB'yi destekleyenlerin oranı yüzde 87, karşıtların oranı ise sadece yüzde 13 idi. Orada oluşturulan yeni toplumsal düzene gıpta ile bakıyorlardı. Kadınlar içinde, kapitalist ülkelerle kıyaslanamayacak bir yaşam kurulmuştu. En gelişmiş kapitalist ülkede dahi faal nüfus içinde kadınların oranı yüzde 35 sınırındayken, SSCB'de bu oran çok yüksek bir düzeye, yüzde 47'ye ulaşmıştı. SSCB'de kadınlar hemen her meslekte etkindi. Doktorların yüzde 80'i, mühendislerin yüzde 33'ü kadındı. 1936'da yasaklanan kürtaj, 1955'te yeniden yasallaştırıldı. Gebe kadınlar çalışmadıkları süre içinde ücretlerinin tamamını alıyorlardı. Gebelik nedeniyle işten çıkarmak yasaktı.

Kapitalist ülkelerde savaşla birlikte dış dünya ile çok daha etkin bir ilişkiye giren milyonlarca kadının bilincinde değişiklikler oldu. Sosyal yaşam ve ilişkilerinde farklılıklar meydana geldi. Daha çok kadın, çalışma yaşamına katılıyor, eskisinden çok daha büyük bir kadın kitlesi okula gidiyor ve çeşitli mesleklerde konumlanıyordu.

Sosyalist Ekim Devrimi'nin yarattığı özgürlük ortamı, kapitalist gelişmenin daha çok kadını endüstri alanına çekmesi, iki büyük dünya savaşı sırasında daha çok kadının idari görevlerde rol alması, işçi ve emekçi çocuklarının okullaşma oranında artış, dinin ve geleneklerin toplumsal yaşam üzerindeki baskının tavsaması, antifaşist mücadeleye kitlesel kadın katılımının gerçekleşmesi, kadının kişisel özgürleşmesinde davranış ve ilişkilerinde yeni ufuklara zemin hazırladı.

Yine bu dönemde kadınlar cinsel bağlarda eski konumlarını açmaya başladılar.

2. Emperyalist Paylaşım Savaşı'nın hemen ardından sömürge halkların ulusal kurtuluş mücadeleleri yükseldi. Bu mücadeleler içinde on binlerce kadın görev aldı. Sömürge ülkelerde büyüyen ulusal kurtuluş mücadeleleri yalnızca bu ülkelerdeki kadınlar arasında değil, emperyalist ülke halkları ve kadınlarında uyanışını derinleştirdi. Anti-militarizm kitlesel bir hal aldı. Ceza-yir Ulusal Kurtuluş Savaşı Fransa'da,

Vietnam Ulusal Kurtuluş Savaşı ABD'de derin ettiler yarattı. Ulusal kurtuluş savaşları dışında ırk ayrımına karşı mücadele de dönemin karakteristik özelliği olarak ortaya çıktı. ABD'de siyah toplum içinde artan hareketlilik ve uyanış, özellikle gençlik ve kadınları ırk ayrımına karşı mücadelede aktifleştirdi.

Ulusal kurtuluş mücadelelerini destekleme, anti-militarizm, ırk ayrımcılığına son verilmesi, barış, kapitalist ülkelerde belli başlı mücadele konularıydı. Kapitalizm içinde özgürlüklerin genişletilmesi ekseninde büyüyen bu hareketlilik, gençliği ve kadınları derinden etkiledi; genel olarak özgürlük mücadelesini ivmelendirdi.

Bütün bu koşullar, kadınların toplumsal yaşam içindeki yerlerinde ve bilinçlerinde muazzam değişiklikler yaratırken, kadınları ikinci cins sayan burjuva yasalar, kadınlara karşı dar kafalı erkek egemen önyargılar sürüp gidiyordu. Örneğin 1960'ların Fransa'sında Napolyon Yasaları yürürlükteydi. Fransa'da, evli kadın, karı kocanın mal varlığında söz sahibi değildi. Çocuklar üzerinde velayet hakkı da yalnızca babaya aitti. Gelişmiş kapitalist ülkelerde birçok meslek kadınlara hâlâ kapalıydı. Kürtaj yasaktı. Kadın çalışanlara erkeklere göre daha düşük ücret ödeniyordu. İşsizlik oranı kadınlar arasında daha yüksekti. Çalışan kadınların çocukları için kreş, gebelik izni, gebelik izninin ücretlendirilmesi gibi haklar ya hiç yoktu ya da var olduğu kadarıyla çok yetersizdi.

'60 Sonrası Feminist Hareket

1960'lı yıllarda burjuva kadın hareketinin temel gündemlerinden biri, kürtaj hakkı için mücadeleydi. Kürtaj hakkını elde etmek için iki büyük engeli aşmak gerekiyordu: Gericici burjuva yasaları, dinsel önyargılar ve kilise. Geleneksel değer yargıları, kadınları aşağılayan cinsel ahlâk

anlayışı sorgu tahtasına çivilenmişti. İtalya'da kürtaj hakkı için, İspanya'da zina yasalarının iptali için büyük yürüyüşler yapıldı. Özellikle üniversiteli genç kadınlar arasında kadınların kurtuluş mücadelesine büyük ilgi vardı.

ABD'de Betty Freidan, 1966'da NOW (Ulusal Kadın Örgütü)nü kurdu. 1963'te Kadınlığın Gizemi' adlı kitabı yayınlayan Freidan, NOW'da özellikle evli ve çocuklu kadınları bir araya getirdi. Kendini belli hedeflere ulaşmak için bir baskı grubu olarak tanımlıyordu. 1971'de 10 bin üyeye ulaşan örgüt hedeflerini şöyle sıralıyordu: Ev kadınlarının sürekli eğitim yoluyla çalışma hayatına yeniden girmelerinin sağlanması, çalışma hakkı. Kadın ve erkek çalışanlar arasında ücret eşitliği. Aile hukukunun eşitlikçi temelde gözden geçirilmesi. Cinsiyetçi reklamlara son verilmesi.

1967'de genç ve evli olmayan kadınlar NOW'dan ayrılarak daha 'radikal' olan Kadınların Kurtuluş Hareketi'ni kurdular. Feminizmin en temel zaaflarından birisi de, örgütlenme anlayışından ortaya çıkıyordu. Kendilerini örgüt, yapılanmış bir grup olarak değil, bir hareket olarak tanımladılar. Onlara göre örgüt demek hiyerarşi, hiyerarşi de erkek egemenliği demekti. Bunun içindir ki, kadın bilinçlendirme grupları, otonom birliktelikler dışında bir örgütlenmeye başvurmazdılar. "Küçük grup" hareketin temel felsefesi, hatta amacıydı.

NOW ve Kadınların Kurtuluş Hareketi, talepleri için eylemler gerçekleştirdi. ITT gibi büyük şirketlere açtıkları davalar sonucunda kadın işçilere geçmişteki ücret farklılıkları nedeniyle alamadıkları milyonlarca doların ödenmesini sağladılar.

1968'de Fransa'da Anne Tristan "Kadın-Erkek Gelecek" grubunu kurdu. Bu, önceleri o dönemin Sosyalist Partisi militanlarınca kurulan Demokratik kadın hareketinin resmi bir kuruluşuydu. Bir süre sonra Anne Tristan ve çevresi, gruptan ayrılarak, "Partisons" dergisinin özel sayısını çıkarmaya başladı. Bu özel sayıda görünmez ev işine dayanan patriyarkal sistem eleştiriliyordu. 1970'te Meçhul Asker Anıtı'na, savaştan korkunç acılar çeken eşleri, yani kadınlar için çelenk bıraktılar. 1971'de 343'ler Bildirisi'ni yayınladılar. Bu bildiri, o dönem sanat ve edebiyatta ünlü olan kadınların kürtaj yaptıklarını açıklıyordu.

1974'te Simone de Beauvoir Kadın Hakları Derneği'ni kurdu. Bu girişimler çok sayıda feminist grubun kurulmasını teşvik etti. Serbest ilişkiler, tek ebeveynli aileler, lezbiyenlik feministlerin geleneksel evliliğe başlıca alternatifleriydi. Kültür alanında kadını ikinci cins olarak gösteren ve aşağılayan imgelerdeki cinsiyetçiliğe karşı savaştılar. Yayınları kurdular, okul kitapları bastılar. Belçika, İsrail Japonya'da siyasi partiler kurdular.

"Kişisel olan politiktir" tespitini yapıyor, "kamusal ve özel alan" ayırımından hareketle, kadınların her iki alanda da sömürdüklerini ileri sürüyorlardı. Çocuk yapmamak, evlenmemek, evli ise boşanmak, bilinç geliştirme gruplarında bir araya gelerek özel sorunları diğer kadınlarla paylaşmak, sokakta cinsel tacize hayır kampanyaları düzenlemek gibi faaliyetler içindeydiler. Bu süreç içinde kadın sığınma evleri kurdular. Irza geçmenin ağır suç sayılması, porno yayınların yasaklanması, kadınlara uygulanan şiddete cezai yaptırımların artırılması yönünde çalışmalar yaptılar. Kimi feminist gruplar ise, ev kadınları için ev işi karşılığında ücret talebini yükselttiler.

1970'li yılların ilk yarısında harekette bölünmeler derinleşti. Radikal feministler eski dönem feministleri liberal olmakla suçluyorlardı. Liberal feministlerin mevcut sistemde değişiklikler yapılmasıyla her şeyin çözüleceğine inandıkları, fakat oy hakkının elde edilmesinden sonra ağırlaşan sorunların bu görüşün yanlışlığını açığa çıkardığını ileri sürüyorlardı. Onlara göre mücadelede, evdeki erkeklere karşı başlamalı ve oradan bütün erkeklere yönelmeliydi. Çünkü aile, ev içi ilişkiler, erkek egemenliğinin çekirdeksel üretim merkezleridir. Yıkıma buradan başlanmalıdır. Her şeyden önce özel yaşamları tümüyle dönüştürmek gerekir. İş yaşamı, politika, sanat- kültür dünyası yapısal olarak erkek egemendir. "Kamusal" alanlarda kadınlara yönelik ayrımcılık vardır, fakat, aslolan "özel" alandır. "Özel alan"da devrim gerçekleşmedikçe kadınlar ikinci cins olmaktan kurtulamayacaklardır. Erkek egemenliğinin en has kalesi ikili ilişkiler ve ailedir. Bunun için her günlük ilişkiler içinde erkeklere karşı savaş verilmeli, geleneksel yaşama biçimi değiştirilmelidir. Bütün kadınlar erkeklere karşı ezilen kızkardeşlik duyguları içinde birleşmelidir. Sosyalist feministler ise radikalleri kadın ezilmipliğinin maddi temelini

kavramamakla eleştiriyorlardı. Onlara göre karşılığı ödenmeyen ev işi, kadın ezilmipliğinin temelidir. Erkek işçi, ev kadını olan karısının emeğine karşılıksız el koyar. İşçi sınıfı kadına rağmen onun sırtında ayakta durur. Kadın ücretli kölenin kölesidir. Kendi köleliği erkeğin köleliğinin sürdürülmesini sağlar. Sosyalist feministler eylemden çok teoriyle ilgilendiler.

'80'li Yıllardan Günümüze Feminist Hareket

'60'lı-'70'li yıllarda şöyle ya da böyle kadının ezilmipliğini sorgulayan, geleneksel değer yargılarından, din ve ahlâk anlayışından kopuşmaya çalışan, her türlü hiyerarşik yapılanmayı reddeden feministler, '80'li yıllarda bütün bu iddialarından uzaklaşarak, çıkmaz içine girdiler.

Feminizmin eski liderlerinden Rosalin Coward'ın söyledikleri gerçeği anlamak bakımından yeterince açıktır: "Kadınların çoğunluğunu hiçbir zaman saflarına katmamış olan örgütçü feminizm çözülmüştü... Feminizm dışarıdan olduğu kadar içeriden de göçertildi. Feminizm basının kötülüğü yüzünden değil, iç ayrışmalar, görüş birliğinin olmaması, suçluluk krizleri ve hareket içindeki siyasal ümitsizlikten dolayı yıkıldı."

Buradaki üç saptama önemlidir. Birincisi; feminist hareketin kadınların çoğunluğunu saflarına hiçbir zaman katmamış olduğunun teslim edilmesidir. Bu da feminizmin, geniş kadın yığınları içinde marjinal bir akım olmaktan hiçbir zaman kurtulmadığını gösterir. Aslında bu durum bile tek başına feminist hareketin, kadınların yüzde doksandan fazlasını oluşturan emekçi kadınlarla kurduğu köprülerin ne denli zayıf olduğunu ortaya koyar. İkincisi; feminizmin çözüldüğü ve ardından yıkıldığına ilişkin saptamadır. Çözülme ve ardından yıkılma... Feminizmin '70'lerin ortasında başlayarak günümüze akan serüveninin kısa özetidir. Üçüncüsü; yıkımın siyasal ümitsizlikten dolayı meydana geldiğinin kabulüdür. Ki bu da feminizmdeki burjuva özün ve burjuva sınırlandırılmışlığın itirafıdır.

Feminizmdeki çözülme daha '80'li yılların başında doruk noktasına ulaşmıştı. Hareketin en hararetli temsilcilerinin bulunduğu ABD'de, feminizm, ruhunu çoktan düzene teslim etmişti bile. Bir zamanların düzen dışı iddiasındaki radikal/sosyalist feminist hareketler, buldukları ülkelerin burjuva partilerinde yer edinme uğra-

şına girişmişlerdi. ABD'li feministler Demokrat Parti'ye, İngilizler İşçi Partisi'ne, Fransızlar Sosyalist Parti'ye ve diğer ülkelerdeki feministler de Sosyal Demokrat ve sosyalist partilere iltihak ettiler. Dahası kimi ünlü feministlere bakanlık bile bahşedildi. Kimileri ise bürokratik kademelerde yer buldu.

Bir başka feminist Ginia Bellafonte ise günümüz feministlerin durumunu şu sözlerle tarif ediyor: "Eski radikal/sosyalist vb. genelde kurtuluşçu feminizm öldü, yerini, sürekli cinsel sorunlardan konuşan itiraf hastası, narsist, stil ve görüntü meraklısı garip bir şeye bıraktı"

Bir zamanların ünlü feminist kuramcısı ve pratisyenlerinden Kate Milet'tin durduğu yer, feminizmin düştüğü durum hakkında yeterli fikir verir. Kate Milet, feminizmin siyasal bir akım olarak varlığını yitirdiğini kabul ediyor, bunun nedenlerini tartışırken ilginç bir saptamada bulunuyor: Sınıf gerçeğini yeterince dikkate almamak...

Feminist hareketin çözülmesi ve tükeniş içine girmesinin asıl nedeni feminist yazarlarca da belirtildiği gibi bu hareketin kadın sorununun asıl kökenine inmekte gösterdiği başarısızlıktı. Kuşkusuz ki, 1960'ların ortasında yükselişe geçen ikinci dönem feminist hareketin etkisi ile kapitalist ülkelerde önemli kazanımlar elde edildi. Her şeyden önce kadının ikinci cins haline getirilmesi, kadın olmaktan dolayı özel bir baskı ve sömürüye tabi tutulması çok daha geniş çevrelerce tartışıldı. Gerici ahlâki ve dinsel yargılar ve kurallar sorgulanarak reddedildi. Burjuva yasalardaki kadınların aleyhine birçok yasa maddesi değiştirildi. Örneğin kürtaj hakkı İngiltere'de 1967'de, ABD'de 1973'te, Fransa'da 1975'te, İtalya'da 1978'de tanındı. Evliliklerde mal ayrımı ilkesi getirildi. Meslek seçme konusundaki ayrımcılığın ortadan kaldırılması yolunda önemli ilerlemeler kaydedildi. "Eşit işe eşit ücret" hemen birçok ülkede yasalara geçti. Fabrikalarda kreş ve emzirme odaları açılması, doğum öncesi ve sonrası izin ve bu iznin bir bölümünün ücretlendirilmesi gibi alanlarda da ilerlemeler sağlandı. Bütün bu belirtilen hakların çok daha geniş kapsamlı olarak daha yüzyılın başında Ekim Devrimi'nin hemen ertesinde Sovyet ülkesinde gerçekleştiğini yukarıda belirtmiştik. Buna karşın kapitalist ülkelerde bu hakların yasal düzeyde de olsa elde edilmesi için; kadınların dışı dış mücadelesini ve elli yıldan fazla süre geçmesini beklemek gerekti.

1980'e gelindiğinde, feminist çevrelerin kadınları harekete geçirmesine neden olan birçok sorun giderilmişti. Böyle olduğu içindir ki, son kuşak feministler de ilk kuşakla aynı kaderi paylaştı. 1980'den sonra kazanımlar için mücadele yerini kazanımları koruma ve uygulamak için konumlanmaya bıraktı.

İkinci kuşak feministler de, birincileri gibi başlangıçta ilerici bir rol oynadı. Her ikisi de başlangıçta düzen ve onun kurumlarıyla şöyle ya da böyle sınırlı bir çatışmaya girdi. Ve, her ikisi de belli bir aşamadan sonra, ilerici barutunu yitirip düzenin basit bir eklentisi oldu. Bunda şaşılacak bir yan yok. C. Zetkin'in belirttiği gibi "Kadın cinsiyetinin erkek cinsiyetiyle kanun metinlerinde formel eşitliği sonuç olarak, sömürülen ve ezilen sınıfın kadınları için -tıpkı bu sınıfa ait erkeklerle, burjuvazinin erkekleri ile cinsiyet birliğine rağmen tam toplumsal ve insanal özgürlük vermemesi gibi- tam gerçek toplumsal ve insanal özgürlüğü sağlamaz." Sorun tam da buradadır. Bugün gelinen nokta çok açıktır ki bu fikirleri' doğrulamaktadır. Burjuva kadın hareketi doğduğu andan itibaren burjuva dünyanın duvarları ile sınırlanmıştı. Onun bütün ileri hamleleri burjuva düzenin sınırlarına çarpacaktı. Böyle olmasına karşın "burjuva kadın hakları savunucularının çabaları hem iktisadi bakımdan hem de zihinsel-ahlâki bakımdan tamamıyla haklıdır" (C. Zetkin)

Bugüne değin kadın haklarının elde edilmesi ve kadınların kurtuluş mücadelesinde ortaya çıkmış belli başlı üç ana damardan söz edilebilir.

Birincisi: Burjuvazinin egemen kesimine mensup kadınların öncülük ettiği burjuva kadın hareketi. Bu hareket, burjuva devrimlerle ortaya çıkmış ve esasen mülk edinme ve oy hakkı talebi üzerinde yükselmiştir. "Bu özel mülkiyetin özgürleşmesinin son basamağıdır." Birinci dönem burjuva kadın hareketinin dinamosudur. Giderek karşıdevrimci bir konuma kaydılar ve 1920'lerde sahneden çekildiler.

İkincisi: Küçük ve orta burjuva kadın hareketi. Meslek eğitiminde ve mesleki çalışmada eşitlik, ailede ve ikili ilişkilerde eşitlik, yasalarda eşitsizliği koruyan maddelerin değiştirilmesi, cinsel özgürlük, kürtaj hakkı gibi talepler etrafında gelişti. Erkek egemenliğinin kökenlerini sorgulamaya yöneldi. Birinci dönemde egemen kesim kadınlarının peşine takıldı. 1960'lar sonrası gelişen burjuva kadın hareketinin ise öncülüğünü

yaptı. Harekete damgasını vurdu. Onun da barutu, '80'lerin ikinci yarısından itibaren bütünüyle tükendi.

Üçüncüsü: Emekçi kadın hareketi. Kadınların kurtuluşu için kapitalizm ve onunla birlikte sömürünün ortadan kaldırılması gerektiği gerçeğini esas aldı. Sovyet devrimi de gösterdi ki, kadınlarla erkeklerin gerçek eşitliği sosyalizmde gerçekleşebilir. Fakat o, bugün içinden geçilen süreçte kadınlara yönelik ayrımcılığa baskı ve şiddete karşı mücadeleyi ertelemek bir yana tam aksine söz konusu demokratik istemlerin etrafında kadınların bağımsız demokratik hareketini örmeye çalışır. Emekçi kadın hareketi, burjuva kadın hareketinin taleplerine de sahip çıkar. Çünkü bu talepler, doğrudan emekçi, kadınları da ilgilendirmektedir. Emekçi kadınlar, bu talepler uğruna mücadeleyi devrimci eylem ve ajitasyonun konusu haline getirir. Emekçi kadın hareketi ya da onların öncüsü konumundaki komünist kadınlar bugüne değin bu alanda yetersiz kaldılar. 1900'lü yılların ilk çeyreğinde Almanya ve Rusya'da ve Ekim Devrimi'nin hemen ardından büyüyen etkinlik bir süre sonra zayıfladı. Kadın hakları mücadelesinde birinci dönem burjuva feminist hareket, ayrı kollardan ve ayrı talepler etrafında örgütlendi. Faşizm yıllarında komünist kadınlar, 1920'li yıllarda geçerli olan bakış açısını terk ettiler. Burjuva kadın hakları savunucularıyla komünistler arasına kalın çizgiler çeken, onları bütünüyle karşıdevrimci, düşman kampta sayan fikirlerden vazgeçtiler. Faşizme karşı bütün kadın gruplarını birleştirmeye ve ortak mücadeleye sevk etmeye çalıştılar. Fakat bu yıllarda da faşizmin kadınlara yönelik aşağılayıcı uygulamalarını yeterince gündemleştiremediler ve kadınların kitleler halinde faşist örgütlere akışını engelleyemediler. İkinci dönem kadın hakları mücadelesinin yükseldiği yıllarda da etkisizdiler. Daha çok erteleyici, beklemece, seyirci ve bütün bunlarla birlikte pasif bir pozisyonda kaldılar. Feminizmin burjuva düzen sınırları içinde kalarak burjuva pasifizmine saplandığı yolunda doğru değerlendirmeler yaptılar, buna karşın kendileri de, hareketin öncülüğünü yapacak ataklara girişmediler. Birinci dönemde devrimci harekete feministlerden bir akış vardı. Feminizme bulaşan kadınlar, bir müddet sonra devrimciliğe yöneliyorlardı. Rus Sosyalist Devrimcilerinin ünlü kadın liderlerinin hemen hepsi feminist gruplardan gelmişti. İkinci dö-

nemde ise komünist ve devrimci olma iddiasındaki partilerden feminist gruplara kaymalar oldu. İkinci dönem feminist hareketin birçok kadın militanı, bu tip partilerden gelmedir. Emekçi kadınlar bu dönemde ya burjuva kadın hareketinin peşine takıldı ya da bütünüyle onlardan uzak durdu.

Burjuva kadın hareketinin gelişmiş kapitalist ülkelerde bir daha dirilmemesine söndüğü, buna karşın kadınların sorunlarının daha da arttığı günümüzde emekçi kadınlar, yeni bir kadınların kurtuluş hareketi dalgasının kuramsal ve eylemsel öncülüğünü yapabilirler. Kaba bir genellemeyle vurgularsak denilebilir ki, birinci dalgada mülkiyet ve oy hakkı için mücadele belirleyici olandı. Bu mücadeleye burjuvazinin egemen kesiminden kadınlar öncülük ettiler. Meslek seçiminde, yasalarda tam eşitlik ve kürtaj hakkı ikinci dönem kadın hareketinin temel talepleriydi. Bu döneme küçük ve orta burjuva kadınlar önderlik ettiler. Bugün kadınların kurtuluş mücadelesinde bütün sahne emekçi kadınlara kalmıştır. Kuşkusuz bu, her türden feminist fraksiyonun artık yok olduğu anlamına gelmez. Böyle fraksiyonlar var olmaya devam edecektir. Eski fikirlere saplanıp kaldıkları müddetçe ilerleme şansları yoktur. Olsa olsa küçük ve politik olarak etkisiz çevreler olarak kalacaklardır. Çünkü gelişmiş kapitalist ülkelerde kadın hakları için mücadele arenasına çıkan her politik grup, bütün taleplerini bir tek ana sloganın altında sıralayabilir: "Kapitalizme Ölüm". Bu gerçeğin üzerinden atlayan hiçbir hareket başarılı olamaz.

Yeni sömürge ülkelerde formel eşitlik alanında dahi, aşılması gereken önemli sorunlar var. Bu ülke emekçi kadınları yasal eşitlik uğruna mücadeleyi omuzlamalı, bu alanda mücadele yürüten kadın hakları savunucularını faşizme ve gericiliğe karşı siyasal özgürlük mücadelesinin bileşenleri haline getirmelidir. Yeni sömürge ülkelerde kadın hakları mücadelesi kendi kulvarında akan, siyasal özgürlükler mücadelesinin parçasıdır. Bununla birlikte gelişmiş kapitalist ülkelerde gelinen düzey kapitalizm sınırları aşılmadıkça, kadın köleliğinin yeni biçimler altında artarak süreceğini kanıtlamaktadır. Bu nedenle yeni sömürge ülkelerde de kadınların kurtuluş mücadelesi, aynı zamanda antikapitalist ve sosyalizm perspektifli olmak zorundadır.

2. Bölüm: Yüzyılda Meydana Gelen Değişim

Kapitalizmin en gelişkin olduğu ülkelerde, kadınlar erkeklerle hiçbir bakımdan eşit değildi. Geleneksel ilişkiler, ahlâki ve dinsel değer yargıları bir yana, yasalar bütünüyle erkekler lehine düzenlenmişti. Bir asır önce, Fransa'da bir kadın pantolon giyince "kıyamet kopmuştu." Yüzyıl öncesi ile bugün gelinen aşama kıyaslandığında kadın erkek eşitliği mücadelesinde katedilen mesafe daha iyi anlaşılır.

Bir asır önce,

*Eğitim hakkı yoktu.

*Bazı gelişmiş kapitalist ülkelerde, "iyi" bir eş, anne ve ev kadın olmayı öğreten, yaşam koşulları itibarıyla sadece burjuvaziye mensup kadınların gidebildiği okullar vardı.

*Seçme seçilme hakkı yoktu.

*Mirastan pay alma hakkı yoktu.

*Kürtaj yaptıran kadınlar ağır cezalara çarptırılıyordu.

*Fabrikalarda ağır çalışma koşulları altında, 16 saatten fazla çalışıyorlardı.

*Kadınlar, kapitalizmle birlikte üretime katıldılar. Ama kadınların sanayide en yoğun olduğu alanlar, ücretlerin en düşük ve çalışma koşullarının en ağır olduğu tekstil ve konfeksiyon endüstrisi idi.

Sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde ise, kadın haklarından söz etmek bile mümkün değildi. Kadınlar, evden dışarı çıkmaya bile "cesaret edemiyorlar"dı.

Her şey artık çok farklı. Yüzyılın ilk çeyreğinde SSCB'nin yarattığı muazzam kazanımlar ve yüzyılın üçüncü çeyreğinde Batı'da burjuva kadın hareketinin yürüttüğü kısmi mücadele, kadın-erkek ilişkilerinde eski yargıların kırılıp parçalanmasında büyük rol oynadı.

Bugün gelişmiş kapitalist ülkelerde kadın-erkek eşitliği yasalar nezdinde önemli ölçüde sağlanmış görünüyor. Kadınlar da erkekler gibi eğitim görüyor, istediği mesleği seçebiliyor, istediği partiye oy verip, düzen parlamentolarına adaylıklarını koyabiliyorlar vb. Çocuk eğitimi ana okul düzeyine inmiş bulunuyor. Bu da kadının çocuk eğitme görevini önemli ölçüde ortadan kaldırmış görünüyor. Özel kreşler ve

çocuk bakım yuvaları, parası olan herkese açık. Boşanmayı zorlaştıran bir dizi yasa maddesi artık yürürlükte yok. Doğum kontrol yöntemleri ve kürtajın yasallaşması nedeniyle cinsellikle doğurganlık önemli ölçüde birbirinden ayrılmış durumda. Ev içi hizmet neredeyse tamamen makineleşmiş. Gelişkin çamaşır ve bulaşık makineleri, temizlik robotları, yapımı kolay dondurulmuş gıdalar ev işini önemli ölçüde hafifletiyor.

Bütün bunlar kadın-erkek eşitliği yolunda çok önemli ve ileri adımlar. Ne var ki madalyonun bir başka yüzü var.

"Demokrasi sınıf baskısını ortadan kaldırmaz" diyor Lenin, "ama yalnızca sınıf savaşına daha yalın, geniş, açık, kesin bir biçim verir... Boşanma özgürlüğü ne kadar tamsa, kadın için ev köleliğinin kaynağının kapitalizm olduğu ve hak yoksunluğu olmadığı o kadar bellidir. Devlet düzeni, ne kadar demokratikse, işçiler için kötülüklerin kökünün kapitalizm olduğu ve hak yoksunluğu olmadığı o kadar bellidir. Ulusal hak eşitliği ne kadar tamsa (ki ayrılma özgürlüğü olmaksızın tam değildir) ezilen ulusların işçileri için başlıca kötülüğün kapitalizm olduğu ve hak yoksunluğu olmadığı o kadar bellidir."

Kadın erkek arasındaki her türden yasal eşitsizlik ortadan kalktıkça kadın erkek arasındaki eşitsizliğin örtüsü de o oranda aralanır. Ve bu eşitsizliğin kaynağının kapitalizm olduğu en çıplak haliyle görünmeye başlanır.

1975 yılından beri toplanan BM kadın konferansları da bu gerçeği teyit ediyor. "Dünya Kadın Zirvesi" olarak adlandırılan söz konusu konferanslara, BM'ye üye devletler ve çeşitli kadın çevreleri katılıyor.

1995 Pekin Konferansı'nda "Kadın erkek eşitliğini gerçekleştirmek için, her şeyden önce, kadınların yoksulluğunu yenmek gerekir" kararı alınmış. 169 ülke bu kararın altına imza atmıştı. Beş yıl sonra, 2000 New York zirvesinde kadın yoksullaşmasının bırakın azalmasını, aksine, giderek daha da derinleştiği görülüyor. New York'ta sunulan rapora göre: Dünya üzerinde yoksulların yüzde 70'i kadın, 828 milyon kadın çalışma yaşamı içinde. Bu da faal nüfusun yüzde 38'i demek. Fakat, sıra ücrete gelince, kadın erkeğe göre, "eşit değer"deki işin yüzde 20 ile 40 eksiği oranında ücret alıyor. Örneğin kadın işçilere, aynı iş için erkek işçilere ödenen ücret-

tin, Almanya'da yüzde 22, Fransa'da yüzde 24, İspanya'da yüzde 26, Hollanda'da yüzde 30, Yunanistan'da yüzde 32 eksikliği veriliyor. Kadın işgücü, gelişmiş kapitalist ülkelerde, sanayi üretimi dışında ve düşük ücretli hizmet sektöründe yoğunlaşıyor. Örneğin, kadın işgücünün Belçika'da yüzde 84.6'sı, ABD'de yüzde 83.7'si, Danimarka'da yüzde 80.4'ü, Fransa'da yüzde 78'i hizmet sektöründe toplanmış durumda. Sanayi üretimi alanında kullanılan kadın işgücü ise giderek daha büyük oranda yeni-sömürge ülkelerden karşılanıyor. Tekeller, ucuz kadın işgücü için ülke ülke dolaşıyorlar. Dünyada kadın emeğinin en ucuz olduğu yerler Asya'nın birçok ülkesi, Malezya ve Türkiye.

Kadınların yarım-zamanlı işlerde yoğunlaşması, gelişmiş kapitalist ülkelerde her geçen gün daha da artıyor. Kadının tüm yarım-zamanlı çalışanlar arasında oranı ABD'de yüzde 70.3, Kanada'da yüzde 72, İsveç'te yüzde 84.5, Fransa'da yüzde 84.6, Almanya'da yüzde 93.8, İngiltere'de ise yüzde 94,3 olarak bildirilmektedir. Örneğin Sony tekeli, kadının evine zaman ayırması adı altında, hazırladığı esnek çalışma ile kadın 10 ile 15 saatleri arasında çalıştırıyor ve ücretlerin de yarısını veriyor.

Kadın emeğinin ucuz işgücü metası olarak değerlendirildiği bir diğer alan, ev eksenli çalışma ya da eve iş vermesidir. Kapitalizmin ilk yıllarında yaygın olan eve iş verme, günümüzde yeniden yaygınlaşma eğilimindedir. Her türlü sosyal güvenceden yoksun, örgütsüz ve bütünüyle bireysel ilişki biçiminde gelişen eve iş verme kapitalistler için bir tercih nedenidir. Her yerde özellikle yoksul yeni sömürge ülkelerde hızla büyümektedir. Örneğin Türkiye'de 1988 yılında evde çalışanların sayısı 145 bin iken, 1994 yılında 400 bine yaklaşmaktadır. Çalışanların yüzde 96'sı kadındır.

Kadın erkek arasındaki eşitsizliğin bir başka göstergesi milli gelir hesapları. Satın alma gücü tarifesine göre kadında kişi başına milli gelirin, erkeğin gelirine oranı İsveç'te yüzde 81.8, Norveç'te 78.8, Avustralya'da 66.6, Pakistan'da 29.9, Ekvator'da 23.2, Suudi Arabistan'da 16.5. Bir başka anlatımla ABD'de kişi başına düşen milli gelir 29.605 dolarken, kadın başına milli gelir bundan düşük 22.565 dolardır. Aynı rakamlar Fransa'da 21.175'e karşılık 16.437, Hollanda'da 22.176'ya karşılık 14.902, Japonya'da 23.257'e karşı 14.091 dolardır.

Tarım üretimi de dikkate alındığında dünyadaki toplam üretimin üçte ikisini kadınların gerçekleştirdiği, buna karşın toplam gelirin yalnızca yirmide birini elde ettikleri tespit edilmiştir.

Kadın cinsinin yaşadığı sömürünün boyutunu kapitalizmin gelişmesiyle daha da derinleştiği, kurulan köle pazarlarındaki bellidir. Köle pazarlarında satılığa çıkartılanlar ise kadın ve çocuklardır. CIA raporuna göre "Avrupa'dan ABD'ye kaçırılan kadın ve çocuklar zorla hizmetçi ya da fahişe olarak çalıştırılıyor. Son iki yılda kendi istekleri dışında çalıştırılmak üzere ABD'ye getirilenlerin sayısı 100.000." Fabrikalarda ya da evlerde çalıştırılmak için kaçırılan kadınlar, yasalarında kadınlara eşitlik hakkını kabul etmiş ABD ya da başka emperyalist ülkelerde, hiçbir güvenliğin olmadığı, sağlıksız, her türlü eğitimden yoksun, sadece karın tokluğuna bir yaşam sürdürmeye zorlanıyor.

Tekeller, kadın emeğine yalnızca ucuz işgücü olduğu için değil, fakat aynı zamanda, kadınların işten atılması çok daha kolay olduğu için yöneliyorlar. İşgücüne katılmaya hazır kadın sayısı arttıkça yedek sanayi ordusu genişliyor, ücretlerin genel seviyesinde düşme yaşıyor. Kadınların daha ucuza çalışması, erkek işçilerle kadın işçiler arasındaki rekabeti kızıştırıyor.

BM Dünya Gıda Programı sözcüsüne göre, "kriz durumlarında açlıktan ölme tehlikesiyle karşı karşıya kalanların çoğunu kadınlar ve çocuklar oluşturuyor."

Yoksullaşmanın kadın üzerindeki dolaysız etkileri, eğitim ve sağlık alanında da ortaya çıkıyor. Dünyada okuma-yazma bilmeyen 960 milyon kişinin üçte ikisi kadın. Her yıl yarım milyonu aşkın kadın doğum sırasında yaşamını kaybediyor.

2000 New York toplantısında açılış konuşması yapan Kofi Annan; "Kadına karşı şiddet artık tüm ülkelerde yasadışı ilan edilmiştir" diyor. Bu açıklama, yaşamın gerçekliğine bir saniye bile dayanmıyor. Hiçbir inandırıcılığı olmuyor; olmaz da. Çünkü kadınlar, yaşamın her alanında şiddetle yüz yüze. UNICEF'in 30 Mayıs 2000 tarihli bir raporuna göre; aile içi ve ekonomik şiddet sebebiyle, 60 milyon kadın istatistiklerden "kayboluyor". Fiili dayatmanın yanı sıra, cinsiyeti nedeniyle şiddete maruz kalan kadınların hiçbir güvencesi yok. Af Örgütü raporuna göre "kadınlar tacize uğruyor, tecavüze maruz kalı-

yor, dövüle dövüle öldürülüyor, diri diri yakılıyor, satılıyor, hem de dünyanın her yerinde."

*Dünyadaki her beş kadından biri, yaşam sürelerince en az bir kez tecavüze uğruyor. *Fransa'daki şiddet, kurbanlarının yüzde 95'i kadın. Bunların yüzde 55'i eşlerinin saldırısıyla yüz yüze geliyor.

*Dünya üzerinde 85 ile 114 milyon arası kadın ve kız çocuğu cinsel şiddete maruz kalıyor.

*Özgürlükler ülkesi olarak sunulan ABD'de, her 8 saniyede bir kadın şiddetle karşı karşıya kalıyor. Her 6 dakikada bir kadın tecavüze uğruyor, kadınların yüzde 87'si sokakta tanımadıkları erkekler tarafından cinsel tacize maruz kalıyor.

*ABD'de öldürülen 10 kadından 9'unun katili erkek.

*İngiltere'de her 7 kadından biri kocasının tecavüzüne uğruyor.

*Ürdün'de tecavüze uğrayan kadınlar cezaevine konuyor. Bu kadınların cezaevine konmasının nedenini devlet "kadınların yaşamını güvence altına almak" olarak açıklıyor.

Farklı dini inanç ve değişik kültürlerde, kadın, erkeğin namusu kabul edildiği için, kadın, erkeğin "namus" makinesinde kıyıma uğramaktadır. Örneğin;

*1999'da Pakistan'da 600 kadın "namusu kirlendiği" için öldürüldü.

*Bangladeş'te kocaları tarafından öldürülen kadın sayısı, ülkedeki tüm cinayet kurbanlarının yüzde 50'sini oluşturuyor.

*Ürdün'de, "namus cinayeti" nedeniyle öldürülen kadınların yüzde 90'ı adli tıpta bakire çıkmakta.

*Fiziksel şiddete maruz kalan kadınların oranı ABD'de yüzde 22.1, Hollanda'da 20, İsviçre'de 12.6, İngiltere'de 20.5, Kanada'da yüzde 23'tür.

Kadınların yoksulluğunu yenmenin "eşitlik" için zorunlu olduğuna karar veren Pekin toplantısından sonra, sermaye sahiplerinin zenginliklerine zenginlik kattığı en önemli sektörlerden biri fuhuştur. Kadının cinsel meta haline getirilmesinin en çıplak örneği olan fuhuş, kapitalist üretimin krizde olduğu dönemlerde en hızlı gelişen sektördür. ABD'de, fuhuş sektöründe çalışan kadın sayısı 100 bin, Japonya'da fuhuşa zorlanan Taylandlı kadın sayısı 40-50 bindir. AB

üyesi ülkelerde bu rakam 200 bine tırmanıyor. Endonezya, Malezya, Filipinler ve Tayland'da yapılan incelemelerde, "seks sektörünün", bu ülkelerin gayri safi milli hasıllarında yüzde 2'si ile yüzde 14'ü arasında pay sahibi olduğu tespit edilmiş. Her yıl, en az 1 trilyon kız çocuğu fuhuş cehennemine itiliyor. İnternet siteleri, manken ajansları, güzellik yarışması organizasyonları ve daha birçok yolla kadınlar fuhuş sektörüne çekiliyor. Sexshop'lar, pornografik dergi ve filmler kadının cinsel meta haline getirilmesinin ve cinsel aşağılanmaya tabi tutulmasının diğer araçları.

Hemen her ülkede seçme ve seçilme hakkı yassallaşmasına rağmen burjuva parlamentolarda yer alan kadınların oranı oldukça az. Kapitalist ülkelerde oranın en yüksek olduğu yer İsveç: Yüzde 42.7. Buna karşın bu oran; Belçika'da yüzde 23.3, Lüksemburg'da yüzde 20, İngiltere'de yüzde 18.4, İtalya'da yüzde 11.1, Fransa'da yüzde 10.9, Yunanistan'da yüzde 6.3. Türkiye'de ise sadece yüzde 2.4.

Sermaye dolaşımının önündeki her türlü engelin kaldırılması ve sermaye birikimi yetersizliğini gidermek için, artıdeğer sömürsünü koşullar içinde maksimum düzeye çıkarmaktan başka bir şey olmayan sermayenin küreselleşme saldırısı, kadınlarıda etkiliyor. Emperyalist tekeller ucuz işgücü ve özellikle, daha da ucuz olan kadın işgücünden azami ölçüde yararlanmak için yeni yöntemler uyguluyorlar. Dünyanın her yerinde sosyal güvenlik kazanımlarına ağır saldırılar yöneltiyor. Esnek üretim ve taşeronlaştırma yoluyla örgütsüzleştirme, düşük ücret uygulamasıyla artıdeğer oranının yükseltilmesi hedefleniyor. Bunun dışında, eve iş verme, tıpkı kapitalizmin ilk yıllarında olduğu gibi hızla yaygınlaşıyor. Ev işi yapanların neredeyse tamamını kadınlar oluşturuyor.

BM'nin Dünya Kadın Konferansları, kadın hakları savunucularının mücadelesinin bir ürünüken, emperyalist devletler ve onların uzantıları durumundaki Sivil Toplum Kuruluşları (STK) olarak adlandırılan kuruluşlar, bu toplantıları kendi gerici amaçları için değerlendiriyor. Örneğin, dünyada kadınlara karşı şiddetin en fazla uygulandığı ülke emperyalist ABD olmasına karşın, kadınlara karşı şiddete ağır cezalar getiren uluslararası sözleşmeyi imzalamayan birkaç ülkeden biri de ABD. Aynı ABD, yeni sömürge ülkelerde, özellikle İslam toplumunda kadınlara

yönelik cins ayrımcılığı uygulamalarına sözümona en fazla karşı çıkan ülke. Emperyalistlerin kadın sorununa olan bu ilgisinin gerçek nedeni, daha çok kadını ev cenderesinden çıkarıp ucuz işgücü piyasasına çekmektir. Emperyalist sermayedarlar ve onların "sivil toplum" sözcüleri, sözde kadın ayrımcılığına karşı şiddetli tepkiler gösteriyor ve tıpkı feodal dönemde köylülerin köylerden şehirlere sürülmesi gibi, kadınları evlerinden iş sahalarına çekmeye çalışıyorlar. Ne kadar kadın işgücü piyasasına çekilirse, işgücü o kadar ucuzlar. Ama aynı zamanda daha çok sayıda kadının dış dünyaya açılması, sermayedarlar için yeni yatırım olanaklarının doğması demektir, Örneğin asıl olarak kadınlara yönelik olan moda, kozmetik sanayi, ziynet eşya ticareti burjuvazi için önemli yatırım alanlarıdır.

1700'lü yılların sonunda başlayan, kadınların erkeklerle eşitliği mücadelesi, birçok dönemlerden geçti ve birçok kazanımları yarattı. Bugün tablo çok başkadır. Ama yukarıda da belirtildiği gibi, kapitalizmin gelişmesi ile kadın ve erkek arasında biçimsel eşitsizlik giderildiği ölçüde, gerçek ayırım; kadının çok daha ağır koşullarda kapitalizm çarkları arasında ezildiği, kadın üzerindeki baskısının çok daha çıplak hale geldiği görüldü. Bütün eşitlik yasalarına rağmen sömürüye, baskıya ve şiddete en çok maruz kalanlar kadınlar oluyor. Kadın cinselliğinin kullanılmadığı tek bir alan kalmadı. Kapitalistler, tıpkı bir hayvanı etinden, sütünden, derisinden, kılından, boynuzundan vb. her uzvundan nasıl yararlanıyorlarsa, kadınları da aynı biçimde "değerlendiriyorlar". Onları hem ucuz işgücü metası, hem de cinsel meta olarak kullanıyor, reklam aracı haline getiriyor, kozmetiğe özendiriyor, hatta duygusallığını bile bir sömürü konusu olarak kullanıyorlar. Televizyon pembe dizileri, Hollywood dramları, 'bestseller' olan "aşk" romanları duyguların metalaştırıldığı birkaç alan.

Kadın Sorununa Yeniden Ve Yeni Bir Düzeyde İlgil

1920'lerde Lenin, "Batı Avrupa'daki bütün kurtuluş hareketlerinde yer alanlar, on yıldır değil, yüzyıllardır eskimiş konumlarının iptalini ve kadınlarla erkeklerin kanun tarafından eşit kılınmalarını ileri sürmüşlerdir. Ama hiçbir demokratik Avrupa devleti, hiçbir ileri cumhuriyet

bu isteği gerçekleştiremedi. Çünkü kapitalizmin bulunduğu toprakta ve fabrikada özel mülkiyetin olduğu sermaye gücünün korunduğu yerde erkek, ayrıcalıklarını elde bırakmaz" diyordu.

Bugün hangi aşamadayız? Burjuva demokratik Avrupa devletleri ve ileri kapitalist ülkeler nedenli ayak diretirse diretsinler, kadın erkek eşitsizliğine neden olan eskimiş kanunlar bir bir iptal edildi ve kadınlarla erkeklerin kanun tarafından eşit kılınmaları hemen hemen gerçekleşti. Erkek, birçok alanda ayrıcalıklarını elden bırakmak zorunda kaldı. Buna karşın, kapitalizmin yarattığı aşırı sömürü, şiddet ve aşağılanma çok daha yaygın ve çok daha derin bir hal aldı. Yasalar önünde kadın erkek eşitliği sağlanınca kadınlarla kapitalistler karşı karşıya kaldı. Bir yanda kadın olmaktan dolayı, onu prangalayan, çocuk büyütme, eğitime, ev işleri parası olan herkes için ulaşılabilir toplumsal hizmetler haline gelmiş, nesnel olarak toplumsallaşmış, kadını iş ve toplumsal yaşam içinde ikincil kılan her türlü yasal engel ortadan kalkmışken, diğer yandan, vahşi kapitalizm canavarının yaşayabilmesi için kadının ucuz işgücüne duyduğu ihtiyaç daha da artmıştır. Kaldı ki dünyanın kol gücü gerektiren "erkek meslekleri" bugün, yeni makineler sayesinde tarihe karışmaktadır. Bu da, kadın işgücünün daha yaygın kullanım imkânlarını artırmaktadır. Ayrıca, toplumsallaşmış ev işleri ile çocuk bakımının pahalılığı nedeniyle, milyonlarca kadın bu mekanlardan yararlanamamaktadır. Kadının kurtuluşunun gelip dayandığı nokta budur. Kapitalizmin eşiği aşılmadan kurtuluştan söz edilemez. Bu demek değildir ki, erkek egemenliği bütünüyle ortadan kalkmıştır. Tam aksine, kapitalistler kadının ucuz emeğinden faydalanabilmek için erkek egemenliğini yeni biçimlerde, yeni kılıklar altında çok daha pervasızca kullanmak durumdadırlar. Erkek egemenliği olmadan, kadın emeğinin ucuz işgücü metası olarak kalması mümkün değildir.

Bunun içindir ki, kadınlar kurtuluşları için kapitalizme karşı sosyalizm için mücadele ederken, kapitalizmin kadınları sömürme, aşağılama, cinsel meta olarak kullanma, kadın vücudunu ve duygularını birer sermaye yatırım alanı olarak değerlendirme aracı olan erkek egemenliğine ve onun ürünlerden birini ifade eden çarpık kadın bilincine karşı mücadele etmelidirler.

Erkek egemenliğine ve onun kadınlar için ters-ten yansımaları olan çarpık kadınlık bilincine karşı savaşım, tek başına kadının kurtuluşunu gerçekleştirmez. Ama kadınlar bu cendereyi kırma mücadelesine girişmeden, bu mücadele içinde eğitilmeden yığınlar halinde sosyalizme kazanılamazlar.

"Yasa önünde eşitlik, henüz yaşamda eşitlik değildir. Emekçi kadın yalnızca yasa önünde değil, bilakis yaşamda da erkeklerle hak eşitliğini kazanmalıdır" diyor Lenin.

Görülüyor ve anlaşılıyor ki, yasada eşitlik ne denli sağlanırsa sağlansın, yaşamda erkeklerle hak eşitliği sağlamak için, kapitalizmin yerle bir edilmesi gerekiyor. Yalnızca yasada değil, yaşamda da erkeklerle hak eşitliği, emekçi kadınların parolası bu olmalıdır. Bu, çok sert ve çetin bir mücadeleyle başarılabilir. İnsan ile insan arasındaki en eski eşitsizlik biçiminin, özel mülkiyetin ortaya çıkmasıyla oluşmuş bu insanlık kamburunun kadın-erkek ilişkilerinde yarattığı, yüzyıllardır süregelen tahribatı, toplumsal dokuda meydana gelen zehirlenmeyi, kadınlar aleyhine oluşmuş değerleri, erkek egemenliğini "doğal"laştıran alışkanlıkları bir çırpıda yok etmek mümkün değildir. Nasıl ki, kölelik, serflik ya da kapitalizmde değişen yalnızca sömürü biçimidir, sömürü, ortak özelliktir; aynı şekilde özel mülkiyetin ortaya çıkmasından bu yana bütün toplumsal sistemlerde de biçimi değişse de ataerkil karakteristik yandır. Bu tarihsel sürecin sonudur ki kadın, eve ve kendine kapatılmış, geri bırakılmış, yalnızca maddi ilişkiler alanında değil, manevi dünyasında da ezilmiş, horlanmış, ruhsal olarak sakatlanmıştır. Bu nedenle, yaşamda eşitlik mücadelesi temel bir sorundur ve yalnızca kapitalizme karşı, kadının istismar edilmesine karşı mücadeleyle sınırlandırılmaz. Ama yaşamda eşitliğin toplumsal olarak sağlanmasının ön şartı, üretim aletleri üzerindeki özel mülkiyetin kaldırılması, artıdeğer sömürüsü üzerine yükselen kapitalist sistemin yıkılmasıdır.

Kadınların sorunları her geçen gün ağırlaşıyor. Bu saldırıya karşı yeni bir başkaldırı hamlesi gerekiyor. Bu hamlenin biricik toplumsal dayanağı emekçi kadınlardır. Öncü sınıfın kömünist öncüsünün organik bir parçası olarak kömünist kadınlar kadınlara karşı bir aşağılama makinesi haline gelen kapitalizme karşı, ezilen, horlanan, baskı altına alınan bütün kadınları saflarında

birleştirmeli, kapitalizmin maddi ve manevi ??? Uğrayan tüm kadınların kurtuluşuna önderlik etmelidir. Kendisinden başka hiçbir kadın kesimi bunu başaramaz. Çünkü ancak işçi ve emekçi kadınlar, bu şekilde örgütlenip savaşılırsa, gerçek kurtuluşun kapısını aralayabilir, sosyalizme ulaşabilirler. O halde yeni bir kadınların kurutuluş hareketi dalgasını yaratmak, kömünist kadınların omuzlarındadır. Devrimin ve devrimci mücadelenin, dört duvar arasına sıkıştırılmış kadınlığı nasıl aydınlığa çıkardığı son yarım yüzyıldaki ulusal ve sosyal kurtuluş mücadelelerinden de bellidir. Çok uzağa gitmeye gerek yok: Onbeş yıl süren Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelesi'nde binlerce yıldır geri-feodal ilişkilerin baskısı altında bütünüyle kişiliksizleştirilen Kürt kadınlarının nasıl da ayağa kalkıp, büyük bir savaş azmi ile öne atıldıkları görüldü. Kömünistler kadın sorunuyla her zamankinden çok daha yoğun ve sistemli bir tarzda ilgilenmelidirler. Bu, hem kuramsal, hem de pratik bir ilgi olmalıdır. Kadın hareketinin günümüzdeki seyirine ilişkin kuramsal bir çerçeve çizerek, potansiyel kadın hareketini açığa çıkarmak ve bu hareketi kendi kanallarından devrim okyanusuna akıtmak kömünistlerin omuzlarındadır. Konuyla ilgili genel geçer doğruları tekrarlamak, lafazanlıktan başka bir anlam taşımaz. Hareket planı içermeyen genellemeler bir milim bile ilerletmez. Kabul etmek gerekir ki, soruna yoğunlaşma görevi herkesten çok kadın kömünistlere düşüyor. Eğer kömünistler kadın çalışmasında istenilen noktada değillerse bunun en önemli nedeni, kadınların sorunu yeterince sahiplenmemeleri ve gerekli inisiyatif göstermemeleridir. Biliniyor ki, kömünistlerin saflarında da, kadınlara karşı dar kafalı, küçük burjuvaca, küçümseyici bir tutumun kalıntıları hâlâ şu ya da bu ölçüde bir etkiye sahiptir. Bunun için bayrağı herkesten önde kadınlar dalgalandırmalıdır. Clara Zetkin'in dediği gibi "kömünist kadınlar, nerede kadınlar acı çekiyor, nerede kadın, hakları ve özgürlükleri uğruna mücadele etmek zorunda kalıyorsa" ellerinde "bilgi meşalesi ve irade ve eylem kılıcıyla orada olmalı" dırlar.

Dipnotlar

1- Kadınlara oy hakkı ilk kez Finlandiya'da 1903'te gerçekleşti. 1. emperyalist paylaşım savaşından sonra kadınlara oy hakkı 21 ülkede tanındı. Fakat birçok gelişmiş kapitalist ülkede bu talebin yasallaşması için birkaç on yıl daha

beklemek gerekmiştir. Oy hakkı Fransa'da 1944'te, İtalya'da 1945'te, Kanada'da 1948'de tanınmıştır. Sömürge ülkelerde ise bu hakkın yasallaşması, emperyalist boyunduruktan kurtuluş sonrasına denk gelir. Kadınlar oy hakkı için Mısır'da 1956, Pakistan'da 1956, Libya'da 1963 tarihlerini beklemek zorunda kalmışlardır. Oy hakkı elde edildiğinde bile bu erkeklerle eşit oy hakkı anlamına gelmiyordu. Örneğin İngiltere'de 1918'de kadınlara oy hakkı tanındı. Fakat oy kullanma yaşı erkekler için 21, kadınlar için ise 30 olarak belirlenmişti. İngiltere'de eşitlik 1928'de gerçekleşti.

Kaynakça

- 1- Komünist Manifesto, Marx-Engels, Sol Yayınları
- 2- Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni, Engels, Sol Yayınları
- 3- Kadın ve Sosyalizm, A. Bebel, Sol Yayınları
- 4- Kadın ve Aile, Marx- Engels-Lenin, Sol Yayınları
- 5- Kadınların Kurtuluşu, Lenin, Honca Yayıncılık

- 6- Kadın Sorunu Üzerine Seçme Yazılar, Clara Zetkin, İnter Yayınları
- 7- Kadın Sorunu Üzerine, Marx, Engels, Lenin Stalin, Komintern İnter Yayınları
- 8- Rusya'da 1917 Sosyalist Ekim Devrimi ve Kadınların Kurtuluşu, Gül Özgür 2. Cilt, Dönüşüm Yayınları
- 9- Kadınların Özgürlüğü ve Sınıf Mücadelesi, Tony Cliff, Ataul Yayınları
- 10- Kadınlar ve İşçi Hareketi, Yazın Yayıncılık
- 11- Feminizm, Andree Michel, Kadın Çevresi Yayınları
- 12- İkinci Cins, Simone de Beavoier, Payel Yayınları
- 13- Kadınlığın Gizemi, Bety Feriden, E Yayınları
- 14- Cinsel Politika, Kate Milet, Payel Yayınları
- 15- Şu Hain Kalplerimiz, Rosalind Coward, Ayrıntı Yayınları
- 16- Biz Devrimci Kadınlar, Elif Karatekin, Varyos Yayıncılık

Politik Etkimizi Örgütsel Kazanıma Dönüştürelim

“Proletaryanın iktidar mücadelesinde örgütten başka silahı yoktur” (Stalin)

“Devrimci kuvvetlerin taktik başarısı girdikleri taktik çarpışmadan devrimci ve politik etkilerini büyütürken çıkmaları anlamına gelir. Hedefler ve vuruş gücü, politik etkinin büyümesine, yayılıp derinleşmesine bağlı olarak büyür, büyümelidir. Düşe kalka, sendeleyerek ilerlemek istemiyorsanız, ikinci aşamada büyüyen siyasi etkinizi ve büyüyen devrimi örgütlemeyi başarmalısınız. Büyüyen politik etkinizi örgüt gücüne dönüştürmelisiniz. Politik etkiyi kalıcılaştırıp derinleştiren budur. Daha ileri politik çıkışlar, bir önceki aşamanın kazanımlarının maddi örgütsel güce dönüştürülmesine dayandırılabilir. Politik hedefinizi ve vuruş gücünüzü, ancak genişleyen, derinleşen, yayılan politik etkinizi örgütleyerek büyütebilirsiniz.” (MLKP II. KB)

İşçi sınıfı ve ezilen halkların faşizm ve sermayeye karşı mücadelesinin devrimci önderliğini üstlenmek ve proletaryanın devrimci iktidarını kurma hedefi ve iddiasını gerçekleştirmenin biricik yolu; emekçi kitleleri bir ağ gibi saran örgüt, örgüt ve yine örgüttür.

Örgüt ve örgütlü güçler -tabi ki ezilen ve sömürülen güçlerin- öteden beri egemen sınıfların korkulu rüyası olmuştur. Bu yüzden egemen sınıflar en büyük “cezaları” saltanatlarını yıkmaya yönelik örgütlü eylemlere, güçlere ve bireylere verirler.

Böylece örgüt fikrinin kitleler içinde yaygınlaşmasını tehlikeli bir “şey” olarak gösterip yasaklamaya, engellemeye çalışırlar.

Temel üretim araçlarına sahip bir azınlığı oluşturan sömürücü sınıflar, geniş emekçi yığınlar üzerindeki siyasal ve ideolojik egemenliklerini bir baskı ve zor aygıtı olan devlet aracılığıyla kurarlar. Devlet ise, tepeden tırnağa silahlı ve örgütlü bir güçtür. Bütün yasalar, kurallar; gelenek ve görenekler; din-ahlak ve kültür bu sömürücü ve kan emici azınlığın sınıf çıkarlarını korur ve güvenceler. Bunu başta toplumsal yaşamın en küçük birimi olan aile olmak üzere; okul, ordu, cezaevleri, işyerleri, dernek, vakıf ve dini kurumlarla yaparlar. Siyasal zor ve baskının aracı burjuva devleti, tepeden tırnağa örgütlü yapısı, siyasal egemenliği ve ideolojik hegemonyasıyla ayakta durur. İşçi sınıfı ve emekçilerin iktidarını kurmak, bu örgütlü zor aygıtının yıkılmasını getirecek daha etkin ve yetkin bir örgütlülük ve savaşımı öngörür. Örgütlü silahlı savaşım, bunun başlıca yoludur.

Birlik Devrimiyle birlikte sınıflar mücadelesindeki onurlu yerini alan partimiz MLKP, gruplar dünyasına ait dar çalışma tarzını aşır yeni tarzı, parti tarzını kuşandı. Ve daha ilk kavga yılında bu tarzın farklılığını, en geniş işçi, emekçi ve gençlik yığınlarının hareketine öncü-iradi müdahalede bulunarak dosta ve düşmana gösterdi. Partimiz, işçi sınıfı ve emekçi kitleleri devrimin siyasal ordusu olarak örgütlemek, onların demokratik ve sosyalist savaşımına önderlik etmek için strateji ve taktiğine uygun siyasal ve örgütsel alanda pratik adımlar attı. Birlik devriminin sağladığı muazzam pozitif enerjiyle, düşman saldırılarına karşı ateş altında devrim ve iktidar yürüyüşünü sürdürdü. Devrimci savaşımıyla önemli bir politik etkinlik sağladı.

MLKP, kısa sürede gerek politik etki düzeyi, hazırlık ve güç biriktirme konusunda olsun, gerekse de örgütlülük düzeyi bakımından olsun diğer devrimci örgütlere göre birkaç adım öne sıçradı. Bu durum bugün de böyledir... Ancak bizim hedefimiz mevcut devrimci örgütler içinde en önde olmak, en iyisi olmak değildir. PKK'nin de devrimci hattan YDD'ye doğru dümen kırması, ideolojik-politik teslimiyeti ve Kürt devriminin yenilgisi koşullarında, devrimci hareketi saran tasfiyecilik ve reformist kuşatma altında kitlelere dönük politika tarzı yerine içe dönük politikalarla malül devrimci örgütlerden bir kaç adım ileri olmakla politik iktidar hedefimizi gerçekleştirebilir, işçi ve emekçi kitlelere önderlik gibi büyük iddia ve misyonumuzu oynayabilir miyiz? Şüphesiz ki hayır. Biz artık sınıflar savaşımında belli başlı politik güçlerden biri olmanın neresinde olduğumuzu sorgulamalı ve buradan hareketle değerlendirmeler yapabilmeliyiz.

Marksist-Leninist partimiz geniş emekçi yığınları, ezilen halkları ve gençliği aşağılayan ve sefaletle sürükleyen vahşi kapitalizme ve emperyalist barbarlığa karşı, kitlelerin bağrında taşıdığı hoşnutsuzluğu, mücadele isteğini uyandırıp, potansiyel enerjilerini ateşleyerek yıkıcı enerjiye dönüştürme, devrim ordusu olarak örgütleyip dövüştürme ve devrimci iktidarı kurma tarihsel ve siyasal göreviyle karşı karşıyadır.

Birçok alanda parti tarzını/yeni tarzı yaşama geçirerek mücadele tarihine yeni devrimci gelecekler armağan eden partimiz; siyasal kazanımları örgütsel kazanımlarla birleştirmek, pekiştirmek ve süreklileştirmek suretiyle kendisini daha üst düzeyde örgütlemek ve üretmek zorundadır. Bu konuda geçmişin, gruplar döneminin üzerimizde kalan ve gelişmemizi, sınıf hareketiyle birleşmemizi frenleyen eski tarza ait kalıntıları devrimci yoldan değil devrimci yolda ilerleyerek, sıçramalarla tepelemeliyiz. Yoksa geçmişi biraz daha farklı bir düzeyde tekrarlamaktan öteye gidemeyiz.

12 Eylül öncesi devrimci ve komünist grupların iktidar ufkundaki darlıktan kaynaklanan bu alandaki yetmezliklerinin sonuçları çok ağır ödendi. Hala da etkileri sürüyor. Daha çok bölünmüşlük ve grupçulukla anılan, en büyük enerjisini en yakınındaki devrimci gruba yönelten 74-80 döneminde elliyi aşkın devrimci grup, parti ve örgüt binlerce, onbinlerce kitleyi hare-

kete geçirebiliyor, karşıdevrimle savaştırabiliyor; bu muazzam devrimci gücün/gövdenin örgütlü bölüğü/başı on'larla ifade ediliyordu. 24 saatini devrimci çalışmaya ayıran ve bir kadro gibi çalışan devrimciler yıllarca ileri sempatizan olarak kalabildiler. O nedenle partimiz, 74-80 devrimci yükseliş dönemindeki devrimci çalışmayı devrimci kendiliğindencilikle tanımladı. Nitekim harekete geçen kitlelerle öncü güçlerin önderlik misyonu arasındaki uçurum, 12 Eylül faşist cuntasının kolay başarı kazanmasını; devrimci hareketin, kitle mücadelesinin ağır yenilgi almasını getirdi. Bu örgütsüzlük ve iradesizlik nedeniyledir ki devrimci örgütler, faşist cuntacılar karşısına kendi güçlerini, çeşitli grev ve direnişlere katılan binleri, onbinleri çıkarıp dövüştüremediler. Bu tarihsel deneyde çıkarılması gereken önemli dersler vardır.

Özellikle '97'lerde başlayan kitle mücadelesindeki durgunlukla birlikte partimizin politik etkinlik düzeyinde de bir düşüş ve zayıflama yaşandı. Elbette bu politik edilgenlik durumunu sadece bu olguyla izah edemeyiz. Bunun birçok nedeni var: İlki her düzeyde önderlik yetmezliği ise, ikincisi genişliğine gelişmenin, nicel gelişmenin derinliğine gelişmeyle, niteliksel gelişmeyle birlikte yürütülememesi, kadrolarımızın ideolojik-politik düzeylerinin yükseltilememesi; ikinci derece kadrolar ve örgütçü kadrolardaki yetersizlik; üçüncüsü eski tarzın üzerimizdeki etkilerinin yanısıra, sürekli eylem hattında yürüyen partimizin kadro gücündeki kayıplarını telafi edecek komple, bütünlüklü ve kesintisiz bir çalışmanın yürütülmemesidir. Partimiz kuruluşundan itibaren geniş emekçi kitlelere öncülük rolünü yerine getirirken küçümsenmeyecek kadro kaybına uğradı. Bu durum siyasal ve örgütsel faaliyetin düzeyini düşürdü. II. Kongre Belgeleri şöyle diyordu:

“... Partimiz geçişin hazırlanması ve örgütlenmesine vurgu yapmakla birlikte hemen ve doğrudan saldırı politikası öngörmemiş, politik olarak kuvvet biriktirme, fırsat kollama ve uygun anlarda saldırıya geçişi gerçekleştirme üzerinde durmuştur.

Örgütsel hazırlık ve kuvvet biriktirme, politik olarak pratikte öngörülenin aşılması, saldırı demesek bile bir coşkuyla ileri atılma çizgisi gelişmiştir. Coşkuyla ileri atılmak şeklinde yaşam bulan politik çizgi, yer yer ihtiyatsızca ileri atılma düzeyine ulaşmıştır. Bu, örgütsel hazırlık

ve kuvvet biriktirme çalışmasında derinleşmeyle de birleştirilmeyince, siyasi polisın saldırılarının sonuç alıcı olmasını kolaylaştırmıştır...” (s. 109)

Tüm parti kadro ve örgütleri tarafından bilinen bu durumu yeniden yaşamamak için, devrim ve sosyalizm kavgasını büyütmek; kabarmaya başlayan kitle mücadelesi dalgasına devrimci tarzda müdahale ederek politik etki düzeyimizi yükseltmek ve sınıfla birleşerek önder partiye ulaşmak perspektifiyle hareket edip, partiyi yeni/taze güçlerle daha üst düzeyde örgütleme görevini geline aşamada hiç bir gerekçeyle ihmal etmemeliyiz.

2000 Mart-Mayıs süreci, partimizi, yürüttüğümüz ısrarlı devrimci mücadele ve öncü devrimci çıkışlarla bir kez daha öne çıkardı ve kitlelerin umudu olma yolunda önemli öncü sinyaller vermesini sağladı. Gelişen bu politik etkiyi kalıcılaştırmak ve daha ileri/üst politik sıçramalara dönüştürmek için örgütsel inşa, oluşum ve mevziler alanında hızla başarılar kaydetmek zorundayız.

Strateji ve taktiğimizin öngördüğü hazırlık ve güç biriktirmenin gerçekleşmesi de bu devrimci görevlerin başarılmasına bağlıdır.

Hazırlık, mevcut kuvvetlerimizin örgütlenmesi, yönetilmesi ve planlı bir şekilde hedeflerimize bağlı olarak savaşa sürülmesidir. Başka bir deyişle partiyi, parti güçlerini örgütlemektir. Güç biriktirme ise, politik aktivitelerimiz sonucu eylemlerimize katılan, partiye yaklaşan yeni güçlerin uygun parti örgütlerinde örgütlenmesi ve yönetilmesidir.

Partinin görevleri, hedefleri somut olarak, birkaç adım ötesi görülerek planlanır ve buna uygun güç tasnifi yapılır. Partimizin girişeceği her çarpışma ve muharebeden ulaşacağı sonuç; yenilgi ve zafer, başarı veya başarısızlık tamamen örgütlenme ve hazırlık düzeyine bağlıdır. Hazırlık, eğitim, bilgi-deneyim aktarma, sirkülasyon, ayıklama, motivasyon gibi bir dizi boyutu kapsar. Yüzünü partiye dönmüş yeni güçleri partiye kopmaz bağlarla bağlamak, güç biriktirmenin ana hedefidir. İnsan unsurunun yanında, güç biriktirme, yeni mücadele araçları ve biçimleri, yeni çalışma alanları, teknik donanım ve mali olanakları da kapsar.

Ezilen ve sömürülen kitleleri parti saflarında örgütleme, savaşım yeteneğini yükseltme stratejik ve taktik önderliğin ana görevlerindedir.

Aksi taktirde güçlü politik etki kalıcı ve sürekli olamaz. Gerçek anlamda bir politik başarıdan da söz edilemez. Geline yerde partimizin devrimciliğini kanıtlama ve varlığını ispat etme; günü kurtarma diye bir sorunu yoktur, olmamalıdır. Bu duruma takılmak geri bir duruştur ve çoktan aşılmıştır. Bugün Partimizin gelişen politik etkisini örgütsel güce dönüştürmeyi başarma ve süreklileştirme görevi önümüzde durmaktadır.

Örgütsel inşa, oluşum ve mevziler sağlama ve geliştirme devrimci çalışmamızın önemli bir parçasıdır. Bu da bir yanıyla örgütlenmede derinleşme ve niteliği geliştirmedir. Ve ilk adımı, uzmanlaşma ve işbölümüdür. Uzmanlaşma II. Kongre Belgeleri’nde belirtildiği gibi “tecrit” ve “sınırlama” yı gerektirir. Bu tecrit ve sınırlama tabii ki uzmanlaşma alanı dışındaki görevler içindir. Her ‘iş’ten az çok anlayan kadrolar değil, yeteneklerine uygun uzmanlaşmış ve yetkinleşmiş kadrolardır ihtiyacımız olan. Bu yetmez, uzmanlaşma ve yetkinleşme de konsantrasyonu ve yoğunlaşmayı sağlayacak olanak ve koşulların sağlanması bir diğer adımdır.

Niteliği yükseltmede kadrolarımızın ideolojik ve politik donanımı, derinliği ve sağlamlığı zorunludur. Parti politikalarını derinlemesine kavrayacak, özümseyecek ve uygulamada tereddütsüz davranacak kadrolar eğitmek ve yetiştirmek zorundayız. Kadro ve örgütlerin eğitimi, işlevli kılınması ve niteliğinin geliştirilmesi; öncelikle, özel günlere ve dönemlere indirgenerek darlaştırılmaz, aksine komple ve bütünlüklü devrimci çalışmanın bir parçasıdır ve süreklidir. İkincisi, devrimci eğitim devrimci pratik içinde gerçekleşecektir. Eğitimde kastedilen teorik eğitimse, bu da özel eğitim dönemleri, parti okulu, parti örgütleri ve fonksiyonerlerinin “iş”leri ve çalışmalarının konusudur.

Pratik devrimci görevlerimize gösterdiğimiz özeni, ideolojik-politik-örgütsel bakımdan yetkinleşmek için de göstermeliyiz. Yetkin ve bilgili propagandacılar, politik refleksleri gelişmiş, sarsıcı ve etkileyici ajitatörler, yaratıcı ve değişirici örgütçüler, uygun vuruşlarla politik etkimizi pekiştiren milis-müfrezeler yetiştirmeyi hedeflemeliyiz. Bir çarkın dişlileri gibi her alanda uzman kadrolar görevlerini layıkıyla yerine getirirse devrim çarkını hiç bir güç duramaz.

Toplumun ezilen, sömürülen, aşağılanan ve geleceksizliğe itilen sınıf ve katmanlarından par-

timize yönelen işçileri, memurları, gençleri, emekçi kadınları, aydınları, işsizleri, esnafı ve kent yoksullarını, konumlarına göre legal ve illegal parti örgütlerinde (parti komiteleri, hücreleri, çalışma grupları, eğitim-okuma grupları, dağıtım grupları, milis ve çeşitli komisyonlar) veya kitlesel legal ve yarı-legal, esnek ve dolaylı örgütlerde (dernek, kültür merkezi, halkevi, birlikler, sendikalar, platformlar, komiteler, spor kulüpleri vb.) yeteneklerini/enerjilerini açığa çıkaracak tarzda örgütlemeliyiz. Elbette herkesten aynı beklentilerimiz olamaz. Kimisine kadro olabilecek görevler verirken, kimisini okuma gruplarında, kimisini de çalışma alanımız hakkında (alanın özellikleri, alandaki kitlenin özellikleri, ilgi ve yönelimleri, düşmanın durumu, işbirlikçileri açığa çıkarma, vb) bilgi ve istihbaratta görevlendirebiliriz. Kimi yeni ilişkileri çeşitli eylem komitelerinde örgütlerken, kimilerine de sadece pankart hazırlama görevi verebilir veya lojistik destek gruplarında, grevlerle dayanışma birimlerinde örgütleyebiliriz. Partimiz coşkuyla ileri atılma hattından ilerlerken fonksiyonlarından düşmana tutsak düşenler, şehit olanlar; yorulanlar ve dökülenler de oldu. Bu durum bir noktaya kadar kaçınılmazdır. Ancak gerek siyasi polise karşı mücadele sanatında yetkinleşme, gerekse güçlerimizi planlı savaşa sürmede kayıplarımızı asgariye indirebiliriz. Doğan boşluğu yeni güçlerle doldurarak ilerleyebiliriz. Yeni/taze güçlerle saflarımızı güçlendiremezsek daha güçlü atılımlar ve kampanyalar örgütlememiz mümkün değildir. Kendimizi azalan ve güçten düşen güçlerimizle tekrar ederiz o kadar!

Sınıf mücadelesi düz bir çizgide ilerlemiyor. Sürekli yükselen bir kitle hareketi olmadığı gibi sürekli hareket/eylem halinde bir devrimci parti de olamaz. Partimiz de sürekli eylem halinde yürüyemez. Her kampanyada bütün kuvvetleriyle bir hedefe yönelemez. Öyle tarihsel/siyasal anlar ve gelişmeler olur ki, (örneğin ölüm hücreleri) elbette tüm parti güçleri devrimle karşı-devrim arasında başlayan o andaki muharebeyi kazanmaya kilitlenir. Ama sürekli bu tarzda ilerleyemeyiz. Büyük, etkili eylemler serisinden sonra daha farklı mücadele biçimleriyle de gelişmelere müdahale edebiliriz. Politik kazanımlarımızı, uygun hedeflere askeri vuruşlar yaparak pekiştirebiliriz. Örneğin, cinsel taciz ve tecavüz kampanyasının siyasi etkisini pekiştirmek ve hesap sormak için tecavüzcü - işkence-

cilerin cezalandırılması veya işkence merkezlerinin bombalanması gibi... Ölüm hücrelerine karşı geliştirilen kampanyanın etkisini arttırmak için inşa halindeki ölüm hücrelerinin bombalanması gibi... Halkın vicdanında mahkum olan Susurluk çeteleri mensuplarının cezalandırılması gibi...

Sürekli veya kesintisiz olması gereken, partimizin politik-örgütsel faaliyetidir. Bunun için de güçlerimizi "kontrollü" harekete geçirmeliyiz. Parti güçlerimiz -ön açmak, kanal açmak için yapılan öncü çıkışları kastetmiyoruz- kitleler yerine eylem yapan değil, kitleleri harekete geçiren motor rolünü oynamalıdır. Çünkü biz düzenli bir ordu olarak cephe savaşı yürütmüyoruz. Gerilla tarzında sınırlı güçlerimizle bir savaş yürütüyoruz. Bazı alanlardaki güçlerimizi nefeslendirmeye, eğitim ve örgütleme faaliyetiyle yenileme ve donanımlarını yükseltmeye çalışırken; başka alanlardaki güçlerimizi savaşa sürebiliriz. Her alanın somut durumunu, ihtiyaçlarını, gelişme olanaklarını gözetenek yeniden ve daha üst düzeyde örgütlemek ve daha büyük kavgalara hazırlamaktır asıl olan. Güçlerimizi, enerjimizi rasyonel kullanarak az enerjiyle çok iş yapmayı başarmak durumundayız.

Kuşkusuz "siyasal etkiyi örgütsel etkiye / kazanıma dönüştürme" sorunu mekanik ve aşamalardan oluşan bir süreç olarak da ele alınamaz. Yaratılan her siyasi etki henüz oluşumu ve yaygınlaşması aşamasında örgütsel etkiye dönüşür. Nitekim örgütçülüğün temel esprilerinden biri de bu dönüşüm esnasındaki müdahaleyi -an'ı kaçırmadan- yapabilmektir. Yoksa partinin siyasi etkisine kapılıp gelenler, çok geçmeden uzaklaşıp giderler. Sözkonusu an'ı yakalamak ve gerekli müdahaleyi gerçekleştirmek ve ardından da hedefli, planlı, programlı, somut yönelimlere girmek yürünecek yolu gösterir. Bu anlamıyla siyasi etkiyi örgütsel kazanımlara dönüştürmek birbirinden ayrı ele alınabilecek, iki ayrı süreçler değil, tersine, iç içe geçen, görevleri ve hedefleriyle birbirini tamamlayan süreçlerdir. Tam da bu noktada siyasi etkiyi örgütsel kazanıma dönüştürememek bir anlamıyla faaliyeti kesintiye uğratmak ya da en iyimser tanımla kendiliğindencilik olarak tanımlanabilir. Sürecin ürünleri toplanamıyorsa, faaliyette yoğunlaşma ve örgütlenme girişimlerinde ciddi zayıflamalar var demektir. Çünkü hedefli, kesintisiz bir çalışma, dönemin görev ve ihtiyaç-

ları temelinde yürütüleceği için meyveleri toplayamaması düşünülemez. Nitekim yoğun aktivelerin ardından organlar da, kadrolar da yaşadıkları sıçrama, ilerleme veya gerilemeye bağlı olarak; ortaya çıkan ihtiyaçlardan hareketle kendilerini gündemleştirir ve daha ileri görevlere önerirler. Süreç, organlar veya kadrolar bakımından olumlu-olumsuz, ileri-geri vb. yanları açığa çıkararak bu alandaki görevleri de belirlemiştir. Böylece ortaya çıkan sorunlar ve görevler ekseninde yürütülecek iradi, sistemli bir çalışma, eski tarzda ifadesini bulan kendiliğindencilik hastalığının alt edilmesini sağlayarak kesintisiz ve verimli bir çalışmayı; çerçevesi çizilmiş bir hareket planı ve devrimci denetimin gereklerinin yerine getirilmesini güvence altına alır.

Aktivistlerimizi eğitmek, niteliğini yükseltmek ve yeni güçleri örgütlemek dedik. Örneğin, bunu küçük eğitim ve okuma grupları şeklinde yapmak zaman ve mekan bakımından elverişli değilse, daha geniş toplantılar, seminerler ve panellerle uygun sendika, dernek, lokal veya kültür merkezlerinde Marksizm-Leninizm ve parti politikalarına hakim, konuyu enine boyuna anlatan, gelebilecek soruları anlaşılır, ikna edici ve inandırıcı bir şekilde yanıtlayan, kısacası parti politikalarını ayrıntılandıran yetkin ve bilgili propagandacılar aracılığıyla da yapabiliriz.

Burada da işi sadece propaganda olan kadrolar yetiştirme ve propaganda grupları oluşturma göreviyle karşı karşıya bulunduğumuzu görmeliyiz.

Güncel politik ve örgütsel faaliyetimizi geleceği gözeterek, stratejik hedefimize bağlı olarak yürütmeliyiz. Başarılı ve alanlarına hakim/yetkin kurumlaşmalar için istikrar şarttır. Sık sık yapılan yer değiştirmeler istikrarı sağlamadığı gibi istenen başarıyı da getirmez. Bir çalışma alanına gelen her yeni kadro tam adapte olmuşken başka bir alana kaydırılırsa burada başarı beklenmemelidir. Keza parti çalışmasındaki bellek kaybı ve kesinti vahim sorunların yaşanmasını getirebiliyor. Bu anlamda raporlar, arşiv ve bilgi akışının önemli rol oynayacağı kesindir. Kadro ve sempatanlarımızı iyi tanıyıp; yeteneklerine, ilgi alanlarına ve gelişme potansiyellerine göre eğitip görevlendirir; başka "iş"lere koşturmazsak istikrarı ve gelişmeyi, alanda etkin ve kalıcı bir güç olmayı yakalayabiliriz.

Kadroların yaşamı ve davranışları emekçi kitlelere güven vermeli, sözü ile eylemi uyumlu ol-

malıdır. Bir seçim ya da başka siyasal kampanya sonucu kurulan yeni ilişkiler için "bu kadar insanı nasıl örgütleyeceğiz?" diye kara kara düşünen örgütçü veya yönetici kadrolarla ilerlemeyeceğimiz açıktır. Bu yoldaşlarımıza, kendilerini yenilemelerine yardımcı olup başka görevler vermeli, kitlelerin nabzını tutan, parti politikalarını özümseyen, inisiyatifli, yaratıcı, engellere teslim olmayan, yaşamı ve davranışlarıyla emekçi yığınlarımıza güven veren kadroları öne çıkarabilmeliyiz.

Herhangi bir kampanyada politik kazanımı örgütsel kazanıma dönüştürmek için, iyi bir hazırlıkla kampanyayı başlatmak ilk işimiz olmalıdır. Kendi güçlerimizi siyasal ve örgütsel olarak hazırlamak ve örgütlemek başarının yarısıdır. Propagandistleri, ajitatörleri, dağıtımcıları ve çeşitli komisyonlarıyla (sürekli yeni katılan güçlerle takviye edilerek) politik sahneye çıkarken aynı zamanda sadece işi örgütçülük olan, halk deyimiyle insan sarrafı olan yoldaşlarımızı da örgütleme görevi için kampanyaya katmalıyız. Özellikle yeni katılan insanları izleyecek, gözleyecek ve pratikte deneyerek uygun birimde ya da örgütlerde görevlendirecek örgütçülerin varlığı, örgütler inşa etmenin ve oluşturmanın da garantisidir.

2000 Mart-Mayıs sürecini iyi bir hazırlıkla karşılayan partimiz politik bir atılım gerçekleştirdi. Örgütsel alanda da önceki dönemlere göre görece daha iyi bir gelişme kaydetti. Ancak bu yetmez, ihtiyaç duyulan şey daha üst düzeyde örgütlenmektir. Bu bağlamda Mart-Mayıs sürecinin politik etkisini örgütsel maddi güce dönüştürmek bakış açısıyla hareket etmeliyiz.

Mart-Mayıs sürecinde yaratılan siyasal etki, bunu hazırlayan ve örgütleyen örgüt ve kadrolarda önemli sıçrama ve gelişmeler yaratmıştır. Bu noktada bize düşen Mart-Mayıs kazanımlarını arkamıza alarak örgüt ve kadroların başarıları üzerinde niteliğini geliştirmek, önlerini açmak, kalıcılıklarını sağlamak, güçlendirerek yeni görev ve sorumluluklara hazırlamaktır. Bu anlamıyla:

1) Mart-Mayıs süreci parti örgütleri ve kadrolarının başarı ve başarısızlıklarının ölçüldüğü bir dönem olmuştur. Tüm parti örgütleri ve kadroları bu bakış açısıyla da gözden geçirilmeli, en önemli örgütten en alt düzeydeki örgüte kadar yaşanan ilerleme, sıçrama veya gerileme analiz edilerek değerlendirmeler yapılmalı, geri ve

zaafly yanlarla ideolojik bir m¼cadele y¼r¼t¼l-
meli; bu durum, ¼rg¼tsel d¼zenlemelerde karşı-
lığını bulmalıdır.

S¼recin gerisine d¼řen, başarisız bir pratik ser-
gileyen ¼rg¼t ve kadrolar zaman kaybetmeksizin
ortaya ¼ıkan dersler ışıkında bir eğitim/değişim
s¼recine tabi kılınmalıdır.

S¼recin ¼r¼lmesinde kolektivizm, uyum, irade
birliği, alan hakimiyeti, inisiyatif ve yaratıcılı-
đın, g¼cl¼ reflekslerin başarıyı; tersi durumların
ise verimsizliği, geriliği ve başarisızlığı getirdiği
usanmadan tekrarlanmalı, kavratılmalıdır.

2) Siyasi faaliyetin ve g¼ndemlerinin yoğun
olduğu d¼nemlerde organ toplantıları ve ikili
g¼r¼řmelerin yoğunlaşması (bir ¼l¼de anlaşı-
lır), siyasi faaliyetin g¼rece zayıfladığı d¼nem-
lerde organ toplantıları ve g¼r¼řmelerin azaltıl-
ması bi¼imindeki ¼arpık ve yanlış anlayışlar
terkedilmelidir. Zira siyasi aktivitenin g¼reli
olarak azaldığı d¼nemlerde adına layık toplantı-
lar ve analizler yapılmadan siyasi etkinin ¼r-
g¼tsel etkiye d¼n¼řt¼r¼lmesinin iradesi oluşa-
maz, planları yapılamaz, adımları atılamaz.

3) Ortaya ¼ıkan ders ve deneyimler ışıkında
y¼netici kadroların y¼netici yetenekleri ve ¼zel-
liklerinin geliştirilmesi, eğitenlerin eğitilmesi
ihtiyacı kendisini dayatmaktan ¼ıkmamıřtır.

4) Y¼netici potansiyeli taşıyan gen¼ unsurlara,
¼zel program ve hedefler dahilinde y¼nelmek
zorunlu olmuştur. Parti okulu ya da daha pratik-
ge¼ici y¼ntemler ¼zerinde d¼ř¼n¼lmelidir.

5) Ajitat¼r, propagandist, ¼rg¼t¼c¼, vb. ¼zellikleri
¼ne ¼ıkan fonksiyonerler, kadroların uygun se-
¼imi, teşviki ve g¼revlendirilmesiyle işlevli kı-
lınmalı ve eğitilmelidirler.

6) Bu s¼re¼te harekete ge¼irilen kitle ile kurulan
bağlar g¼clendirilmeli, siyasallaştırılmalı ve
s¼reklileřtirilmelidir.

7) En geri kitle bağını dahi değerlendirmek,
olanaklara hakim olmak ve herkese bir iş ver-
mek, herkesi bir ¼rg¼te dahil etmek sloganyla
y¼r¼meliyiz.

8) S¼reci ¼rg¼tlerken kullanılan ara¼ ve y¼ntem-
ler g¼zden ge¼irilerek kalıcı olabilecekler, sağ-
lamlaştırılacaklar vb. ayrıştırılmalıdır. B¼yle bir
ayrıştırma; yeni mevziler elde etmemizi , varo-
lan mevzileri sağlamlaştırarak işlevli ve kalıcı
kılmayı sağlar.

9) Elimizdeki ara¼ ve ¼rg¼tleri işlevli kılmak
i¼in; her ara¼ ve ¼rg¼t kendi ¼zg¼nl¼đ¼, eylemi-
nin muhtevası ¼zerinde konumlandırılmalı, yo-
đunluđunu azaltıcı ve dağıtıcı etki ve ¼nerilerden
ka¼ınılmalıdır. Bu bakış a¼ısından sapmadan
yerel ara¼lardan genele y¼nelik sı¼ramalar ya-
pabilmenin yol ve y¼netmeleri geliştirilmelidir.

10) 1 Mayıs Hazırlık Komiteleri Mart Mayıs
s¼recinin ortaya ¼ıkardıđı ara¼lardır. Bu ara¼lar;
¼rg¼tlerimizin olmadığı yerlerde kalıcılaştırıla-
rak ¼alıřma grupları, eğitim grupları gibi ¼rg¼t-
lere d¼n¼řt¼r¼lmelidir.

Mart-Mayıs s¼recinde ¼ne ¼ıkan ileri taraftar ve
sempatizan d¼zeyindeki fonksiyonerlerimiz
değerlendirilip ¼zel eğitime tabi tutulmalı, uy-
gun olanlar ¼ye ve ¼ye adayı yapılmalıdır.

¼rg¼tl¼ insan g¼cl¼ insandır. Hele de tarihin
akışı y¼n¼nde ¼rg¼tlenmiřse.. Eskiye, ¼r¼yeni,
pislik ¼reteni yıkıp yerine yeniyi, g¼zeli, insani
olanı koymaya ¼alıřan; sınıfsız ve s¼m¼r¼s¼z
bir d¼nya kavgasında militanca ¼ne atılan bir
partinin, MLKP'nin saflarında ¼rg¼tlenmek bir
onurdur, ayrıcalıktır. Bir kampanya sırasında;
yıllardır bizim ¼evremizde olan, hemen hemen
alanındaki t¼m eylemlerimize katılan ama bir
t¼rl¼ ¼rg¼tlenemeyen bir emek¼i memur yolda-
şımızın etrafına saldığı coşku dalgası ve g¼zle-
rindeki sevin¼ parıltılarıyla s¼ylediđi gibi,
“Yoldaş, biliyor musun ¼ok mutluyum. Sanki
yeniden doğmuş gibiyim. ¼¼nk¼ Partinin safla-
rında ¼rg¼tl¼y¼m artık! Bunca zamanımı boşa
ge¼irmiřim meğer.!”

O halde, en başta kendimizi ¼rg¼tlemeye ve
yenilemeye, sonra yığınları ¼rg¼tlemeye ve yine
¼rg¼tlemeye, partinin ¼ađrılarını ve uyarılarına
kulak vermeye!

Kadro Politikasının Bazı Sorunları Üzerine

Komintern'in VII. Dünya Kongresi'nin tarihsel kararlarından sonra, yığınlar uğruna mücadele sorununun yeni tarzda ele alınmasından sonra kadro sorunu olağanüstü büyük önem kazanıyor. Yoldaş Dimitrof, (Komintern'in) VII. Dünya Kongresi'ndeki son sözünde bu sorunu kapsamlı olarak açtı.

Sadece, güçlü, kararlı, disiplinli ve ideolojik olarak çelikleşmiş kadro yetiştirmesini anlayan parti, önümüzde duran o büyük görevlerle bahsedebilecek güçte olduğunu gösterebilir ve milyonluk yığınları sermaye iktidarının yıkılması için mücadeleye sevk edebilir. Bu yığınlar, hareket halindedir; bize yönelmeye başlıyorlar. Kadrolarımız, bu yığınların derinliğine bizzat nüfuz etmeyi, olgunluklarının derecesini, mücadele yeteneğini soğukkanlı irdelemeyi ve onları, kendi tecrübesiyle sürekli yeni daha yüksek görevlere götürmeyi kavramalıdır. Diğer taraftan kadrolarımız yığınlara sadece öğretmeliler, bilakis onlardan da öğrenmelidirler. Yığınlar içinde saklı gelişen süreçleri hissetmeliler, sermayeye karşı mücadelelerde ortaya çıkan yeni mücadele biçimlerini fark etmeliler, aşağıdan gelen her inisiyatifi sahiplenmelidirler. Sadece böylesi kadrolar, mücadeleler içinde bizzat yetişirler, sadece böyle önderler, gerçek halk önderleri olurlar.

Partilerimizin ezici çoğunluğu en sıkı illegalite koşullarında çalıştığı ve biz kadrolarımızın önemli bir kısmını -en önemli kısmını- sürekli mücadele içinde kaybettiğimiz için kadro sorunu daha da keskinleşiyor; çünkü yoldaş Dimit-

rofun açıkladığı gibi, biz, "bilimsel toplum değiliz", "aksine sürekli ateş hattında bulunan bir mücadele hareketiyiz". Faşizm, kadrolarımızı fiziki olarak yok etmeye çalışıyor ve bundan dolayı, mevcut kadroların korunması, muhafazası ve mücadele dışı kalanların yerini alacak yeni güçlerin yetiştirilmesi devasa önemi haiz sorunlardır.

Gerçek bolşevik kadrolar hangi koşullarda yetişebilirler, hangi koşullarda eğitilebilirler ve çelikleşebilirler?

Sadece, Marks-Engels-Lenin-Stalin'in büyük öğretisine bağlılık atmosferinde, sadece leninist partinin katıksızlığı için uzlaşmaz mücadele içinde, iki cephedeki mücadele içinde, bolşevik yığın politikası atmosferi içinde güçlü bolşevik kadrolar, işçi sınıfının ve bütün emekçi halkın gerçek önderleri yetişirler.

Devrimci teori karşısında umursamaz tavır alan, leninizmden sapmalar karşısında çürük liberalizme bulaşmış olan bir parti, böylesi kadrolar eğitemez: böyle bir partinin bütün yığın çalışması tamamen oportünisttir, çünkü o, çizgisinin katıksızlığı için mücadele etmiyor, çünkü o, siyasi çehresini bulanıklaştırıyor. Sözde Marksizm- leninizme sadık olan, ama gerçekte ezberlenmiş formülleri yineleyen, partinin etkide bulunduğu somut durumu araştırmayan, yığınların kazanılması için kararlı ve inatçı mücadele ve gerçek bolşevik yığın politikası sürdürmeyen bir parti de bolşevik kadro yetiştiremez. Sadece büyük uyumluluk yeteneği ile en büyük ideolo-

jik uzlaşmazlığı yığınları zaptetme mücadelesinde birleştiren bir parti-sadece böyle bir parti, bütün emekçi insanlığın devrimci mücadelesini yönetecek yetenekte olan kadrolar yetiştirebilir.

Ama bu genel koşulların verili olması, yeni kadroların yetişmesi için partide uygun zeminin mevcut olması durumunda komünist partisinin bu alandaki bütün görevlerinin çözümlenmiş olduğunu ve her şeyin yolunda gittiğini düşünmek kaba bir hata olur. Tersine, böylelikle, planlı, sürekli sürdürülebilecek kadro politikasının ancak temeli atılmış olur. Dahası; kadroların yetiştirilmesi için sistematik, tutarlı bir çalışma olmazsa kolayca tersi durum ortaya çıkabilir: Kadroların zayıflığı, pratikteki yetersiz olgunlukları, doğru bolşevik parti çizgisinin hayata geçirilmesini engelleyebilir. Yoldaş Stalin, bizi boşuna uyarmıyor:

“Doğru bir çizgi, bir sorunun doğru çözümü varsa, davanın başarısı örgütlü çalışmaya, parti çizgisinin yaşama geçirilmesi için mücadelenin örgütlenmesine, insanların doğru seçimine, yönetici organların kararlarının gerçekleştirilmesi üzerine kontrole bağlıdır. Bu olmaksızın doğru bir parti çizgisi ve doğru kararlar ciddi zarar görme tehlikesiyle karşı karşıya kalırlar. Dahası; doğru siyasi çizgi verili ise her şey; siyasi çizginin geleceği, yaşama geçirilmesi ve akamete uğraması da örgütsel çalışmaya bağlıdır” (XVII. Parti Kongresi’nde SBKP(B), MK Faaliyeti Üzerine Rapor).

Yoldaş Dimitrof, (Komüntern’in) VII. Dünya Kongresi’ndeki konuşmasında bolşevik kadro politikasının en temel unsurlarına dikkati çekiyordu. (Komünist Enternasyonal Yürütme Komitesi Dergisi, Almanca’dan çeviri)

Kadro politikasının temel unsuru insan analizidir. Komünist partilerimizin bu çizgideki faaliyetinin henüz gerçekten gelişmemiş olduğu sıradır. Sadece, yeni açığa çıkan güçlerin analizi değil, bilakis önde gelen parti kadroları üzerine gerçek bilgi bile yok; hatta yoldaş Dimitrof tarafından özellikle vurgulanan ve son yıllarda bu alanda görece büyük başarılar elde eden Fransa Komünist Partisi gibi bir partide de bu yok. Oysa, henüz legal olan partilerde bu görev, görece kolaydır. Kadrolarımızın büyük boyutlarda kayba uğradıkları, taze genç güçlerin kudurmuş terör koşullarında derin illegalitede yetiştikleri illegal partilerde bu görev, karşılaştırmayacak kadar zordur. (Bundan dolayı) insan

tanımı için çalışma daha da inatçı olmalıdır, bu olmaksızın yeni güçlerin gelişmesi ve yetiştirilmesi olası değildir-ve böyle bir araştırmanın yetersiz olması veya olmaması hiç kabul edilemez.

Kadroların sadece sistematik analizi onların doğru seçiminin teminatıdır. Burada, her şeyden önce parti örgütünün proleter omurgasının güçlendirilmesi, sosyal bileşiminin düzenlenmesi sorunu ortaya çıkıyor. Parti, bütün en önemli işletmeler ile ilişkiye geçmek için, her işletmeyi bolşevik bir kale yapmak için, her işletmede güçlü bir parti örgütüne sahip olmak için bu alanda planlı çalışma yapılmalıdır.

Ama gerçekten bolşevik bir hücre, çalışmasını, yığınlara her adımda kendi varlığını hissettirecek şekilde inşa eden hücredir. Hücre, işçilerin ruh halini ve gereksinimlerini yansıtmayı anlamalıdır. İşçileri, çeşitli yöntemlerle eylemler için harekete geçirmeyi, bu araç için her fırsatı, her çelişkiyi -iktisadi ve başka karakterli- yığın örgütlerinin bütün ağıyla çevrelemelidir. Hücre, bu örgütlerin oluşumunu teşvik etmelidir. Mevcut yığın örgütlerinde (ve her şeyden önce sendika örgütlerinde) faaliyete katılmalıdır. Hücre, sınıf düşmanının örgütlerine de sızmalıdır ve oralarda çalışmalıdır. Tabii ki bu, -her şeyden önce illegal partiler için- büyük zorluklarla bağlantılıdır. Ama illegal parti içinde bu çalışma yöntemleri yaşamsal önemdedir. Sadece bu koşullarda parti, etkide bulunabileceği geniş çevreyi kazanır. Diğer taraftan o, böylesi koşullarda faaliyetini daha iyi gizli gerçekleştirebilir. Çünkü o, geniş bir etki sahası kazandığında, daha iyi manevra yapabilir ve çeşitli eylemler için bütün sempatanları, örgüte katılmış olan herkesi değerlendirebilir ki bunlar, davanın doğru örgütlenmesi durumunda, kendilerini bu veya şu eyleme çeken hücreye kimin dahil olduğunu dahi bilemezler.

Vladimir İlyiç’in (Lenin-çn) yoldaşlarla bir konuşmasında verdiği açık direktife göre hareket etmeliyiz: “Üç balalayka oyuncusu oynamak için bir araya gelirse, orada dördüncü kişi, bir bolşevik olmalıdır”.

Parti için işçilerin kazanılması, mekanik olarak ele alınmamalıdır. Komünist partilerin örgütsel faaliyetinin güçlendirilmesi, önlerinde duran devasa siyasi görevlerin örgütsel gerisinde kalan seksiyonlarımızın tasfiyesi sorunu sıkça ele alındı. Sıkça ve oldukça ikna edici olarak kanıtladık ki, yoldaşlarımız, ortalama bir işçi nezdin-

de somut ajitasyon yapmasını anlamıyor, ajitasyonlarında, bolca bulunan ve Bolşeviklerin Partisinin ajitasyonlarında sürekli ustaca kullandığı o günlük gerçekleri kullanmasını anlamıyorlar. Ama talimatlarımızda çokça gerçek var olmasına rağmen, savlarımızın sadece zayıf bir etkisi var ve ileriye doğru gelişme oldukça yavaş. Tabii ki esas neden, bütün faaliyetimizin çok sayıda sektörlerin etkisi altında kalmasıydı. Ancak şimdi, (Komüntern'in) VII. Dünya Kongresi kararlarından sonra, birleşik cephe için mücadelelenin yeni tarzda sürdürülmesi, yığınlar için mücadelede, işçi sınıfının bölünmesinin aşılmasında yeni tarzda yön tayinimiz, sınıf düşmanına karşı mücadelede en geniş yığınlarla ortak bir lisan bulmaya başlamamız, sosyal demokrat işçilere giden yolu bulmamız-ancak şimdi işçiler arasında propagandamızın yığinsal etki göstermesinin siyasi koşulları oluşmaktadır. Fransa Komünist Partisinin ve Komintern'in bazı başka seksiyonlarının VII. Dünya Kongresi çizgisinin gerçekleştirilmesi temelinde gelişmesi bunun için canlı bir örnektir.

Ne varki, partinin siyasi omurgası üzerine genel sorun tespiti yeterli değildir: Verili ülkenin, verili bölgenin, verili yerin önde gelen en temel sanayi dallarının işçileri ile sağlam bağlara sahip olmalıyız. Bu yönde inatçı mücadele olmaksızın önder organlarımızda önde gelen sanayi dalları ile bağın ifade bulması tabii ki olmaz. Bu, -hatta legal komünist hareketin olduğu ülkelerde de- bu işletme dallarında komünistlerin daha güçlü gözetim altında olmalarından dolayı ve komünistin, dikkatsizce gerçek niyetini biraz açığa çıkardığında -tutuklanma olasılığı bir yana- hemen işletmeden atılacağından dolayı daha da zordur. Örneğin, Almanya'da (Hitler'den önce) Almanya Komünist Partisinin Mayıs 1931'de seçilen bölge yönetimi üyelerinden (toplam 918) % 92,5'i (849) işletmelerde çalışıyordu. (Bunlardan 337'si yani toplama göre % 36,7'si -işletmelerde çalışanlara göre % 39,7'si-büyük işletmelerde). Ağustos 1932'de ise aynı sayıdan sadece 218 kişi - işletmelerde çalışanların % 25,7'si- bunlardan sadece 99 kişi, yani işletmelerde çalışanların % 11,7'si büyük işletmelerde çalışıyorlardı ve bütün bölge yönetimi üyelerinin yarısından çoğu (467) işsizdi (Orjinalde oran hesaplaması yanlış, biz düzelttik, çn.).

Tabii ki sorun, fabrika ve işletme hücreleri sorunuyla sınırlandırılmaz: burada örgütsel bi-

çimlerin en yüksek uyumluluk yeteneği verili somut durumun özelliklerinin soğukkanlı bir analizi zorunludur. İlegal partilerin örgütsel faaliyetinin yöntemleri tabii ki, legal partilerin çalışma yöntemiyle aynı olamaz. SBKP'nin(B) X. Parti Kongresi'nin parti inşasının sorunları üzerine bildirgesinin bize öğrettiği sürekli hatırımızda olmalıdır. Bu bildirgenin ilk noktası şöyledir:

“Devrimci marksizmin partisi, devrimci sürecin bütün aşamaları için ve parti faaliyetinin bütün yöntemleri için parti örgütünün mutlak doğru, mutlak kullanılabilir bir çalışma aramasını ilkesel olarak reddeder. Tersine, örgüt biçimi ve çalışma yöntemleri tamamen, verili somut tarihsel durumun ve bu durumdan doğrudan kaynaklanan görevlerin özellikleri tarafından belirlenir” (“Bildirgelerde SBKP(B), C.1, s.419, Rusça).

Her işletmede hücrelerin oluşturulması için mücadelenin devasa anlamını sadece bir dakika için de olsa küçümsemekle büyük bir hata işleriz, şayet bütün tiplerden yığın örgütlerinde üyeler oluşturmanın gerekliliğini anlamıyorsak, şimdiki Almanya'yı örnek alırsak; açık ki, mevcut bütün yığın örgütlerine de mutlaka nüfuz edilmelidir. Burada her türlü sektör direnç aşılanmalıdır. Örneğin, iki yoldaşımız NSBO içinde çalışmayı ilkesel olarak kabul ediyorlar, ama bu bölüklerin yöneticisi olmayı, yakalarında iki yıldızlı bir üniforma giymek zorunda kalacakları için reddediyorlar. Burada, bolşevik bir yığın çalışmasının gelişmesinin önünde sektör tavırlarının engel olduğu açık değil mi?

Faşist yığın örgütlerinde faaliyet sürdüren yoldaşlar, yakında, çalışmalarının büyük sonuçlarına bizzat inanacaklar. Faşist “çalışma cephesi”nde kasadar olan bir bayan komünist, birçok insanla ilişkiye geçmiş ve onlardan yardım toplamıştır. “Çalışma cephesi”nde faşist gazete “Saldırı”nın dağıtımını üstlenen başka bir yoldaş, böylelikle başka antifaşistlerle “çalışma cephesi” üyeleriyle ilişkiye geçmiştir. Böylesi “legal olanaklar”, vahşi terörün olduğu faşist Almanya gibi bir ülkede bile var. Nasıl ki, Bolşevik Parti, Çarlık koşullarında her türlü legal olanaklardan yararlanmasını bilmişse, (biz de) bu olanaklardan yararlanmasını bilmeliyiz. Tabii ki faşist illegalitenin kendine özgü olan özellikleri dikkate alınmalıdır.

Komünistlerin keza en derin illegalitede buldukları, bütün sol yığın örgütlerinin dağıtıldığı Japon'dan burjuva basın şu durum hakkında

(şöyle) bilgi veriyor; Nakadsima'daki en büyük uçak işletmelerinin birinde bir işçi, hemşerilerinin işletmede çalışması fırsatından yararlanarak, sonraları oluşturulan "Devrimci Basının Okurları Topluluğu"nun çekirdeğini oluşturan "Hemşerilik Birliği"ni örgütler. Bu topluluk, üçe ayrılır; her grup 30 kişiden oluşur. Bu topluluk vasıtasıyla komünistler, faaliyetlerini sürdürürler.

Partinin proleter omurgasının güven altına alınması, mutlaka zorunludur. Ama, bizzat ileri kapitalist ülkelerde de böylece sorun henüz bitmemiştir: kır yoksullarıyla, aydınlara, şehirdeki fakirlerle vs. ilişkiye girmeyi anlayan kadrolara ihtiyacımız var. Bu, kır nüfusunun ağırlıkta olduğu ülkelerde, özellikle doğunun ülkelerinde, emperyalizm tarafından baskı altında tutulan ulusların emekçi yığınları arasında faaliyet yürüten kadronun; bu yığınların ihtiyaçlarını bilen, onlarla anlaşılabilen lisanda konuşmasını kavrayan kadroların gerekli olduğu sömürgelerde bu daha da zorunludur vs. Böylesi kadroların yetiştirilmesi çetin, planlı bir çalışmayı gerekli kılar.

Sadece, faaliyet esnasında insanların sistematik analiziyle; hangi görevlinin görevini yerine getirdiğinin; kimin, kendine verilen görevin üstesinden geldiğinin tespiti ve böylece, kadroların terfisi sorununa doğru yaklaşım mümkündür. Ama kadroların gelişmesi sorunu, tabii ki, sadece belli, mevcut aktivistlerin bir görevden diğerine aktarılmasından ibaret değildir. Kadroların gelişmesinin temel sorunu, yığınlardan, partiyi çevreleyen veya onun tarafından oluşturulmuş yığın örgütlerinden yeni genç güçlerin cüretli kullanımı sorunudur. Özellikle şimdi her taraftan insanlar bize yöneliyorlar. İnisyatif ve aktivite göstermiş olan ve yığınlarla ilişki içinde olan her dürüst ve enerjik işçiyi parti, zamanında bulmalı, açığa çıkartmalı, örgüte dahil etmeli, ona belli bir iş vermeli ve sınavın ve bolşevik eğitimin belli zorunlu bir döneminden sonra ona, siyasi seviyesini itinayla yükselterek, "bahçivanın en çok sevdiği meyve ağacını yetiştirmesi gibi" yetiştirerek ilerlemesi için yardım etmelidir.

Burada her bir insana ustaca yaklaşılmalıdır, onun nitelikleri ustaca değerlendirilmeli ve geliştirilmelidir. Bir grev esnasında yetenekli örgütçüler, yığınların önderi olarak ortaya çıkan genç bir işçiye veya bayan işçiye başka türlü yaklaşılmalıdır. Bir olayın seyrinde komünistlerin haklı olduğu konusunda ikna olan sosyal demokrat bir işçiye veya görevliye de başka

türlü yaklaşılmalıdır. Partiye katılma isteğini ifade eden aydınlara da başka türlü yaklaşılmalıdır. Her bir münferit durumda yeni güçlerin gelişmesi, kullanımı, asimilasyonu, sınama yöntemlerimiz başka olmalıdır. Burada, legal koşullarda faal olan partiler ve illegal partiler farklı farklı hareket ederler.

Burada eski ve yeni kadrolar sorunu doğuyor. Yeni kadroların cüretkarca ve kararlıca (çalışmaya) dahil edilmeleri, eski kadroların rolünün azaltılması anlamına asla gelmez. Ama eski kadroların belli bir kısmı, tarihin sert bir döneminde hiç de nadir olmayan bir şekilde dökülür. Çünkü bunlar, yeni görevlerin üstesinden gelebilecek durumda değildirler, ama genel olarak eski kadrolar partinin, itina ile korunması gereken en değerli sermayesidir. Eski kadrolara itinalı yaklaşımın yanı sıra yeni parti kadrolarının öne çıkarılması mutlaka gereklidir. Ama çoğu durumda partide bazı "yaşlıların" ("eskilerin", çn.) yeni güçlerin akınına engelledikleri de görülüyor. Yüzlerce devrimci işçi, partinin kapıları önünde duruyorlardı ve onlar, "sınav" veya "parti defteri yetmezli" bahanesiyle geri çevrildiler. Bu durumları kastetmiyoruz. Tersine, yoldaşların, kötü niyet olmaksızın yeni güçlerin (çalışmaya) katılmalarına karşı çıktıkları durumları kastediyoruz. Çünkü bu, onlara "gizlilik" nedenlerinden veya başka nedenlerden dolayı parti için bir şekilde tehlikeli görünüyor. İspanya Komünist Partisi'nde bir semt komitesinin önderlerinden birinin yeni güçlerin partiye alınmasına karşı çıktığı bir durum vardı. Ama bu tavrın hatalı olduğu ona açıklanınca, tutumundan vazgeçti. Yugoslavya Komünist Partisinde bazı yerlerde genç ve yaşlı kadrolar arasında mücadele görüngüleri görülmektedir; burada eski kadrolar önderlik fonksiyonlarını güvenlik altına almaya çalışırken, genç olanlar, "eskiler"e belli bir küçümsemeye bakıyorlar. Hem biri, hem de diğeri harekete zarar veriyor ve aşılma zorundadır. Veya başka bir örnek; Almanya Komünist Partisi'nin bazı örgütlerinde, Hitler rejiminin ilk döneminde bilindiği gibi komünist partisine geçen sosyal demokrat işçilere karşı hoş olmayan bir tavır ve onları "ikinci derecede" komünistler yapma isteği vardı.

Bu alanda da her türlü katılık ve bütün sektör ruh hallerine son verilmelidir. Taktiğimiz, milyonluk yığınları mücadele için harekete geçirmeyi, onları önderliğimiz altında ilerletmeyi

hedefliyor. Bütün bu çeşitli güçlerin yolu üstündeki bütün engelleri silip atan bir akıntıda birleşmeleri için en azami inisyatife ve uyumluluk yeteneğine ihtiyaç var. Partilerimiz bu yığınların en iyi unsurlarını kendi içine almazsa bunlar vasıtasıyla büyümezse, bu görev çözülemez.

Bu yolda, emekçi insanlığın dahi önderi ve öğretmeni V.İ. Lenin'in direktiflerini takip ediyoruz. O, Mart 1905'te şöyle yazıyordu:

“Savaş döneminde acemi erler, doğrudan savaş eylemleri içinde yetiştirilirler. Yeni eğitim yöntemlerine cesaretle girişin yoldaşlar! Cesurca yeni taburlar oluşturun, onları mücadeleye gönderin, işçi gençlik arasında daha çok propaganda yapın, komitelerden işletme gruplarına, işletme derneklerinden öğrenci çevrelerine bütün parti örgütlerinin alışılmalı çerçevesini genişletin. Bu davada her duraksamanın sosyal demokrasinin düşmanlarına yarayacağını düşünün. Çünkü yeni akıntılar, derhal bir çıkış yolu ararlar ve sosyal demokrat bir nehir yatağı bulamazlarsa, sosyal demokrat olmayana akarlar.”(Lenin: C. VII. - Yeni Görevler, Yeni Güçler; syf.208/209).

Sadece, kadroların sistematik analizi, onların doğru dağıtımını garanti eder. Yoldaş Dimitrofun gösterdiği gibi, hareketin esas organlarında sağlam, yığınlarla bağ içinde olan, yığınlardan çıkan inisyatifli ve kararlı insanlar gereklidir. Böylesi insanlara özellikle önder organlarda ihtiyaç vardır. Böylesi insanlar, bütün diğer görevler için de geçerlidir. Parti tekniği denen şeyin siyasi anlamının küçümsemesinden-tekniği faaliyet için gelişmemiş, ideolojik olarak çelikleşmemiş bir fonksiyoneri görevlendirme anlayışından tehlikeli bir şey yoktur.

Kadroların doğru dağıtımını sorunuyla parti faaliyetinin münferit organlarının ademi merkezleştirilmesi (desantralizasyonu, çn.) sorunu bağlam içindedir. Bu, hem legal, hem de illegal partiler için büyük anlam taşır. Bu, hem gizlilik hem de doğru iş bölümümü için ilkeleri gerekli kılar. Ama şimdiye kadar oldukça çok sayıda parti faaliyet, çeşitli mekanizmaların birbirleriyle bağ içinde olmaları veya bütün bu mekanizmaların doğrudan tek bir “uzman” a devredilmesi biçiminde inşa edilmişti. Bunun, parti biçiminde örgütlenmişti. Tutuklanma ve dayaktan sonra o, herşeyi itiraf etmiştir. Faaliyetin yanlış örgütlenmesinden dolayı, semtin bütün literatür depoları (stokları, çn.) açığa çıkmıştır (düşmanın eline geçmiştir, çn).

Ama insanların doğru dağıtımını sorunu sadece, parti örgütü içinde güçlerin dağıtımıyla sonuçlanmaz. Yığın örgütleri içinde çalışan güçlerimizin ustaca bir dağıtımını zorunludur; böylece her tarafta, amaca uygun yerlerde güvenilir ve kararlı komünistler var olurlar. Bizim için önemli olan bütün pozisyonlara hakim olalım diye güçlerimizin doğru bir dağıtımının saplanması için inatçı bir çalışma, görevlerin açık bir bilinci ve gerçekleştirilmelerinin yöntemleri zorunludur.

Güçlerin doğru dağıtımını şu anlama gelir; parti bölüklerimizin her biri -ona hangi görev verilirse verilsin- sempatanlardan (güvenilir, partiye yakın duranlardan güvenilir yol arkadaşlarına) oluşan bir aktif ile çevrelenmeyi anlamalıdır, sosyal demokrat işçiler ve başka antifaşist güçlerle bağ kurmayı anlamalıdır, olanaklı olan her yerde, sınıfı düşmanına karşı sadece eylem birliğini gerçekleştirmeyi değil, bilakis birleşik cephe organları kurarak bu birliği de örgütsel olarak pekiştirmeyi anlamalıdır. Bir aktif tarafından çevrelenme, yeni insanları, yeni güçleri etki alanına çekme ve onları eğitime yeteneği sorunu yoldaşlarımızın faaliyetinin analizinde belirleyici bir rol oynamak zorundadır. Diğer taraftan, yığın örtülerinde ve özellikle sınıf düşmanının örgütlerinde faal olan yoldaşlar, sistematik olarak desteklenmelidirler, faaliyetleri sürekli yönlendirilmelidir, hatalarından hareketle eğitilmeli, çelikleştirilmelidir, onlardan gerçek bolşevikler yapılmalıdır. Zor görevleri başarmada parti örgütünün yardımını hissetmeler. Ama tabii ki bu, parti çizgisinin gerçekleştirilmesinde bizzat İnisiyatif geliştirmezler anlamına gelmez.

Nihayet, kadroların doğru dağıtımını sorununda, yoldaş Dimitrofun konuşmasında özellikle vurguladığı gibi, kadroların muhafazası sorununa gelinir. Gerektiğinde belli kadroları rezerveye almak ve yerlerine başkalarını koymak, kavranmalıdır. Bu, gizlilik açısından ve sıkça da ideolojik seviyelerinin yükseltilmesi açısından gereklidir. İnsanların böyle bir geriye alınmaları veya başka bir yere atanmaları çok önemlidir. Lenin, Gussev'e yazdığı mektupların birisinde boşuna (şöyle) vurgulamıyor:

“Tecrübelerden ve bir dizi yoldaşın tecrübesinden biliyorum ki, bir devrimci için, neredeyse en zor olan şey, tehlikeli bir yeri tam zamanında terk etmektir” (Lenin, C.XXVIII, syf. 465, Rusça).

Kadroların muhafazası, gizliliğin ilkeleri, provakasyonlara karşı mücadele, sorgulama ve mahkemede tavır konusu, hapishaneden ve toplama kampından kurtarılan yoldaşların değerlendirilmesi özel olarak ele alınmalıdır. Bu kategoriden sorunları burada ele almayacağız. Sadece, seksiyonlarımızın kadro politikasının bu alanının anlamını sürekli giderek kavramaya başladıklarını tespit etmek istiyoruz. En son dönemde (VII. Dünya Kongresi'nden sonra) illegal partilerimizden bazıları gizlilik sorunlarıyla ciddi olarak ilgilendiler. Bu partilerden birisi, MK'nın özel bir bildirgesinde bu sorunların devasa anlamını vurguluyor ve gizliliğe aykırı hareketin sadece ilgili yoldaşları değil partinin bütün yığın faaliyetini tehlikeye sokacağına doğru olarak işaret ediyor.

Kadroların incelenmesi yeni, öne çıkan güçlerin incelenmesi uzun süren ve çok zahmet gerektiren bir iştir. İnsanlar, güçlü yanlarını ifade eden özellikleri açığa çıkartacak şekilde incelenmelidir. Sadece böyle bir inceleme, kadroların doğru kullanımını garantiler. Ancak, yönetim, her aktifte onun özgü niteliğini hissedip ortaya çıkartmayı anladığında, ona yeteneklerine en iyi tekabül eden faaliyeti verebilir ve tam da böyle doğru seçilmiş bir işte parti işçileri gelişirler. Aksi takdirde bir insana, olanaklarını aşan, üstesinden gelemediği bir iş verilirse, böylece sadık bir yoldaşı bile hayal kırıklığına uğratabilir ve morali bozulur.

Kadroların doğru kullanımı sorunuyla kolektif yönetim sorunu sıkı bağ içindedir. Kolektif yönetim, yöneticinin, bütün yönetimi kendi eline almaması, aksine, bütün yoldaşları bu işe, fonksiyonları dağıtarak ve böylece belli yönetici bir çekirdek oluşturarak çekmesi anlamına gelir. Tabii ki illegalite koşullarında böyle bir yönetici çekirdeğin şu veya bu örgütlenmede uzun ömürlü olmaması bu kolektifin şu veya bu yoldaşın şu veya bu yerde açığa çıkmasıyla çalışamaz hale geleceği olabilir. Ama buna rağmen faaliyetin doğru inşası ve fonksiyonların doğru dağıtımında belli yetenekler, belli faaliyet yöntemleri oluşturulur ve pekiştirilir; bunlar örgütün en ağır koşullarda dahi başarı elde etmesini sağlarlar.

Bütün seksiyonlarımız, bunların bizde oldukça iyi olmadığını kanıtlayan sayısız gerçekleri biliyorlar. Çok sayıda çalışanımız, hiçbirini tatmin edici derecede dahi yerine getiremediği fonksi-

yon yığınıyla yüklü. Ama bu fonksiyonların önemli bir kısmı başka yoldaşlara devredilirse, faaliyet daha iyi sürdürülür ve aynı zamanda bu faaliyette yeni insanlar yetişirler. Örneğin, bir Alman şehrinde bütün bir semtin faaliyeti için sorumlu olan önder bir yoldaş, en son zamana kadar aynı zamanda illegal toplantılar da örgüt-lüyordu, ilişki işlerini yürütüyor ve literatür sevkiyatını yönetiyordu vs..

Böyle bir faaliyetin gizlilik açısından kabul edilemezliği bir yana, böyle bir yoldaşın siyasi yönetimi gerçekleştirme durumunda olamayacağı ve kendi etrafında herhangi bir yönetici çekirdeği hiç oluşturamayacağı ve eğitemeyeceği oldukça açıktır.

Sadece parti örgütü faaliyetin sistematik (ve) sürekli izlenmesi, sadece, icraatın kontrolü gerçek bir operatif (stratejik, çn.) yönetimi garantiler. Ve bir daha; böyle bir yönetim icraatın kontrolü, yapılan hatanın, hemen sistematik itinalı düzeltilmesi olmazsa, kadroların büyümesi güçlü bir şekilde kösteklenmiş olur.

Paris parti örgütünün yaşamından iki örnek verelim:

Bir yıl zarfında Paris'in bir alt semtine semt yöneticisi hiç gelmedi. Semt yönetimi sekreteri, alt semte hiç uğramadı. Hücrelerin faaliyeti tamamen ihmal edildi. Alt organlar birazcık eleştiriden de korkuyorlardı. Çünkü, en ufak eleştiri denemesinde dahi cezanın yağdığı Barbe-Celor dönemi hatırlardaydı. Yeni semt yönetimi parti içi faaliyetin ve özeleştirin yöntemleri sorununu açtığında durum süratle düzeldi. Bu semtteki parti örgütü üye sayısını ikiye katladı. İniş-çıkışlar neredeyse tamamen bertaraf edildi.

Paris'in başka bir semtinde alt organlar, semt yönetiminin kötü faaliyetini önderliğe bizzat duyurdular. MK, sorunu araştırdığında şunu tespit etti; semt yönetiminin büyük kısmı, işçi yığınlarıyla bağı olmayan yoz, proleter olmayan unsurlarda ve çoğalıyorlar. Dimitrofun; Leipzig Mahkemesi muzafferinin kahraman örneğinde, Thaelmann örneğinde, Çankay-Şek'in işkenceyle öldürttüğü Çin halkının kahramanı Fan Dsimin örneğinde bütün ülkelerde partili yoldaşların ve genç komünistlerin örnek, özeleştirin devasa anlamına işaret ediyor. Yoldaş Stalin, sadece özeleştiri vasıtasıyla partinin "gerçek kadrolarının ve gerçek önderlerinin yetiştirilebi-

leceğini” sürekli vurgular (Stalin; Leninizmin Sorunları, syf.9,10, Rusça baskı).

Tam da bundan dolayı, Fransa KP’nde parti düşmanı Barbe-Celor grubu, İspanya KP’nde Adame-Bulehos-Trilla grubu, Macaristan KP’nde provakatör Sas-Barno grubu gibi gruplar, her türlü araçla her türlü özeleştiriyi bastırdılar ve parti içi demokrasiyi sabote ettiler. Örneğin Barbe, 1931’de açıklamalarının birisinde şunu itiraf etti.

“Hücre tarafından seçilen veya önerilen tek bir hücre sekreterimiz yok. Semtlerde ve illerde de durum aynı. Tam tersini yapıyoruz: Yukarıdan aşağıya doğru bir yönetim oluşturuyoruz. Tabii ki bu, yoldaşlara İnisiyatif geliştirme ve ilerleme olanağı vermiyor. Artık bizde düzenli teşvik geleneği kalmadı”.

Her şeyden önce, işçi sınıfının davasına tamamen sadık, bütün ve her koşul altında partiye sadık, mücadele içinde sınanmış ve sınıf düşmanı karşısında tutarlı insanlara ihtiyacımız var. Böylesi kadrolar yetişiyorlar ve çoğalıyorlar. Dimitrof’un; Leipzig Mahkemesi muzafferinin kahraman örneğinde, Thaelmann örneğinde, Çankay-Şek’in işkenceyle öldürttüğü Çin halkının kahramanı Fan Dsi-min örneğinde bütün ülkelerde partili yoldaşların ve genç komünistlerin genç nesli eğitiliyor. Yetişen bu kadrolar, yenilmez.

Uyum yeteneğiyle her türlü silahı kullanarak ve somut duruma göre değiştirerek sürekli, mücadelenin ön cephelelerinde durmayı kavrayan insanlara ihtiyacımız var. Yoldaşımız bugün, işçileri sürükleyen konuşmacı; yarın, gerekliyse, en derin illegaliteye geçer ve parti faaliyetini oradan yönetir; ertesi gün yeni koşullarda yığınları silahlı ayaklanmaya, kapitalizme saldırıya sevk

eder. O, sıkı illegal faaliyeti bütün ve her legal olanaklarının kullanılmasıyla bağlamayı anlar.

Ama bu, bizim, yığınlarla en sıkı bağ içinde olan insanlara ihtiyacımız olduğu anlamına gelir. Arasında faaliyet yürüttüğü o yığın özelliğini kavrayan, ihtiyaçlarını hisseden, onlara kendi lisanlarında konuşmayı anlayan gerçek işçi önderine ihtiyacımız var. Böyle basit yığınlar tarafından anlaşılabilir bir lisanla, kısa bir zaman önce İngiltere’de gerçekleştirilen seçim kampanyasında yoldaş Gallacher -İngiltere KP’nin İngiliz Parlamentosuna seçilen ilk aday- tarafından yayımlanan çağrılar gösterilebilir.

İnisiyatifli insanlara, mücadelenin en zor koşullarında bağımsız olarak yönünü tayin etmeyi kavrayan insanlara ihtiyacımız var. Tabii ki sıcak yığın mücadeleleri esnasında parti örgütleri arasında normal bağ kopar: Merkezi önderlikten kopuk olarak en zor sorunları bağımsız çözme-yi, cüretkârca karar almayı, sorumluluktan korkmamayı kavrayan insanlara ihtiyacımız var. Karar altına alınmış kararın tam gerçekleştirilmesi için iradeye sahip olan insanlara ihtiyacımız var. Yenilgi anında ne yaptığını bilmez durumda olmayan ve zafer sarhoşu olmayan önderlere ihtiyacımız var.

Stalin yoldaşın bize öğrettiği gibi: “Partinin gerçek devrimci kadrolarını yetiştirmek için ve gerçekten devrimci parti önderlerinin seçimi için mücadeleyi güçlendirmek” zorundayız. “Bunlar, mücadeleye atılma ve proletaryayı sürükleme yeteneğine sahip olan insanlar olmalıdır; rüzgarın önünde savrulmayan ve paniğe kapılmayan, bilakis rüzgara karşı yelken açan insanlar” (Stalin; Birleşik Devletler KP’nde Sağ Fraksiyoncular Üzerine”, Bolşevik, Yıl: 1930, Nr. 1, Rusça).